

FR. VANĚČKA

MISCELLANEA.

SOUBOR DROBNÝCH PRACÍ.

I. SVAZEK:

BOŽÍ BOJOVNÍCI.

V PRAZE 1931.

CYRILLO-METHODĚJSKÁ KNIHTISKÁRNA A NAKLADATELSTVÍ
V. KOTRBA.

FR. VANĚČKA

MISCELLANEA.

SOUBOR DROBNÝCH PRACÍ.

I. SVAZEK:

BOŽÍ BOJOVNÍCI.

V PRAZE 1931.

CYRILLO-METHODĚJSKÁ KNIHTISKÁRNA A NAKLADATELSTVÍ
V. KOTRBA.

Každým rokem se čítají slova Evangelia: „Seberte drobty, ať nezhynou!“ Slova o drobku chleba užívám také o svých drobných pracech apologických, které stály druhdy dosti práce, a kolovaly mezi našinci a konaly svůj úkol obranný. Potřeba podobných spisů trvá i dnes, a nejsou ony rozptýlené kapitolky bez užitku i pro přítomnost, ježto útoky na církve zůstávají v podstatě své stejny.

Také jiný důvod mne pohnul vydati souborně některé ze svých drobných prací proto, že, co jest rozptýleno, se ztrácí, aneb není lehce přístupno už teď, natož za více let. Ku příkladu „Slova Pravdy“ nejsou snad nikde úplná. V musejní bibliotéce jest jen nepatrný zlomek, ano ani v bývalé císařské bibliotéce není úplný soubor vydaných brožur. Jak to asi vypadá s mnohými samostatnými pracemi menšího objemu, které při rozptýlení mizí z dosahu!

Jako jest apologetika sama velice pestrá, tak jsou i spisy obranné velice rozmanité a proto jsem zvolil jim název „Miscellanea“. Nesprávné heslo: „Kdyby byl sv. Pavel dnes

živ, byl by novinářem“, mne zavedlo na pole novinářské a tím přinutilo pojednávat o běžných otázkách rozmanitých, které vyžadovaly často značného studia, jež mi usnadňoval zesnulý P. Roman Kůrka, ředitel benešovského gymnasia svým laskavým sprostředkováním výpůjčky knih z biblioték universitních. Mám za svou povinnost učiniti o tom vděčnou zmínku, poněvadž by mi, sedmistovému faráři ve Václavicích, nebylo možno si vědecké pomůcky v tom množství opatřovati, jak mi dovoľoval farářský „past time“ je studovati.

Počátek činím s životopisy osob, načež budou následovati práce apologetické a konečně výbor článků, pokud mají i pro budoucnost cenu. Vše, co jsem psal v polemice, mohu i dnes podepsati a k tomu se znáti, což jest mi na výsost milé.

Fr. Vaněček.

Kolébka Prokopova.

V době požehnaného biskupování sv. Vojtěcha našeho (r. 982—997) narodil se v Chotouni (u Čes. Brodu) z rodičů zemanských Víta a Boženy sv. Prokop, kteréž řecké jméno mu bylo dáno buď na křtu sv., buď při vstupu do řehole, znamenajíc člověka pokrok v práci činícího, jakým zůstal celému národu českému se svou řeholí. O mládí jeho uvádí nejstarší životopisci, že nemiloval dětských her, ale zbožnosti a práci přednost dával, maje patrně před očima příklad svých rodičů.

Jaká radost pro matku, když v zahradě domácí zastihla Prokopa stavěti budku z větví, v níž umístil kříž, před nímž klečel, modle se. Dítě jest otcem muže, říká mudrc jeden, u sv. Prokopa bylo zbožné mládí v rodině předchůdcem budoucího jeho povolání. Jako většina světců i Prokop vyšel z rodiny zbožné. Zvláštní jeho zbožnost též jej zvlášť omilostnila, že co jiní marně hledali, Prokop našel hravě. Marně hledali rodiče místo pro studni, kterou našel Prokop, sotva prutem v zemi za-

vrtal. Dodnes v Chotouni stojí studánka, Prokopka zvaná, která jest svědkem omloušněného mládí Prokopova.

„Chválím tě, Otče, Pane nebe i země,
že jsi odkryl tyto věci před moudrými
a opatrnými a zjevil jsi je maličkým.“
Ev. sv. M. k. II. v. 25.

První škola jeho.

Dalšího vzdělání nabyl mládenec Prokop na posvátném Vyšehradě, kde vedle královského sídla byl i kostel sv. Klimentu zasvěcený, při němž mládež dospívající se vzdělávala zejména v obřadech slovanskou řečí konaných. Zde vzdává mu životopisec ze 13. stol. chválu, jak zbožně denně mši sv. obcoval, v moudrosti a vědách prospíval, že všichni k němu obraceli svou pozornost jako k vynikajícímu žákovi škol vyšehradských. Rodiče drželi se zásady, že lépe jest dáti dítěti dobrého vychování, než nashromáždit mu statky. Prokop též mysl svou k vznešenějším statkům obracel a dbal statků nehynoucích, jak mu ve verších staročeských dává životopisec svědectví:

„Vědě, že není Bohu vzácen,
kdož zbožie miluje, ten bude ztracen.“
Pram. d. č. I. str. 350.

K nebi zaměřil šlechtitný duch Prokopův,
jemuž země byla tretkou, když nebe pozo-

roval. Pozdější dobou rozhodl se Prokop pro službu Boží a opustil vše světské, ano i příbuzenstvo své nejbližší a zřekl se i manželského života, aby celý Bohu sloužiti mohl.

„A každý, kdož opustí dům neb bratry, neb sestry neb otce neb matku neb manželku neb syny aneb pole pro jméno mé, stokrát více vezme a životem věčným vládnouti bude.“

Ev. sv. Mat. k. 19. v. 29,

Voľba povolání.

Jsa milovníkem lidu svého, chtěl jej povýšiti spravedlností a ctností křesťanskou, proto zvolil si stav kněžský, aby Bohu sloužil v lidu jeho. Miloval Prokop jakyz otců vroucně a proto zašel na Moravu po r. 1003., kdež dosud kvetlo štípení sv. Cyrilla a Methoděje a zde posvěcen byl na kněze. Horlivý duch jeho toužil učiti lid český ve ctnosti, jak bylo starých našich mnichů pravidlem:

bez kněze — bez vyučování,
bez vyučování — bez znalosti,
bez znalosti — bez moudrosti,
bez moudrosti — bez zbožnosti,
bez zbožnosti — bez Boha,
bez Boha — beze všeho.

Stal se Prokop knězem a tak učitelem lidu českého. Vida však veliké a zdárné působení řeholí v Čechách v Břevnově, na Ostro-

vě u sv. Kiliána, a na Moravě a Slovensku (Vyšehrad nad Dunajem, Sobor u Nitry atd.), zatoužil též založiti bratrstvo stejně s ním smýšlejících, kteří by lidu českému i ve službách božích co nejvíce se přiblížili a tak nejúčinněji působili mezi ním. Na Moravě vstoupil do řehole s obřady řecko-slovanskými, aby zde umíel světu a tak položil základ své svaté slávy. Jako zrno pšeničné, než vydá zlatý klas, umírá v zemi a zapouští v zemi kořeny a pak teprve pouští stéblo vzhůru a květ a později zrno a z něho chléb, tak sv. Prokop sestoupil v klášterní samotu, posvětil a vzdělal sebe a pak posvěcoval a vzdělával národ náš. Sv. Prokop to samotě trávil léta na Moravě a Slovensku a pak se vrátil do Čech, aby zde žil Bohu, který jej použil za nástroj veliké apoštolské činnosti. Meškal dle všeho na více místech středních Čech, než si vyvolil tichou samotu sazávskou, kterou snad z mládí svého znal. Lid český, ještě na mnoze pohanskými pověrami zatížený, mnohým místům jako místům běsy ovládaným se vyhýbal. Tato lidu hrozná místa vyvolil si sv. Prokop za příbytek své modlitby a práce, již krotil běsy — to jest všechny vášně lidské.

Pro Boha měl srdce dítěte,
pro bližního srdce matky,
pro sebe srdce soudce.

Pokračovatel Kosmův (v Pram. d. č. II. 241) praví: „Když tedy v zalíbené své poušti,

zbaven jsa vlnobití hluku světského a přede všemi ukryt, za dlouhý čas Bohu sloužil bez unavení, dobrotivá Prozřetelnost boží dokonce nechtěla, aby město na hoře položené zůstalo ukryto a svítlna schována pod kbelcem, nýbrž, aby ke chvále a slávě jména jeho veřejně svítil příkladem mnohým věřícím.“ Život jeho zavalil mnohým básníkům podnět v době nejstarší i nejnovější. Jest skutečná krása také vždy dobrá. Co pokračovatel Kosmův řečí prostou napsal, oděš Vrchlický do veršů:

„Jeskyni pak čistě vymet,
díry v stropě vycpal mechem
a ve skalách vytesal si
výklenky jak malá okna.
Balvan, jenž stál blíže vchodu,
jiný balvan byl mu stolem,
vyhloubil si na kroupenku,
jiný klekátkem a ložem.“

(Jar. Vrchlický: Legenda o sv. Prokopu. VI. vyd., str. 39.)

Filná práce s modlitbou stala se školou Prokopovou. V lesích sázavských rozkvetla duše jeho ve vonný Kristův květ, který lákal duše toužící po pravdě jako lesní květ medonosný včely z dálky vábí.

Vším byl v této tiché poušti:
rolníkem i přívozníkem,
rybářem i lovcem smělym,
pronokem i poustevníkem.

(Vrchlický.)

Chýška Prokopova stala se požehnáním kraji sázavskému i Čechám celým, z ní více vyšlo slávy i požehnání Čechům než z válečných táborů. Bůh vyvoluje slabé, aby vykonal věci veliké milostí svou.

Český Jordán.

Život sv. Prokopa stal se kazatelnou pokání, kteréhož v době jeho stejně bylo třeba jako v každé jiné době. Nikdy nebyla zlatá doba, nýbrž vždy doba boje ctnosti proti hříchu a vždy byla koukol a pšenice pohromadě. V době pak sv. Prokopa bujel koukol velmi. Nad míru se ukazovala pravda slov sv. Písma:

„Král nemoudrý v zkázu
přivede lid svůj.“ Sir. k. 10. v. 3.

Kratince toliko budiž naznačeno zlo, které v České vlasti bujelo. Roku 999. po smrti Boleslava II., zakladatele biskupství pražského, nastoupil Boleslav III., jemuž lid pro jeho bídné skutky dal příjmi Ryšavec, ohavný násilník, neschopný muž, ukrutný a necitelný k poddaným a svých vlastních bratří krevních nepřítel: Jaromíra, bratra, dal zohaviti na těle a bratru Oldřichovi chtěl vzíti život úkladně, když se koupal. Velikou říši Boleslavovu přivedl k rozpadu. Čechové povstali proti Ryšavci a nastala občanská válka, v níž povolali ničemného Vladivoje polského na trůn český.

R. 1003. zemřel Vladivoj a Čechům vnucen od Poláků znovu Ryšavec, proti němuž se spikli Čechové, na jejichž žádost vydal Boleslav Chrabrý — Ryšavce příbuzenstvu, kteréž ho zbavilo zraku, aby nemohl škoditi. Roku 1004. zmocnil se Moravy a Čech Boleslav Chrabrý, který byl za pomoci německého krále Jindřicha II. vypuzen a na královský stolec dosedl Jaromír, jehož vlastní bratr Oldřich svrhl s trůnu a nad to ho dal oslepit. Česká země dávana v područí Němců, Morava Poláků. Ve zkázu přiveden byl lid český pro nemoudrost krále Ryšavce. Kdož by nepochopil, že sv. Prokop, všecko toto krveprolití a občanskou válku vida, raději chtěl přebývati na poušti než poblíž trůnu, který byl tolikrát potřísněn krví bratrskou a občanskou, u něhož se páchaly násilné vraždy ve velkém? Zejména když i mrav zdivočil tou měrou, že Kosmův letopisec krátce a smutně dí (I. hl. 36): „byliť živi jako nerozumná zvířata“.

Tím řečena všechna mravní chabnost zpuštění na svaté půdě Čech. Zde Bůh nám poslal kazatele pokání v osobě sv. Prokopa, jehož vedl k řece Sázavě, českému Jordánu. Pro co jiní neštítili se vražd, křivých přísah, násilí, lži a podskoku, tím pohrdli vším, přemýšleje

„— — — — o běhu světa,
o životě, o věčnosti,
o světě, jenž teď mu cizí
v jiných barvách se mu jevil,

o přírodě, o té věčné,
 neúmorné síle její,
 o člověku, který neví
 odkud přišel a kam kráčí,
 o jistotě oné víry,
 která učí složit všechno
 v boží dlaň jak v pevný přístav.“

(Vrchlický: Legenda o sv. Prokopu, str. 45.)

Když rozjímáním posilněn a posvěcen, nehledal na světě nic než Boží čest a blaho svého lidu, přivedla Prozřetelnost boží k Prokopu na jeho poustku v lesích sázavských knížete Oldřicha, násilného aby se učil spravedlnosti křesťanské a mile jako vždy Prozřetelnost boží vede Oldřicha ku pokání, když právě jest na honě a pronásleduje jelena, který utíká před ním poblíž k poustevně Prokopově, kde nacházel vždy bezpečný útulek. Jelen byl prostředkem, kterým vedl Bůh Oldřicha ku pokání.

„Jak jsou nevyzpytatelné soudové jeho
 a nevystižitelné cesty jeho.“

Ep. k Řím. XI. 33.

Kající kníže.

Roku 1030. vyjel si kníže Oldřich na lov; sveden jelenem ocitl se poblíž poustevny světce. Prokop právě, jak stará veršovaná legenda vypráví, osekával dub, když za zády jelen se vrhl na zemi; hlavu obrátil ke knížeti,

běhy k nohám Prokopovým. Lovec Oldřich překvapen přítomnosti člověka v této poušti tázal se: „Kdo jsi a z jakých krajin jsi přišel a proč jsi si umínil na této poušti bydlet?“ Pokorný Prokop odpověděl: „Jsem nehodný hříšník a jmenuji se Prokop, odřekl jsem se z lásky k Bohu světa a přebývám na této poušti a sloužím Bohu o samotě dle mnišské řehole sv. Benedikta pro odplatu království nebeského a bude-li se Pánu Bohu líbiti, setrvám tu až do konce.“ Tichá, klidná tvář, na níž vždy bylo znáti svaté veselí, pohnula Oldřicha, jež svědomí vinilo z mnohých těžkých vin, jichž se dopustil pro království pozemské: oslepení bratra, zavraždění Božeye pro pouhé podezření, že snad chce se zmocniti žezla, jako druhdy on, kruté věznění Mečislava. Kromě toho pojal vdanou Boženu za ženu; násilná jeho povaha k mnohému bezpráví ho svedla. To všecko pro korunu vadanoucí. Oldřich dojatý svatým životem poustevníka poklekl, žádaje za sv. zpověď. Co Prokop řekl Oldřichovi, jest tajno. Mluvil jistě řeč hodnou světce, když mluví ke králi hříšnému. Tisíckráte světcové naši opakovali zásadu: „Pomni, že jsi člověk, — ten jest jenom králem, kdo umí nad sebou býti králem.“ (Villemarque Vita S. Cadoci.) Na Prokopovi viděl Oldřich, jak málo potřebuje člověk, aby byl v Bohu šťasten a vesel. Prokop se stal duchovním otcem kajícího knížete, který se jeho radou řídil. Zde Oldřich přijal z rukou sv.

Prokopa číši vody, která se pod znamením kříže proměnila ve víno velmi ušlechtilé. Voda života, kterou vlil v srdce kajícího, byla však větší zázrak než samo proměnění vody.

Není většího zázraku nad obrácení hříšníka.

Dobré ovoce pokání.

Oldřich kníže šířil sám pověst o svatém poustevníku a byl příčinou, že poustka stala se kazatelnou, k níž přicházeli četní posluchači, aby činili pokání a dle poučení světcova žili. Oldřich vyhledal bratra svého, smířil se s ním a počal moudřeji vládnouti. Život Prokopův byl kázáním: miloval práci, šetrnost, prostotu, pravdu.

Mohl říci o sobě: „Já, Prokop, nenávidím soudce, jenž dary přijímá, pěvce, který se z války raduje, hlavy lidu, které lid nebrání, pole beze žně, zemany bez pozemku, pomahače bludu a rouhání, rozsévače sváru v přátelstvu, tupiče rodičů, mezník, který není spravedliv, zemi, která nemá vládce, učení bludné, rodinu bez ctnosti, falešné svědectví před soudcem, bájky na místě vědy, vědu bez Boha a muže bez svědomí.“ (Mont. Mn. záp. III. hl. 2.) Jeho život dal chuť a posvěcení práci, lásku k sebezapření, bezpečnost a pevnost rodině. Přčetní pak horlivější následovníci toužili věrněji následovati sv. Prokopa a proto se usídlili kolem něho v „budách“ poustevnických, které tvořily tábor klášterní roku

1032. Ten, za pomoci Oldřichovy, avšak hlavně svatou mravenčí pílí bratří Prokopových vzrostl v mohutný klášter, z něhož se rozlévalo světlo vzdělanosti po vlasti a olej milosrdenství k bližnímu.

„Kláštery byly požehnáním národa; nejen že byla orba povznesena, náboženství a mrav lidu vštěpován, sousedstvo v pokoji chováno, nýbrž že v každé diecesi byly školy otevřeny, vzdělání rychle a daleko se šířilo.“

Europe in the Mid. Ages. — Cycl. v. IV.

Semeniště literatury cyrillské.

Palacký v dějinách nár. č. I. (1) str. 239. krátce dí o klášteře sv. Prokopa takto: „Klášter tento, dle prvního opata také klášter sv. Prokopa řečený, konav služby boží až do konce XI. stol. v jazyku staroslovanském, stal se nejprv semeništem cyrillské literatury v Čechách a přičiňoval se i později v učených věcech nad jiné kláštery české.“

Klášter sázavský byl náhradou university, škol uměleckých i tiskáren. V prostorách jeho, vedle hmotné práce na polích a zahradách, konaly se práce vědecké a umělecké, které budily úctu ke jménu českému i za hranicemi vlasti naší. Zde pěstovalo se malířství v tom stupni, že zachované památky chovány jsou jako drahokamy v nej přednějších museích. Tak

korunovační kodex vyšehradský, svatovítský kodex, hnězdenský a krakovský, z nichž kodex vyšehradský znalci prohlášen za nejpřednější dílo umělecké v době XI. stol. ve střední Evropě. Ten květ vypučel v klášteře sv. Prokopa v Sázavě, jak přesvědčivě dokazuje znalec F. Lehner ve spise: „Malířská škola česká v XI. věku.“ Zde opisovány přecetné knihy slovanské, z nichž ovšem mnohé zničil požár, mnohé lítice válečná, velmi mnohé neznalost lidská. Zde pěstovala se i umělá malba na skle a práce sochařské všeho druhu, o nichž ovšem v kratickém životopise psáti nelze. Sv. Prokop na základě zkušeností svých sestavil dle vzoru sv. Benedikta a sv. Basilia řeholi pro tehdejší potřeby národa našeho, dbal a snažil se v praxi uvésti v Čechách pravidla mnichů západních:

bez vědy není moci,
 bez vědy není moudrosti,
 bez vědy není svobody,
 bez vědy není krásy,
 bez vědy není šlechtnosti,
 bez vědy není vítězství,
 bez vědy není cti.

Montalembert, „Mnichové záp.“ sv. III. hl. 2.

Není krásnějšího důkazu, jak kláštery v Čechách šířily osvětu a pravou vzdělanost. Tou cestou vedl sv. Prokop a jeho bratr národ k moci, svobodě a cti i zasluhuje jméno patron české země. Každý klášter benediktinský měl

v řeholi své ustanoveno zřídit dílnu malířskou a písařskou a tím i řečeno, že byla škola, v níž se uměním učilo. Píše o tom podrobný životopisec sv. Prokopa biskup Krásal ve svém díle „Sv. Prokop“ str. 139. „V klášteře sázavském hned od počátku tušíme také školu, ovšem po způsobu středověkém zřízenou a vedenou. Vyhledávala toho zajisté jednotu slovanského monastýru v Čechách, aby v klášteře samém vzděláván byl dorost mnišský, jakož i jinochům žádostivým věd na základě přirozeného jazyka aby dostávalo se potřebného učení. Mistrem a učitelem duchovních synů svých i jiných žáků byl opět sv. Prokop. Znaje se výborně v písemnictví slovanském hned od mladosti a jsa milovníkem liturgie uvedené sv. Cyrilem a Methodějem, přepisoval nejvíce sám, i naučil též bratry klášterní přepisovati evangelia, žaltáře a všechny knihy obřadné. Ano i jiná umění pěstovala se tenkrát již v klášteře sázavském, zejména zpěv, malířství, sochařství, stavitelství. Na Sázavě vznikla první umělecká a technická škola česká. Vliv její na širý okolní kraj teprve v novější době došel zasloužilého ocenění.“

Kláster a škola byly nerozluční přátelé, jako církev matkou byla obou.

„Na slovanské na Sázavě vstává
Bohu zasvěcená budova,
odtud z bytu Hospodinova
světec Prokop lidu požehnává.

Kolem chrámu nápa chlaudek dává,
 zde se schází vlasti obnova —
 mládež; slýchá světce na slova,
 píše, čte a v dobru prospívá.

Apoštolé naši chrám a školu
 na počátku hned už spojili,
 aby národ svorně vedly spolu.

Běda těm, kdož svazek tisícletý
 ruší u bezbožném násilí!
 Či má růže bez kořene květy?“

(Z „Veršů Jana Nep. Soukupa“, str. 155.
 Chrám a škola.)

S křížem a pluhem

se vyobrazuje sv. Prokop, jak zahání běsy a ďábly: lenost, požívavost, pýchu a lakotu, kterýžto duch kdekoliv se usídí, klesá blaho člověka. Sv. Prokop svým pluhem našel poklad naší vlasti a národu. Pustiny, obrácené ve vlnící se zlatá pole úrody, dávaly mnichům dosti prostředků konati dobrodiní, z nichž největší byl jich vlastní příkladný život. Po příkladě Prokopově šíří se úcta ku pluhu, z něhož nám šlo požehnání. Pluh sv. Prokopa jest čestnější znak nad všechny meče, hoden, aby byl zulíbán od každého Čecha více než meč každého válečníka. Mnichové s počátku v nedostatku dobytka sami těžkou práci před pluhem konali, přemáhající všechnu vášeň a

náklonnost svou pro lásku k sv. kříži, jež denně nesli. Jakou lásku choval rolník k sv. Prokopu, jehož ruce ho učily ctíti mozol povstálý z počestné práce křesťanské! Strom ovocný, vinná réva, chov dobytka, vše našlo učitele v mniších sázavských, proto protestant Quizot vzdává chválu benediktinům pro jejich zásluhy o vzdělání Evropy slovy: „benediktini učinili Evropu ornou“. Co praví Quizot o celé Evropě, platí také o její části Čechách, kde sv. Prokop dle příkladu sv. Benedikta a sv. Bazila činil naši vlast ornou, vzdělanou svým pluhem, motykou a křížem. Napsaly se již dějiny meče a sice rozsáhlé, ale nenapsaly se ještě dějiny pluhu a motyky, z nichž více vyšlo požehnání než z celého lesa mečů ostrých, protože se méně ctí a velebí práce klidná než řinčení mečů; též jest mnohem méně milovníků pluhu než meče.

Často malá pastuchova chýžka
pro vlast více může učinit
nežli tábor, z něhož válčil Žižka.

Kolár.

Andělská hudba.

S prací střídala se na poustce sázavské modlitba, střídaná krásným zpěvem, jenž šel ze srdce a mluvil k srdci. Noční chor závodil s věčnou hudbou lesů. Po práci a tepotu seker a lopat zavzněl zbožný zpěv, jenž lákal neodolatelnou mocí okolní obyvatelé ku Sázavě,

zvlášť ve dny sváteční a kající. Obživla poušť tisíci zbožnými poutníky, zvlášť v některé dny, kdy zvláštní pobožnosti se konaly, jako na př. dle římského obyčeje průvody křížové, při nichž účastníci nesli kříž, zpívající sv. žalmy.

V ty dny to bylo, jak vypráví legenda, že touhou svatou veden Menna mlynář šel k Sázavě, aby se zúčastnil pobožnosti jemu zvlášť milé. „Přišel až k vodě neshledal tu pohřích ani převozníka ani jediné lodice, aby po ní dostatí se mohl na protější břeh. Zatím v pravý čas, jak sv. Prokop vždy činíval, zahájena byla pobožnost na Sázavě. Menna, pohlížeje toužebně ku klášteru spatřil pod ním na břehu řeky loď, jež přivázána byla na tyči do země zaražené. I jal se takto vroucně modliti: „Bože, který pro zásluhy vyvolence svého Prokopa veliká dobrodiní nám prokazuješ a jimi srdce naše důvěrou plníš v mocnou pomoc svou, na přímluvu jeho učin, aby ona loď sem se přenesla a mně pomocna byla k časnému dojití pobožnosti.“ Sotva domluvil, loď pohnuvši se i s tyčí, prudce spěla k levému břehu řeky. Vděčně oznámil to potom Menna Prokopovi, ale světec odmítaje díky pravil: „Nemysli, že pro mne nehodného učinil to Pán, nýbrž zbožná důvěra tvoje stala se příčinou divu, jakož přislíbil Kristus: „Budete-li míti víru jako zrnko hořčičné, nic nebude nemožno vám.“ Tudíž pevné víře tvé poskytl Pán znamení nového utvrzení.“ (Dr. Krásl: Sv. Prokop, str. 148.)

Dbal také sv. Prokop toho, aby zpěv byl vždy prost vší chlouby a byl jen modlitbou čistou, a kde pozoroval, že hlas něčí hledá slávu svou, byl přísným karatelem. Jeden z bratří kdys zpíval před zástupem věřících mši sv. a sice krásným svým vysokým hlasem, z něhož bylo však patrné, že zpívá pro pochvalu lidskou. Co chtěl, dosáhl; lid pravil: „Zpíval jako anděl.“

Sv. Prokop však nebyl z toho zpěvu potěšen, ale svolal bratry dohromady a přísně pokáral ješitného pěvce při oltáři Páně: „Jest nám toho líto, milý bratře, že ty hledaje chvály lidské připravuješ se o zásluhu z pokorného konání nejsvětější oběti, ba v nebezpečí uvádíš duši svou. Znáš pravidlo naše, aby nikdo nežádal si chvály lidské. Zpíval prý jsi jako nějaký anděl. Za to přijmi nyní šlehy prutů, aby hořkost trestu tě vyléčila z bažení po chvále lidské.“

Nebývejme marné chvály žádostivi.

Sv. Pavel ke Gal. 5, 6.

Láska Prokopova.

Kde druhdy poustka byla, povstal chrám sázavský, krásou stavby, uměním malířským a zbožným zpěvem proslulý. Nebylo umění, kterého by se zde nepěstovalo. Kameníci vytesávali kružby, jichž zbytky dosud jsou svědectvím práce umělé. Ač ssutiny pouhé, přece

jsou výmluvnou mohylou práce mnichů sv. Prokopa. Na zdech dosud jsou pozůstatky malby, které dosud nemohl ani déšť staletý vypláchnout; jen jedna tvář dosud vzhlíží na přichozího, ale mluví chvály dosti. Vedle kláštera byly síně, v nichž se slovanská písmena sv. překládala a opisovala a spolu ilustrovala. Evangelistáře čtyři dosud se uchovaly a českému národu získaly slávu. Němec Janitschek, profesor universitní v Štrassburgu, praví v dějinách malířství (Berlín, 1890, str. 92) „nejpřednější dílo toho času (XI. stol.) na severu jest vyšehradský evangelistář chovaný v universitní bibliothece v Praze“. To jest právě dílo zhotovené ve škole sázavské. Sta jich zaneseno do ciziny a sta zničeno, ale i jen jediné dílo dostačuje, aby dalo svědectví umění sázavskému. Kromě toho připomenouti sluší školy a všechno dobrodiní z ní plynoucí. Zbývá ještě zmíniti se o řemeslech, jichž domovem byly kláštery se svými bratřími. Když roku 1035. kostel sázavský dokončen a za přítomnosti knížete Břetislava od biskupa Šebíře se slávou byl posvěcen, nestál kostel sám, ale ve společnosti milosrdných budov, z nichž se dobrodiní rozlévalo na okolí a národ. Každý klášter měl budovy, v nichž nemocným a pocestným se prokazovalo milosrdenství.

Každý klášter měl pověstnou svou fortnu almužny s nápisem, jenž zval chudého jako bratra. Pocestný si týden mohl odpočinout pod

střechou klášterní. Nemocný hledal zde svůj lék a lékaře, nebo z bratří někteří posluze nemocných byli určeni. Vedle školy malířů, sochařů, písařů bylo též oddělení milosrdných. Zástupy neduživých hledaly zde úlevy a nalézaly zhusta pomoc zázračnou, takže jí proslul sv. Prokop po celém okolí. Slepá žena dlouhý čas hledá pomoci marně, konečně přichází na Sázavu a uzdravena jest křížem a modlitbou Prokopovou. Poutník dobrý převáží se přes rozvodněnou Sázavu k službám božím utonul. Mrtvého vylovili z řeky. Prokop modle se nad mrtvým vzkřísil jej. Proti vši bídě lidské, kterou běsům a jich účinkům připisoval lid, pracoval sv. Prokop dílem svým a modlitbou, krotil běsy táhna hlubokou brázdou sebezapření a lásky k bližnímu, že století minula, ale památka jeho zůstala nehynoucí. Po dvacet let sv. Prokop řídil klášter ve sv. kázni ke blahu celého okolí. Příklad jeho i mnohé jiné k milosrdenství vybízel. Život Prokopa svatého byla uskutečněná řehole, kterou kdys starý mnich v následující řetězec pojal:

nejlepší mrav jest pokora,
nejlepší zaměstnání: práce,
nejlepší pocit: útrpnost,
nejlepší studium: poznati sebe,
nejlepší péče: býti spravedliv,
nejlepší snaha: snaha po míru,
nejlepší žal: žal nad hříchy,
nejlepší myšlenka: šlechtnost.

(Dr. Ferd. Walter: Starý Wales.)

Labutí zpěv.

Pouť sv. Prokopa schylovala se ke konci. Nemohl opustiti své, aby je neposilnil napomenutím. Dva dny před smrtí svolav záhy své kolem lože připravoval je na nastávající bouře a pronásledování, neboť myšlenka sv. Prokopa s jeho velikými plány měla mnohé nepřátele v radě koruny a poukazováno z ohledů politických na její nebezpečí. Z vnuknutí Ducha sv. Prokop poučen o budoucích osudech svých bratří pravil k nim: „Synáčkové moji, kteréž jsem já vychoval jako kvočna kuřátka, považte, že jest tu čas mého skonání; nebo třetí den s vůlí boží odeberu se ze stánku této tělesnosti, poručé vás Bohu. Avšak oznamuji vaší opatrnosti, že po odchodu mém zmítání budete prudkou bouří pomluv a trýznění mornou pohromou pronásledování, budete učiněni vyhnanci na šest let v zemi cizí, a toto místo bude mocným rozhodnutím knížete odevzdáno ke jmění cizozemcům. Ale vy, synové nejmilejší, nechtějte proto odpadati od víry, utvrzujte bratry své, Boha snažně chvalte, ve štěstí mu díky vzdávejte, v neštěstí prosby k němu vylévejte, v radostech mu vděční buďte, ve smutných příhodách pomoci jeho hledejte; a na konec nesmírnou dobrotivostí jeho útěchy dojdete. Nebo po šesti letech slituje se nad vaším vyhnanstvím, obnoví vám stav pokoje, a utrhačům vašim odplatí rovným dle zásluhy, vás pak uvede zpět do pří-

stavu utěšení. Po smrti totiž nynějšího knížete dobrého Břetislava nastoupí Špytihněv, který bude vás pronásledovati, ale po jeho smrti ujmě se panství nad říší českou Vratislav, muž bohabojný, dobrotivý. Ten vás přivede zpět z vyhnanství, a dá vám Ježíš Kristus, Fán náš, v tomto místě pokoj a bezpečnost po všechny dny života vašeho.“ (Dr. Krás: Sv. Prokop, str. 155.)

Jako celý život byl požehnáním, tak byl i poslední okamžik oslaven skutkem milosrdným. V době nemoci sv. Prokopa byl v klášteře churavec, který již sedm dní zde trávil a šel poděkovat sv. opatu za klášterní pohostinství. Opat neměl, co by mu na cestu ještě dal, a proto žádal churavce, aby setrval ještě v klášteře aspoň den a potom po smrti jeho že si může vzít opatův plášť. Churavec zůstal dle slov opatových. Mniši konali obvyklé služby Boží v chrámě; sv. opat leže modlil se hodinky své, uzavíraje večerní modlitbu svou. Poslední záchvat se dostavil. Sv. Prokop vzkázal ještě pro své a je poznovu k lásce, svornosti a vytrvalosti napomínal, což vyslechli bratři za hořkého pláče, volající jako sirotci: „Komu nás, milý otče, zůstavíš, komu nás po sobě poručíš? My jsme po tobě osiřeli! Pokud jsi byl mezi námi, přebývali jsme v blahu a v pokoji, nyní pak jsme opuštěná nebožátka.“ Sv. opat pozdvihnuv se na loži, dal jim požehnání a prosil je za odpuštění. Veršovaná legenda staročeská dí:

Užiev svatého anděla
pusti dušu z svého těla.

Prokop světec setřásl schránku těla, aby
věčně žil.

Amen, Amen, pravím vám, bude-li
kdo zachovávatí řeč mou, neužří
smrti na věky.

Ev. sv. Jana k. 8. v. 51.

Pohřeb sv. Prokopa.

Smrt sv. Prokopa r. 1053. ve druhé polovici měsíce března byla událostí pro celé Čechy smutnou; proto sám biskup Šebíř, který přinesl ostatky sv. Vojtěcha do Čech, při čemž též sv. Prokop s ostatními opaty benediktinskými v r. 1039. dne 23. srpna nesl sv. ostatky, přišel na Sázavu, aby s největší slávou pochovali zde největšího umělce té doby, dobrodince chudiny, učitele českého lidu, pilného dělníka v každém oboru, vzdělávatele polí, mýtitele lesů, pěstitele vinic, mistra řemesel, stavitele chrámů, hlavně však posvětitel chrámů lidských, sv. Prokopa, pěstitele slovanských obřadů a otce sázavských škol. Pochovali pak bratři sv. Prokopa v kostele klášterním Panny Marie, který jeho přičiněním zde byl postaven jako za živa vlastní pomník víry a ctnosti. Bůh milosrdný nenechal bez svědectví tak ctnostný život, který posvětil celé okolí sázavské. Churavec, jemuž

odkázal opat plášť svůj, když se jím oděl, ozdravěl, a slepec Palpo, jenž v den pohřbu prosil Boha, aby na přímluvu sv. Prokopa nabyl zraku, před všemi účastníky prohlédl. Kostel sázavský není více hrobem světce. Jeho tělo přeneseno r. 1588. do kostela Všetech Svatých v Praze a zde uloženo s velikou slávou, jíž i císař Rudolf se účastnil. Přenesení stalo se proto, aby Čechové sv. tělo Prokopovo měli v srdci Čech, v Praze, a aby jej mohli snáze navštívit a uctívat. Nejkrásnější jeho pomník jest v srdci Čechů, kteří nezapomenou nikdy, kolik práce osvětové pro ně vykonal, kterak čest jména českého svou prací uměleckou roznesl po celé Evropě. Umělecké pole sázavské jest pomníkem, který ukazuje jeho trofeje a jest nejkrásnějším jeho náhrobkem. Český národ vzdal úctu pracím a pluhu Prokopovu a ctil jej jako patrona svého dříve, než svatým byl prohlášen.

V paměti věčné bude spravedlivý.

Žalm III. v. 6.

Svatořečení Prokopovo.

Úcta k sv. Prokopu smrtí jeho neutuchla. Bratří jeho chovali památku jeho v největší úctě a o ni pečovali. Bůh nepřestával oslavovat sluhu svého. Na jeho přímluvu zázračným způsobem vyslychal prosby mnohých. Opat Blažej sebrav všechna svědectví o po-

divných skutcích Prokopových a vyprosiv si přímluvy biskupa Daniele odebral se v roce 1204. do Říma se žádostí zbožných Čechů, aby zakladatel kláštera sázavského byl prohlášen za svatého, protože Bůh jej divy oslavil. Papež Innocenc III. vyšetřiv všechno prosbě vyhověl a Čechům podal nový důkaz přízně své. — V neděli 4. července 1200. prohlášen Prokop, opat sázavský, první z českých patronů, na základě nově předepsaného kanonisačního procesu za svatého sluhu božího. Oltář na jeho počest byl zřízen nejprv uprostřed opatského chrámu sázavského.

Český lid připočetl sv. Prokopa k blahoslaveným patronům zemským: k sv. Lidmíle, sv. Václavu, sv. Vojtěchu. — Přemysl Otakar I. vyžádal si na opatu Blažejí rámě sv. Prokopa, které uložil v chrámě sv. Víta, aby „tím ramenem království České velemocně před nepřáteli bylo chráněno“. Den 4. července byl Čechům svátkem zasvěceným. Ochranu sv. Prokopa a sv. patronů zakusili zbožní Čechové v památné vítězné bitvě Přemysla Otakara II. u Kressenbrunnu r. 1260., kteréž vítězství hloučku Čechů proti přesile uherské přičítali přímluvě sv. patronů: sv. Václava, vojvody, sv. Vojtěcha, velekněze, a sv. Prokopa, opata. Válkami husitskými povadl věnec Prokopův, ale znovu obživl r. 1588. a uctíván znovu aspoň polodenním svátkem, až r. 1771. při omezování dnů svátečních na žádost Marie Terezie stal se den 4. července dnem všedním.

Osady však, kde světec působil, slaví den ten svátkem zasvěceným dosud.

V čem patronem.

Národu českému jest ochráncem sv. Prokop v mnohém ohledu. Nejprve jest patronem práce polní a lesní, proto vzýván jest od rolníků v záležitostech jejich, zejména v živelních pohromách. Dále jest známa úcta horníků k sv. Prokopu, neboť jest patronem tuhé práce: poblíž Sázavy byly hory stříbrné, v nichž se těžilo stříbro a nalezeny stopy dle domnění pecí na tavení stříbra. O veliké úctě, jaké se těšil sv. Prokop, svědčí též pořekadlo lidové o tupitelích sv. Prokopa: „Kdo Prokopa kopá, brzo potupy se dokopá.“ Četně chrámů, kaplí a soch postaveno sv. Prokopu. Karlův most mezi světci zde umístěnými i našeho patrona chodci připomíná, aby budil lásku k práci a přemáhání duchů zlých: pýchy, lakoty, smilstva, zášti, hněvu, obžerství a opilství, lenosti, které každý národ snižují. Jest patronem lásky bliženské.

„Bratři moji, co jsem často
k vám říkával, opakuju:
Mnoho zmůže síla duše,
mnoho víra, mnoho naděj,
ale všecko zmůže láska;
protož všichni milujte se!

silni v lásce k vlasti svojí,
 jež má nejvíc zapotřebí
 každé ruky pracující,
 myslící též každé hlavy;
 silni v lásce k sobě, bratří,
 nebo tou se všecko daří;
 silni prací v utrpení,
 v pokoře a oddanosti
 ku milému Pánu Bohu.“

(Vrchlický: Legenda o sv. Prokopu,
 str. 136—137.)

Doslov.

Život sv. Prokopa jest jeden z četných obrazů světců církve sv. katolické, kteráž byla učitelkou našeho národa. Mnozí s pílí vyhledávají prášek na ní a přehlédají zlato zcela dle slov Shakespearových: „Více si vážíme prachu drobet pozlaceného než zlata drobet poprášeného.“ Tak s církví sv. jest. Četní chtějí viděti jen nedostatky její a přehlíží její velké zásluhy. Palacký však došel k jinému poznatku řka: „Jsem přesvědčen, že církev jak křesťanská vůbec všude tak i zvláště katolická v Čechách způsobila po celý čas bytí svého nepoměrně více dobrého nežli zlého, historie ovšem připomíná vždy více o výtržnostech ve společnosti lidské a hlučném rušení předepsaného, mravního i právního pořádku, nežli o jeho zachovávání a o tichém obecnství živobytí: ale tím nikoli nezapírá, nýbrž

spíše potvrzuje nesmírnou tohoto převahu, pokládajíc je jako za pravidlo, ježto rozumí se samo sebou.“ (Palacký v Pokroku 1871 dne 21. října.)

V hrobě sv. Prokopa nalezen rukopis, který tam byl vložen před 100 léty při přenášení oltáře jeho, v němž vroucí ctitel sv. Prokopa a patronů našich stěžuje si na malou úctu k sv. patronu a praví, že nebude v Čechách lépe, dokud nebudou sv. Prokop a svatí patronové více ctěni. Úsudek ctitele sv. Prokopa jest zcela správný. Jen úctou ctností sv. Patronů dočekají se ctnosti jejich následovníků. Nikdo, kdo se ctnostem sv. Prokopa neobdivuje, nebude jich též následovati. Ctěme sv. Prokopa, následující ctností jeho.

On zakládal slávu naši uměleckou, on zhotovil díla, která první cenu dostala ve světové soutěži, on učil lid náš orbě pokročilé, průmyslu zdokonalenému, on stavěl pomníky, které dnes ještě mluví, byť se o nich mohlo užiti slov Dantea:

„ten klášter hojně nosil ráji plody,
však nyní zpustl...“

(Ráj 21. zp.)

Život a práce jeho jsou slávou naší; byl veliký muž dle těla a větší dle ducha svého, jeden z otců slávy naší, na niž se odvoláváme. Proto budme pamětlivi Prokopovy práce, modlitby, vzdělání, křesťanské výchovy, sebekázně a lásky bliženské.

„Zapomněl jsi na nás, otče,
 či se stydíš za své vnuky?
 Rozpomeň se, nedej zhynout
 nám všem i budoucím Čechům,
 dokud budou pamětlivi
 dědictví svých velkých otcův.
 Budiž s námi, a tvou pamět
 žehnat budou vděčným slovem
 až do příštích pozdních věkův!“

(Vrchlický: Legenda o sv. Prokopu, str. 147.)

Sv. Prokop.

- narozen v Chotouni v době biskupování sv. Vojtěcha,
- vzdělán na školách vyšehradských,
- na kněze posvěcen po roku 1003.

Oldřich shledal se se sv. Prokopem na pouštce roku 1030.

Roku 1032. postaven klášter a kostel ku cti Spasitele, P. Marie a sv. Jana Křtitele. — Chrám dokončen a posvěcen od biskupa Šebíře r. 1035.

Sv. Prokop zesnul v březnu a pochován 25. března 1053.

Za svatého prohlášen v Římě od papeže Innocence III. 4. července 1204.

Klášter vypálen od husitů na jaře r. 1421.

Do Prahy přeneseno tělo sv. Prokopa roku 1588.

Ctihodný Jan Kř. Vianney,

farář v Arsu (1785—1859).

(Psáno 1896)

Do vesničky v Arsu v diecési lyonské přijel nově jmenovaný biskup orlanský Dupanloup na poradu, má-li převzít brímě úřadu biskupského, v němž bál se ztratit spásu svou. Chudý farář arský byl s radou po ruce: „Vezměte kalendář k ruce a shledáte mnoho svatých biskupů, ale sotva kterého svatého faráře. Sudťe, Monsignore, máte-li tolik příčiny se obávati jako já.“ Slovem jeho povzbuzen, přijal Dupanloup berlu orleanskou. Nepatrný farář byl rádcem nej přednějších osob, neb měl „vědění svatých“. Kanonisační proces jest o Vianney-ovi zaveden, a bude mnohému milé dočísti se o domněním svatém faráři našeho století.

V malé vesničce Dardilly r. 1785 narozen — v malé vesničce Arsu do smrti působil a z malé vesničky řídil tisíce duší na cestě života. Z rodičů rolnických zrozen, zbožně byl vychován. Jan bral si naučení o zbožnosti tak k srdci, že jednoho dne, když z rána matka přišla děti vzbudit, aby první myšlenku obě-

tovaly Bohu, nebyl nalezen na loži, ale po dlouhém hledání v koutě konírny, kdež nerušen konal pobožnost svou. Matce vstoupilo na srdce, že by Jan mohl míti povolání ke kněžství. Mnoho však stálo překážek v cestě. Revoluce francouzská zavřela kostely, vyhnala kněze; věřící toliko tajně obcovali mši sv. s nebezpečenstvím života pro kněze. Malý Jan byl však rozeným apoštolem už v mládí svém. Na pastvisku svém zavěsil obraz Matky Boží, kam chodíval sám se modlit, a svolával soudruhy své k témuž účelu. Dosud stojí strom onen, svědek jeho zbožného mládí. Dobročinnost k chudým osvojil si doma, když matce pomáhal chystati lože a stravu pocestným. První přijímání vykonal v bouřlivé době teprve v jedenáctém roce pod vedením jisté sestry sv. Karla Bor. Jeho zbožnost rostla, ale jeho práci nikdy nevadila. Říkával o mládí svém: „Byl-li jsem sám na poli, modlíval jsem se nahlas, byli-li se mnou jiní, modlil jsem se v srdci. Jak šťastné byly ony dny. Říkával jsem si, když jsem motyku neb rýč do země zasadil: „Tak musím vzdělávati duši svou, abych vytrhal bejlí, a připravití ji pro dobré semeno Boží.“

Minula revoluce. Vyhnaní pastýři vrátili se ke stádu. Zbožný Abbé Balley, farář v sousedství Dardill, vrátil se jako Kristův vyznavač, aby shledával roztroušené ovečky. Mladý Jan Marie Vianney neušel jeho pozornosti; zbožný kněz při mši sv. učinil nejhlubší dojem

na mladého pastouška a pastoušek na kněze. Lidé si vyprávěli, že by byl dobrým knězem, a byli ochotni přispívat na jeho vzdělání, kteréž ve světském smyslu bylo dosud zanedbáno. Vianney vykonal pouť k hrobu sv. Františka de Regis, aby se zde radil o volbě stavu. Když počal studie již jako dosti velký chlapec, nová překážka se mu postavila v cestu — rekrutýrka. Roku 1809 Napoleon spotřeboval mládež francouzskou. Při nové rekrutýrce odveden Vianney, ač byl zanešen mezi studujícími, připravujícími se na kněžství. Při svém regimentě v Bayonnu se roznemohl; jakmile se však pozdravil, byl hned přidělen k armádě španělské. Všechny pokusy z domova, vysvoboditi jej, se nezdařily. Vianney rukoval ke španělské armádě. Na cestě přistoupil k němu cizinec a ptal se ho, proč je tak smutný. Jan otevřel mu své srdce „Pojďte za mnou,“ řekl cizinec, a vedl jej přes lesy a hory, až jej dovedl do osamělého domku, kdež byl přijat od mladých zbožných manželů. Cizinec náhle a nevysvětlitelně zmizel. Druhého dne byl doveden do vesnice Noës, kdež pod jménem Jerôme vyučoval a bydlel u zbožné ženy, nad „níž krásnější duši nikdy nepoznal“. Fayot vážila sama cestu do Dardill, aby dala zprávu o Janovi. Po 14. měsících bratr mladší dobrovolně se nabídl vojáčiti za bratra svého, což přijato, a Vianney osvobozen. Obdarován od obyvatelstva noëského, rozžehnal se s úkrytem.

Začalo studium filosofie. Spolužáci pozorovali váhavost a opozdilost Vianneyovou a mívali jej k posměchu. Však pravidelná a opravdová zbožnost vzbudila pozornost představených a vynutila úctu i spolužáků. Roku 1813 počal Vianney pod vůdcovstvím Balleyovým studium theologie. Přišla zkouška; Vianney pomaten dával odpovědi zcela nesusvislé, paměť jeho slabá opustila jej docela. Balley prosil za něho u ředitelstva a generálního vikáře, aby mu vyprosil novou soukromou zkoušku druhého dne. Výsledek byl překvapující; Vianney připuštěn do semináře připravit se na sv. svěcení. Přišly nové zkoušky, nová zahanbení pro Vianneye. Zbožnost jeho byla známa, ale zkoušky vážly. Představení dávali svědectví, že jest vzorem všem žákům; Balley vyprávěl o jeho minulém životě, při čemž se generální vikář rozhodl spokojiti se se zbožným mužem bez zkoušek. „To jest dosti — přijmu jej — milost Boží učiní ostatní.“ Jako 29letý neomysta dán byl Vianney po bok Balleyovi, kdež po dvě léta do téhož smrti setrval. Osada za něj žádala, on sebe však měl za nehodného. Ustanoven do Arsu v dép. Trévoux.

Ars — vesnice zapustlá, neznalá sv. pravd. Chudoba tělesná i duchovní byla zde domovem. „Jak povznést ji?“ byla hlavní otázka pastýřova. Měl po ruce toliko modlitbu a slovo Boží. Přidal k nim ještě lásku. Každý z jeho osadníků věděl, že jest milován. Počal za-

váděti „ustavičné klanění“. Ale jaké začátky! Zbožná paní ze zámku, která dělila den svůj Bohu, chudým a nemocným, byla první osobou. Druhou byl starý prostoučský nádeník, který každý den ráno před prací a večer po práci přišel se poklonit Spasiteli a prodléval často dlouho zde. „Co se modlíte?“ ptal se jej Vianney. „Nic neříkám,“ odpověděl, „ale dívám se na Něho a On se dívá na mne.“ Třetí byl Vianney. — Po čase přistěhovaly se 2 vdovy z Lyonu, které chtěly býti pod vedením jeho. Později připojilo se více členů, kteří chtěli začít den se mší sv. a končit s požehnáním a růžencem.

Odstraniti nedělní práci, povznésti přijímání sv. svátostí, bylo jeho druhou starostí. Došlo na ozdobu kostela. Horlivější duše pomáhaly; hrabě arský dal krásný tabernákl, svícny a relikviáře pro nový oltář. Vianney postavil 2 kapličky: jednu svému patronu a druhou „miloučké svaté“ Filomeně. Za poděkování za zdar dosavadních podniků vykonala osada se svým správcem pouť do Fourvières u Lyonu.

Minulo 5 let. Vianney měl býti přesazen na význačné místo v diecési. Nevzpouzel se, ale v srdci si přál zůstat na svém chudobném stanovišti. Třikráte sebral svůj chudý nábyteček, aby vyplnil vůli biskupovu, ale třikráte rozvodněná Saona překazila jeho poslušnost. Osadníci modlili se za svého správce a posílali deputace, aby byl jich farář v Arsu

ponechán. Gen. vikář konečně změnil jurisdikci, a Vianney zůstal až do smrti v Arsu, odkudž jen na výpomoc aneb na misie odcházel. Práce jeho na missiích byla provázána milostí Boží a Vianney byl žádostmi zahrnut. Nepřijal však pozvání více, než dovolovala mu duchovní správa osady jeho.

Roku 1823 počal důležité dílo — stavbu sirotčince — pro nějž nepřijal žádný systém stávající, nýbrž chtěl sirotčinec řídit jako chudou, zbožnou rodinu. Nazval je „La Providence“. Osudy stavby sirotčince ospravedlňovaly název. To maličko, co ze světa měl, učinil základem. Péči vedly 2 ženy, kteréž vyvířil v poslušnosti a evangelické prostotě. Začali beze všeho i bez chleba, ale prozřetelnost Boží dílo podporovala. Množství dítek rostlo, sirotčinec musil býti rozšířen. Vianney byl architektem i zedníkem, dělal tesařinu a nosil sám cihly i kámen. Příklad jeho pohnul ruce ostatních, že pracovali na dobročinném díle. Nevysvětlitelným způsobem oplývala jeho obilnice a sklep měl hojně vína. Z neočekávaných stran obdržel dar, ve chvílích, kdy byl — dle lidských soudů — v konci. Zde v sirotčinci dívky byly jednoduše vychovávány. Katechismu učil sám hodinu denně. M. Monin, jeho odchovanec, mnohou katechési zachytil a později uveřejnil. Hlavní váhu kladl na sv. svátosti, cvičení ctností a lásku k Ježíšovi ve Velebné Svátosti.

Sv. Karel B. praví, že jedna duše jest dosti

práce a studia i pro biskupa, Vianney měl práce ve své osadě mnoho. Celý den skoro byl v kostele prací zabaven. Kajícíci obklopovali jeho zpovědnici už od půlnoci. Při tak namáhavé práci ukládal si kříž dobrovolný postem a mrtvením. Strava jeho byl černý chléb a svařené mléko, aneb brambory, kteréž jednou za týden si uvařil na několik dní napřed. Marné bylo namáhání oddaných duší něco lepšího mu podstrčiti. Podobné „pamlsky“ šly rovnou nohou do sirotčince neb do světniček chudých nemocných. Světnička farářova byla chudičká: prostá postel a nad ní několik obrázků svatých nalepených na zdi, z nichž měl upřímnou radost jako z dovedných maleb. Šat jeho, chudobný do krajnosti, byl celkem svatě zanedbán. Duše jeho neměla času meškati se podobnými maličkostmi. Klobouk bez tvaru, pronosená sutána, kteráž bývala odložena při úplné nevhodnosti, zarudlé boty, to vše bylo sprostým rámem ke vznešenému obrazu Božímu. Chodil v šatě chatrném i do konferencí kněžských, kdež býval nešetrně upozorňován na svůj zevnějšek. „Co mám na sobě, jest dost pro arského faráře,“ říkával.

Působnost farářova byla peklu nebezpečnou, proto také byl vysazen neobyčejným pokušením, které tím byly nebezpečnější, že nikdo jim nechtěl věriti, a trpícímu jen se posmívali.

Často byl znepokojován pochybnostmi ohledně spasení svého po dobu 30 let. V noci ve

faře hřmot pekelný kalil mu kratinký spánek, jež tělo jeho potřebovalo. Noc po noci nepokoj hrozný rušil jej. Když si stěžoval bratřím svým, nevěřili mu, ale měli věc za pouhou „halucinaci“. Kamkoliv se ubíral — šel s ním i kříž tento. „Jděte, bláhový,“ odvětil jeden z duchovních bratří, jimž si stěžoval, „máte starou faru a stodolu a také mnoho myší, které tam jsou domovem; vy je máte za ďábly.“ Ctihodný Vianney ničeho neodvětil, ale odešel do svého pokojíka, raduje se ze svého ponížení. Téže noci však posměvákové byli vybouzeni hrozným lomozem, zdi se trásly jako při zemětřesení, všichni vyskočili z lože a běželi do světničky Vianneyovi: „Vstávejte,“ křikeli, „dům padá.“ „Nikoliv,“ zněla odpověď, „vím dobře, co jest to, jděte na lože, není se čeho obávat.“ Od té doby nikdy více nevtipkovali o no ním jeho nepokoji.

Nápadno jest, že ony velké noční nepokoje dály se obyčejně při podivuhodných obráceních známých hříšníků a pod. Zbožný farář snášel na místě jejich. Jedné noci ohromný zápach rozhostil se v příbytku jeho a oheň strávil chudoučkový nábytek s několika obrázky. Vianney nespál té noci, ale adoroval v kostele, protože byla právě pobožnost čtyřicetihodinná. Když se vrátil, viděl, že oheň podlaže neublížil, ač všecko ostatní shořelo. Zasmál se Vianney řka: „Když nemohl spáliti člověka, aspoň spálil jeho lože, a já díky Bohu nemám žádného.“ Vianney pak spával na holé zemi.

Někteří chtěli jej politovat, těm odpovídal: „Ó, jest v tom méně neštěstí, než v nejmenším hříchu všedním.“

Na těchto pokušeních a pronásledováních nebylo dosti. Scházelo mu pronásledování se strany zbožných a hodných lidí. Tuto smutnou úlohu převzali na se jeho duchovní spolubratři. Pod sprostým zevnějškem nedovedli na první pohled rozeznati proroka. Byl terčem jich žertů a horlivost jeho podrobována nerozumné kritice zvětralého rozumu. Při pastorální konferenci usneseno, požádati biskupa, aby odstranil Vianneye z jeho působistě, kdež „svým nevčasným a nemístným entusiasmem“ a „bláznovstvím“ škodí na vážnosti duchovenstva. Ano padlo i slovo „ignorant a bláznivý farář“. „My blázni pro Krista, vy však moudří v Kristu.“ Generální vikář přišel, aby vyšetřoval pravdivost udání. Výsledek byl pronesen následovně: „Pánové, přeji vám drobet toho bláznovství, jemuž se smějete.“ Po dobu udání ani stopy zármutku nebylo znáti na tváři Vianneye. Pracoval klidně a vesele. Právě tou dobou navštívil jej kněz, aby si postěžoval na nespravedlivé pronásledování. „Přítele,“ zněla potěcha, „nechte je mluvit vše, co chtějí, a až se vymluví, přestanou; dělejte, jak dělám já.“ Zásadou jeho bylo: „Svatí nestěžují.“ Klid jeho byl mnohým nápadný, proto se jej ptali, kterak může zůstat klidným uprostřed pomluv. „Děláme více pro Boha, když tytéž věci děláme bez dostiučinění,“ byla jeho odpověď.

K posměchu dobrých přistoupila potupa špatných. „Je pokrytec, je ničema,“ byl jejich úsudek. Vianney se radoval, že „se mluví proti němu, nebo zavržení světa je požehnání Boží.“ „Bál jsem se o sebe, když počali o mně s vážností mluvit, teď však se raduji, že oceňování moje stalo se pohrdáním.“

Tou dobou počal růsti počet poutníků očividně. Vyprávěno o podivných událostech, jichž tvůrcem byl Vianney.

Pán chtěl, aby vypil kalich hořkosti na dno, a navštívil ho duševní opuštěností, zkouškou pro duši Boha milující největší. Zpovědník jeho abbé Baux pravil, že po celou dobu 30 let duše jeho podrobena opuštěností duchovní. Žák jeho Monin píše, že byl stále sklíčen zármutkem nad chybami minulými a • bázni před budoucími chybami. V opuštěnosti své doznal: „Nemám jiného pramene potěšení, leč vrhnouti se na kolena před svato- stánkem jako psík k nohám Pána Svého.“ Vznešené pojmání úkolu kněze ovšem jej musilo naplniti bázni. „Aby sloužil člověk mši sv. důstojně, musil by býti serafinem. Kdybychom skutečně věděli, co jest mše sv., zemřeli bychom. Nikdy dosti nepoznáme, jak vznešenou jest mše sv., leč až v nebi. Jsou, kteří začali dobře a sloužili mši sv. zbožně, ale po několika měsících...“ (zde Vianney dal se do pláče). „Kdybychom jen pochopili, co svěruje Bůh nám ubohým tvorům. Novinky, světské rozmluvy, politika, neštěstí toto

ještě zvětšují. Naplníme mysl svou jimi a pak jdeme sloužit mši sv. aneb modliti se officium. Potřebujeme více rozjímání, modlitby, spojení s Bohem. O, jak nešťastný kněz, který není vnitřní...

Není ve světě nešťastnějšího člověka nad kněze. Kterak tráví život? Vidí urážky dobrého Boha; jméno Jeho porouháno, přikázání přestupována ustavičně. Kněz jest jako Petr v předsíni Pilátově. Vidí na své oči Pána opovrženého, uplivaného. Jest to hrozné. Kdyby jen Pán Bůh byl méně dobrý, ale on jest tolik dobrý. Jaké bude naše zahanbení v den soudný. Budeme pak lépe poznávati, ale bude pozdě.“

Od založení sirotčince počet poutníků po celých 30 let rostl. Zdálo se, že Bůh obnovil dobu sv. Bernarda v 19. věku. „Prozřetelnost Boží učinila, aby muži i ženy zamilovaní do bláznovství světa, v zástupech putovali do zastrčené vesnice mimo cestu ležící, aby vzdali svůj hold pokoře a prostotě.“ „Kdežto filosofové naši mluvili proti zpovědi a důsledkům její, lid se valil do Arsu, aby ctil zpovědníka,“ píše Léon Aubineau. Lidé stavů nejvyšších snášeli nepohodlí malé vesnice na noclehu, ve stravování a pod., aby slyšeli několik slov z úst Vianneye. Loktem si klestili dráhu, aby viděli jeho tvář. Při spatření krále neb královny by sotva učinili více, praví Lady Herbertová, z jejíhož životopisu čerpám.

Roku 1835 vzrostla frekvence tak, že po-

řízena doprava z Lyonu; a po řece Saôně pluly parníky s poutníky ze všech končin Francie. Vianney neponechal sobě ani jediný okamžik. Biskup mu říkával: „Vy nepotřebujete žádného cvičení.“

Celá práce Vianneyova jest jediný zázrak, který Bůh dal 19. století v první jeho polovici. Roku 1848 dostoupil počet poutníků 80 tisíc, kteří všichni chtěli otevřítí svědomí faráři arskému. O jedné hodině po půlnoci byl ve zpovědnici, kteráž byla obležena od toužících po spravedlnosti. Do šesti neb sedmi hodin zpovídal (dle doby roční), načež se připravoval ke mši svaté. Po ní uzavřel se do sakristie, aby děkoval za mši sv., načež posvětil rozličné devotionálie a požil svou chatrnou snídani: studený brambor, neb mléko s chlebem. Odebral se opět do kaple sv. Jana Křtitele, kdež měl zpovědnici, a slyšel vyznání 40—50 lidí, kteří již v noci čekali, ale nedočkali se. V deset hodin zavřel se znovu do sakristie, aby v kleče bez opory se modlil své officium. Po breviři vyšel do malé světničky pod zvonicí, kdež čekali, když nemohli déle prodlíti v Arsu. V 11 hodin byla katechese s kazatelnou; kostel přeplněn. Ve 12 hodin chudý oběd dle jednoduchého lístku farářova, po něm v půl jedné šel do sirotčince, k nemocným, aneb vykonával farní povinnosti. Po návratu ze své obchůzky klekl v sakristii, aby se modlil nešpory, načež sedl do zpovědnice, aby zpovídal do 11 hod. v noci. Při vši

veliké práci slyšel zpověď každého s takou pozorností a trpělivostí, že každý myslil, že jen jeho má na starosti a že jest první toho dne u sv. zpovědi. Měl Vianney dar soustřediti pozornost svou na jeden předmět a nedati se ničím od něho odtrhnouti. Tato 30letá, nad lidské síly sahající činnost, byla vším právem nazvána trvalým zázrakem. Při tak nepatrné stravě, při dvouhodinném nočním odpočinku vytrvati 30 let, není dílo lidské, ale dílo Prozřetelnosti Boží.

V namáhavé své práci byl od r. 1843 postižen zimnicí, kteráž v krajině zuřila, a velikou bolestí hlavy, což s klidnou myslí nesl. Nemoc však byla taká, že byl sv. svátostmi zaopatřen. Vyžádal si, aby sloužena byla za něho mše sv. u jeho „miloucké svaté Filomeny“, na jejíž přimluvu všechno dostane. Vianney se uzdravil. Bázeň před soudem Božím svírala v nemoci duši jeho velice. Po uzdravení jeho biskup naléhal, aby si vzal pomocníka, jímž byl Raymond, farář ze Savigneux. Však Vianney měl jinou touhu. Chtěl se připravovati k smrti o samotě a „plakati nad svými hříchy, aby mu Bůh ráčil býti milostiv“. Jedné temné noci chtěl utéci z farnosti své a již byl kus cesty, když vnitřní hlas jej volal zpět. Jindy pod záminkou zdraví odešel z Arsu do rodiště svého tajnými pěšinkami, aby nebyl násilím uveden zpět. V osadě učinilo zmizení Vianneye poplach, všichni běželi do jeho rodiště. Vianney chtěl si hledati

jiný úkryt. Biskup však přímo zakázal, aby neopouštěl diecesi, a aby vykonal pout do Beaumont, marianského místa. V poutním kostele sloužil mši sv. s pomocníkem svým Raymondem. Když vešel do kostela, viděl, že jest věřícími přeplněn. Raymond požádal jej, aby jen několik slov k lidu promluvil. Hlas jeho, který byl po nemoci zcela slabý, náhle zmohutněl tak, že v celém kostele bylo jej slyšeti. Mluvil o lásce Boží. Druhého dne po mši svaté řekl: „Pojďme zpět do Arsu.“

Zde bylo jásotu a radosti větší, než při příchodu krále. Dělníci nepracovali, mlatci odhodili cepy, domácí vyběhli na střechy. Vesnicí se ozývalo volání: „Jest zde náš svatý.“ Děti se předbíhaly, které bude dříve u něho a líbaly nohy jeho. Večer pomodlil se s osadou modlitby, při nichž všichni radostně plakali. Ještě jednou přišlo na něho pokušení, aby šel do samoty, neboť: „jest hrozná věc jíti z duchovní správy před soudnou stolicí Boží“. Po zřízení missionárního semináře, když byl rektor jeho ustanoven pomocníkem Vianneyovým, ihned chtěl v „lepší ruce jeho“ přenechat duchovní správu a připravovati se na smrt. Chtěl jeti k svému bratru, neboť stonal. Rektor Abbé Toccanier provázel jej na cestě. Vianneyovi přišlo tak špatně, že musil vystoupiti, aby se na čerstvém vzduchu zotavil. Nelepšilo se mu, ale přitěžovalo. Toccanier se nabídl, že pojede pro bratra a jej přiveze, aby se vrátil do Arsu, kamž bylo blíže. Sotva koně

hlavy k Arsu obrátili, všechna nevolnost zmizela. Potkali omnibus z Lyonu, naplněný poutníky, z nichž mnozí nebyli 40 let u sv. zpovědi. „Vidíte, že dobrý Bůh sám vás zaneprázdnil, abyste konal dále dílo jemu tak milé a duše spasil.“ Vianney se usmál a vrátil se, uznaje, že nápad jeho byl pokušením a ne vůlí Boží.

Nejznamenitější mužové přicházeli spatřit a poslechnout neúhledného faráře. „On jest pravý obraz dětského ducha, jež Ježíš miloval, a proto jest Bůh s ním,“ pravil jakýsi znamenitý poutník. Jiný básník byl tak dojat při jeho kázání, že zvolal: „Nikdy jsem neviděl Boha tak blízko.“ „Ano,“ odpověděl Vianney, ukazuje na Nejsv. Svátost, „Bůh jest blízko, máme jej zde ve svatostánku Jeho Lásky.“

Taká byla pověst o Vianneyovi, že biskup Ullathorne z Birminghamu navštívil jej, aby se jej tázal po budoucím osudu katolíků anglických. Vyprávěl o snaživosti duchovních, o vytrvalosti věřících, o pronásledování protestantů, a chtěl zvědět Vianneyův náhled. Vianney otevřev oči, zvolal v „tonu důvěrného ujištění: „Myslím, a jsem jist, že církev anglická se zase vrátí ke starému lesku.“

Slovutný Lacordaire přišel jej se zbožnou úctou poslechnout. Když se Vianney dověděl, kdo jest, pravil: „Největší v učenosti přišel se pokorit před posledním v neumělosti. Dva extrémy se potkaly.“

Z důstojností neměl jinou, leč čestného kanovníka. Šat kanovnícký neměl na sobě leč při instalaci. Když obdržel od císaře kříž a otevíral schránku, pravil: „Nevím, co mi to císař může posílati, vždyť jsem byl jen desertér.“ Když otevřel schránku, byl zklamán, neboť čekal nějakou relikvii neb něco do kostela, „vždyť jest to jen toto“.

Mysl jeho umrtvená byla pánem nad různými hnutími, v malých i velikých věcech. Neprivoněl nikdy ke květině, ale také nikdy nejevil nelibosti při sebe větším zápachu. Neodehnal nikdy mouchu, když si usedla na jeho obličej, ale také nikdy nevzal si klekátko, aby se o ně podepřel. Nejevil nikdy nelibosti při odporném pohledu a snášel zimu tak, že jednoho roku měl obě nohy omrzlé. „Nemáme nic svého, leč vůli svou, a jeden skutek odvzdanosti jest Bohu milejší, než naše mrtvení. I ve světě máme příležitosti vzdání se své vůle. Můžeme se zříci milé návštěvy, vykonati některý nemilý skutek lásky; můžeme o něco později jíti spat a o něco dříve vstáti. Ze dvou věcí můžeme voliti nám méně milou. To jest, co dělá svaté.“ Tak bylo Vianneyovým pravidlem.

Láska k chudým byla taká, že mu i předhůzku přátel způsobila; „říkají mi, že chudí špatně užívají peněz. Budou odpovídati, jak užívali almužen; ale vy budete odpovídati, že jste nedali, ač jste mohli.“ „Nesmíte nikdy odpuditi chudého; nemůžeme-li skutečně ni-

čeho dáti, pomodleme se, aby jiný, který může, skutečně dal.“

Šat jeho byl zanedbán, ale tvář svědčila o veliké duševní práci. Sláb skoro, jak sv. Basil jest popisován v brevíři, vykonal práce více, než mnozí velice silní. Hlava jeho vroubená byla hustým ctihodným vlasem, který mu splýval po způsobu francouzského abbé, až ke krku. Držení hlavy svědčilo o stálé rozmluvě s Bohem; byla hlava mírně ku předu stranou nahnuta. Oči jeho nabývaly zvláštního lesku, mluvil-li o lásce Boží, a zalívaly se slzami, když kázal o hříchu. Byl-li mezi lidmi, byl vždy na jeho tváři lehký, milý úsměv, který získával podivuhodným způsobem všechny, když k nim promluvil; byl-li sám, uhostil se na jeho tváři jakýsi mírný bol. Tvář jeho markantní zůstala v paměti posluchačů vždy živou.

Při tolika různých pracích zachoval si vždy klid a nic jej nemohlo přivést z míry. Od rána do večera obklopen, na každé cestě své dotazován často na malicherné věci, vždy tiše konal práci jednu po druhé bez omrzení. Pokora jeho nezměnila se, když byl ctěn, když jej nosili kolem ve slavném průvodu, když klekali kolem cesty, aby obdrželi jeho požehnání.

Neměl nikdy dobrý nebo špatný den. Celé dny, týdny a roky od tisíců pozorován, konal vše stejnou měrou: s největší horlivostí pro Boha a s největším zapomenutím na sebe. Ne-

hledal nikdy sympatií pro sebe, když byl se-
vřen rozličným utrpením, ale celý se věnoval
bližním svým. Jednomu půjčil deštník, jinému
plášť; dnes slyšel zakašlati missionáře a večer
byl již u něho: „Příteli milý, slyšel jsem vás
zakašlati, zůstaňte ráno v posteli, já budu mít
ranní sám.“

Po průvodu s Božím Tělem, kteréž s nej-
větší zbožností nesl, necítil se stařec nic una-
ven. „Zajisté, pravili mu, vás ruce bolí a po-
třebujete občerstvení.“ — „Nikoliv, jak bych
mohl býti unaven, když jsem nesl Toho, kterýž
mne nese.“

Jeho theologické vzdělání čerpáno ze sv.
rozjímání. Bibliotéka jeho maličká rozhojněna
byla rozmluvou s Bohem. Při mši sv. zdálo
se, že skutečně vidí Pána; klečel-li před Svá-
tostí Oltářní, ač nebylo nic na něm nápad-
ného, nic odchylného od obvyklého držení
těla, přece bylo znáti, že mysl jeho jest po-
vznesena a zapomíná na vše kolem něho. Zde
byla jeho bibliotéka. Původně každé jeho ká-
zání bylo výplodem nesmírné práce a mnohých
starostí. Celé dny a noci chodil po sakristii,
aby kázání měl hotové. Učení z paměti dělalo
mu nové obtíže, neboť paměť jeho byla již ve
studiích slabá. Tento muž, jemuž první léta
bylo kázání prací celého týdne, kázal v stáří
svém dvakráte a vícekrát denně bez přípravy
všeliké, spoléhaje na pomoc Boha, s nímž ce-
lou volnou dobu rozmlouval. Mezi posluchači
byli slídilové a znalci řečnictví, i biskupové,

a Vianney mluvil bez přípravy a unášel všechny. „Nemyslí při kázání na nic jiného, než na Boha a spásu duší.“

Ve zpovědnici duch jeho byl nástrojem Božím. Tomu radí vstoupiti do řehole, oné radí vejíti v sňatek, třetímu poroučí zůstatí ještě několik let ve světě, až povinnosti své vyplní. Jednomu z kajícníků svých uložil za pokání jíti při průvodu Božího Těla hned za nebesy. Byl to znamenitý muž ve větším městě francouzském, kdež Ježíš byl opuštěn od všech vznešenějších a nesen býval jen jako „otec chudých“. Kajícník onen líčí boj, který mu způsobilo uložené pokání. Poslední den v oktávě Božího Těla vyplnil daný slib a přemohl „prokletou bázeň světskou“. Následující léta šlo jich už více, a život katolický se působením onoho muže očividně vzmáhal. Založena konference vincenciánská a jiné spolky. Toho všeho byl duší onen kajícník, jemuž uložené pokání tolik boje stálo. Rozeznával duchy. Někdy se pozvedl ve své zpovědnici a vyvolal někoho z čekajících, aby šel napřed ke sv. zpovědi. Pořádek byl vždy přesný, neboť zábradlí na způsob u nádražních kas, udržovalo jej. Vyvolával ty, jež poznal z vnuknutí Ducha sv. jako bezodkladně lékaře potřebující.

Nebylo v první polovici století vykonáno ani jedno dílo katolické, které by nebylo napřed s Vianneyem projednáno. Ozanam a konference sv. Vincence, bratrstvo ku pomoci duším v očistci, nové kongregace francouzské

a pod. O zázracích mluvití nyní není místné, dokud sv. stolice nerozhodne. Očití svědkové vypráví, že na přímlovu jeho před oltářem sv. Filomeny mnohé divy se udály. Chromí nabylí zdravých údů, nemocní umírající zdraví, čehož jest řada veliká.

Úplný atheista byl přiveden od svého přítele do kostela Vianneyova. Pohled sv. faráře padl na něho; zůstal po celou mši sv. klidně státi. Po mši sv. šel kolem něho Vianney opět a opět na něho pohlédl. Atheista nemohl odolati, ale šel za ním až ke dveřím. „Mám veliké břemeno na svých bedrech,“ dí. — „Vím to,“ odpovídá Vianney, „a musíte se ho zbaviti hned. Klekněte a povězte mi váš ubohý život, a Pán sejme z vás břemeno, neboť praví: Pojdte ke mně...“ Klekl a vykonal generální zpověď a nabyl poklid pro celý život. Jeden z tisíce obrátců. Tak působil muž, jehož čtením bylo Písmo sv., životy sv. od Ribadeneyra, „Cvičba v dokonalosti křesťanské“ od Rodrigueza, životy otců v poušti a zlomky ze sv. Otců a „Základy theologie“.

Život svůj většinou ztrávil ve zpovědnici. Velké vedro v roce 1859 činilo atmosféru v přeplněném kostele nesnesitelnou. Vianney častěji vyšel, aby nepadl do mdlob. Jakmile se občerstvil, chytal duše dál. Dne 29. července prodělal denní svůj turnus, a po noční modlitbě klesl na stolic, řka: „Nemohu již více.“ Ráno nemohl sloužiti mši sv. „Máme za-

volati někoho?“ „Není třeba — myslím, že se blíží můj ubohý konec. Vějíře nepřijal, aby mouchy mu odháněl, ale mrtvil se až do konce: „Nechte mne s mými mouchami,“ byla jeho odpověď. „Půjdeme k milé sv. Filomeně prositi za vaše uzdravení.“

„Sv. Filomena již tak neučiní,“ odpověděl, předvídaje konec svůj.

Osadníci polévali střechu a zdi farnosti, aby červencové dusno zmírnili. Zaopatřen sv. svátostmi proléval slzy radosti, vítaje Pána svého naposled. Pryč byla hrůza smrti, která ho před léty trápila. Za hodinu zaplakal opět a slzy jeho padaly na kříž biskupův, kterýž ve chvatu odebral se do Arsu a probral se klečícím zástupem do fary. Uprostřed modliteb zesnul jako dítě v náruči matčině.

Tělo jeho při velikém vedru nejevilo žádné stopy zápachu. Pohřeb Vianneyův shromáždil tisíce lidí, kteříž přišli uctít zpovědníka a vyznavače. Dílo jeho nezemřelo s ním, ale pokračuje v missionárním ústavě a pokračuje také v hrobě. Kanonisační proces má po ruce mnohé doklady vyžádaných milostí na jeho hrobě. Ars leží v diecesi Belleyské, sousední Lyonské, kdež stála kolébka Vianneyova. Patří proto oběma diecesím a jest oběma chloubou.

Život jeho strohý ukazuje sílu sebezapření na široké massy lidu. V učenosti a výmluvnosti světské nemohl se měřiti s Lacordairem, ale působnost chudého faráře vesnic-

kého bez zkoušek zastínila Lacordaira o mnoho. Potvrzena na novo pravda, že Bůh volí si za nástroj malé a nepatrné lidi, aby vykonal veliké. Při vši své přísnosti na sebe byl vzorem mírnosti a laskavosti. V jeho přítomnosti nikdo nesměl státi, a on nikdy neseděl. Malými laskavostmi otevíral si srdce lidské.

Pracná jeho kázání z mladších let jsou v Římě podrobena zkoušce pravověrnosti a doufati lze, že naše století bude se moci prokázati svatým farářem od Boha mnohým způsobem oslaveným.

Svatý voják.

(Otisk z „Růže Dominikánské“.)

Nebudiž nápis brán slovně, ale budiž brán jako oznámení, že článek jedná o muži, který dovedl pod vojenským kabátem zachovati křesťanské srdce. Ano, ještě něco více, on neměl křesťanské srdce toliko pod kabátem, on je prozrazoval i v životě. Křesťanstvím a vojenstvím zdají se naznačeny dvě protivy podobné ohni a vodě. Nám se zdává — aspoň vlašným katolíkům, jakými nyní skoro všichni jsme — že není teď času ani půdy pro takové vojíny, jakým byl svatý Mořic, Florian, Quadrat a pod. Zdá se nám, že jest teď tak nepříznivá doba pro květ křesťanské ctnosti jako leden pro pěstění růží. Však zde se stala záměna věcí. Doba jest stejně těžká jako byla doba udatného Zrinyho aneb bouřlivá doba panického generála Tillyho, ale naše vůle není tak pevnou a nezdolnou jako byla vůle zbožného vůdce tyrolského Hofra Ondřeje aneb Arnolda z Winkelriedu.

Nám katolíkům jest potěšiti se vzory statečnosti křesťanské z doby nejnovější, abychom neztráceli myslí prostřed pohoršení vezdejších. My se dočítáme v našich novinách, zejména

liberálních, o každém šibalu a uprchlíku s penězi a každé osobě, která si učinila modlou nějakou hezkou tvář a z falešné lásky k této modle vzala si život, jak to již před ní učinilo statisíce jiných lidí, kteří zapomněli, že srdcem lidským pokojně dvěma pánům sloužiti nemožno. Obrazy těchto slabochů vystaveny jsou za sklem a obklopeny ubohými diváky. Obrazům mravních velikánů — jakými jsou naši světci z minulosti — věnuje ubožák neútrpný úsměv a o hrdinech doby novější se vůbec nedoví. Na katolických listech jest sbíratí tyto vzory statečnosti křesťanské, a jimi dokazovati, že nejen pod krutovládou Antiocha Epifana vyrostli mravní hrdinové, ale že i doba přítomná má skryty fialky vůně křesťanské ctnosti, o nichž my bohužel pro množství pohoršlivých zpráv ani se nedočítáme. Napravme, co napravití možná. Může-li defraudant nebo ničema rázu Schenkova naléztí místa v denních listech a celým svým životem sloužiti za vzor hanebnosti, proč nemají listy naše přinášeti též zprávy o mužích vzorných?

Muž, kterého tuto uvéstí chci, jest generál francouzský de Sonis, který v r. 1887 dokonal, zachovav se neposkvrněn od tohoto světa. Generál, a k tomu francouzský — z doby nejposlednější, výborným křesťanem! Listy a dopisy tohoto generála sebral ve Francii Msgr. Baunard a vydal je katolíkům na povzbuzení.

* * *

Louis Gaston de Sonis narozen v Point à Pitre na ostrově Quadelupě v srpnu 1825. Byl synem vojákovým. V 7 letech s otcem a dvěma bratry přišel do Paříže, kdež také do vojenské služby vstoupil a vycvičen byl v jízdecké škole v Saumuru. V roce 1849 se oženil. V tom všem není nic neobyčejného ani hrdinného. Hrdinství veliké dal na jevo generál de Sonis v r. 1849, když byl přijat do lože zednářské v Paříži. Katolík vzorný v loži zednářské? Ano, již se tak stalo, a není mu k necti. Že vůbec do lože zednářské se dal přijati, byly vinny lži „bratří“ zednářských, kteří generálu de Sonis namlouvali, že zednáři jsou ctihodní lidé, kteří nemají než dobročinnost za účel, že nikdo z nich víry ani náboženství nižádného neuráží, naopak že je ctí a podporují. Katolíku uvědomělému není dnes třeba o těchto zednářských lžích, o snášelivosti, dobročinnosti a podobném tlachu se zmiňovati. Každý uvědomělý katolík ví, že zednáři jsou hlavní odpůrci Kristovi, a že ne nadarmo lid o nich říká, že jsou spojeni s ďáblem. Lži jejich jsou úplně podobny první lži v ráji.

Generál de Sonis vůbec nevěděl, že jest katolíku zakázáno pod trestem vyloučení z církve vstupovati do loží zednářských. Sedl na vějičku, jako sedlo jich velmi mnoho před ním, ale neosvědčilo tolik síly potom, jak ukázal tento hrdina.

Neměl tedy ani tušení, že lože zednář-

ské jsou dílnami ďáblůvými, a že vše, co proti církvi a víře a cti Boží se podniklo v posledním století, jest dílem těchto ubohých zaslepenců fanatických.

Jednoho dne přistoupil k němu koman-
dující důstojník Colonel a žádal ho, aby pře-
vzal službu důstojnickou za jednoho důstoj-
níka, který jest pozván k velké zednářské
hostině.

„Jest mi podivno,“ pravil de Sonis, „proč
mne také nepozvali?“

„Vás nepozvali?“ tázal se Colonel.

„Ne,“ odpověděl de Sonis. „Jest při tom
něco urážlivého?“

„Jděte a sudte sám pro sebe,“ zněla od-
pověď Colonelova.

De Sonis (r. 1849) šel tedy do lože zvě-
dět, co se vlastně při hostině děje, ku které
nebyl pozván od bratří.

Kromě několika symbolických znamení, ji-
miž zednáři komediantství své provádějí a se
dorozumívají, neviděl s počátku de Sonis nic
zvláštního. Však po chvíli počaly řeči. Tu
jeden z bratří počal mluvit o konci „po-
věry“, o náboženství budoucnosti, o osvobo-
zení svědomí a podobně. Druhý napadal ka-
tolicismus a církev, tropil si posměch z ta-
jemství a kněží.

De Sonis nemohl déle klidně poslou-
chat. Povstal u stolu a děl: „Pánové! Do jaké
pasti jsem to přišel? Bylo mi řečeno, že
ctíte náboženství, a vy je napadáte. Vy jste

nedodrželi svého slibu, proto jsem zproštěn také svého slibu. Vícekrát mne neuvidíte. Dobrou noc.“ Po těchto slovech vzdálil se volným krokem a zanechal v sále „bratry“ v podivení a ve hněvu.

To byl jeden z jeho hrdinských kousků. Kdo zná zednářskou podlost, jak ji vylíčil mnohý bývalý jich náčelník, později kající — ví, jakého udatenství duševního jest třeba, vydati se pronásledování lidí bezcharakterních, byť měli na sobě odznaky vysokých důstojenství.

Vyznávati víru jest naší povinností. Vyznávati ji jako činil de Sonis jest vzorným plněním povinností. Život jeho byl vzorem křesťanského vojáka a ve všem ukazoval ducha neodvislého. Každého dne věnoval kousek času studiu filosofie a náboženství a vždy se vzdaloval „veselostí“, jimž mnozí z důstojníků hověli.

V roce 1854 byl učiněn setníkem a poslán do Afriky, kdež celý svůj vojenský život ztrávil, vyjma změny v roce 1859. Postup jeho v důstojenství byl rychlý, neboť byl vojákem výborným, nestranným a spravedlivým.

Spravedlnost svou ukazoval k malým i velkým lidem. Jeden vyšší důstojník dověděl se, že de Sonis jest vzdálen na nějaký čas, a proto chtěl jeho nepřítomnosti použítí, aby uspořádal si laciný pěkný hon na pštrosy. Najal hodně arabských jezdců, rozestavil je ve veli-

kém kruhu, aby zajali hodně veliký počet pštrosů. Postupováno do předu. Pštrosů zabito hojnost. Kterí utekli, byli pronásledováni od arabských jezdců a pobiti, neboť umdleli v útěku spíše než arabští jezdci. Nicméně také arabských koní zahynulo množství. Francouzský důstojník ustanovil, aby oni jezdci, kterým koně při honu nezahynuli, složili se na zakoupení koní těm, kterým padli. Jakmile byl příchod generála de Sonis znám, ihned přišli k němu Arabové s prosbou, aby se práva jejich zastal, a předložili mu celou záležitost. De Sonis dal důstojníka zavolat a dal mu následující volbu: „Pane, buď dáte pravdivý náčrtek celého honu a celého sporu, který já sám doručím velícímu generálu, anebo půjdete ve jménu mém k Arabům, vezmete mého tlumočníka s sebou a zaplatíte koně, které při honě padli.“

Předloživ volbu, tázal se: „Co zvolíte?“

Důstojník se poklonil a jel zaplatit spravedlivou náhradu Arabům. Arabové nemohli vynachváliti šlechtivosti de Sonisovy. V době francouzské války velel jako generál jízdy na Loire. Útrapy vezdejší — z dopuštění Božího — ani jeho nešetřily. V boji jako hrdina se s nepřítelem bil a několikrát raněn, načež byla amputace nutná. Uříznuta mu noha roku 1871.

Nežli by vykonal nespravedlivý rozkaz proti řeholnicím, raději se zřekl místa a žil v bídě. Republika, za niž bojoval až na smrt,

nechala jej vedle zmrzačení trpěti také bídu. K tomu bylo třeba hrdinství vzácného.

Rok 1887 byl rokem velikých útrap, nebo pouť života jeho se schylovala ku konci.

Poslední dopis, který psal, týkal se jeho příbuzné, která se v Jerusalemě stala Karmelitkou. De Sonis jí blahopřál k jejímu rozhodnutí a psal, že právě byl v kapli Carmelské a tam obětoval sv. přijímání na její úmysl. V týdnu od 8.—15. srpna pokračovala zimnice, ač nebylo se obávati horších následků. Toho týdne paní de Sonisová psala:

„V neděli můj drahý manžel povstal jako obyčejně. Šel k svaté zpovědi, načež mu donesena Nejsv. Svátost, kterou vždy, když bolesti byly menší, přijímal v kostele. Noc byla klidná. Úzkost má byla veliká, však přece jsem doufala. V pondělí ráno k šesté hodině nastalo dušení a všechna naděje zmizela. Bylo mu uděleno poslední pomazání při úplném vědomí, načež začal hrozný zápas. Držela jsem jeho drahou ruku ve své po celou dobu zápasu, ač srdce mé pukalo. Ve 2 hodiny dokončil. Milovaný můj Gaston vydechl poslední dechnutí, líbaje sv. kříž. Velké jeho srdce přestalo tlouci.“

Doufám, že tímto obrázkem dáno dosti povzbuzení. Navymřelo pokolení mužů spravedlivých. My malou pozornost jim věnujeme. Boulangerova hanebná smrt z hanebných pohnutek zachvěla více mysle pokřtěných i ne-křtěných, než tato smrt muže šlechetného,

udatného a spravedlivého. My potřebujeme právě povzbuzení nejvíce, nebo nám často připadá, že není muže, jenž by chodil po cestě přikázání Božích. Ano, jsou — jsou pod vojenským kabátem i dnes udatní křesťanští hrdinové — o nichž možno říci, co praví Bannard o de Sonisovi: „Bojoval jako hrdina, žil jako světec, trpěl jako mučedník a zemřel jako určený k životu věčnému.“

Damian, molokajský hrdina.

V Londýně 1888 vystaven obraz, který budil pozornost ne svou krásou, ale svou ošklivostí. Mnozí žádali za jeho odstranění, nevědouce, jak krásná duše se skrývá za zohavenou tvář. Byla to podobizna Patera Damiana, apoštola malomocných na ostrově Molokai v Tichém moři. Ošklivost před podobiznou změnila se v nadšení pro vyobrazeného, který byl hezké dříve tváře a silného těla, ale láska ku malomocným ho udělala malomocným.

Josef de Veuster (později jménem klášterním Damian zvaný) narodil se v belgické vesnici Tremelo poblíž Lovaně z rodičů celým srdcem katolických. Zde pásával stádo otce svého a byl znám okolním lidem jako milý „malý pasáček“. Zbožnost jeho líčiti slovy netřeba, protože skutky ji znázorní lépe.

Důležitým okamžikem pro Damiana byly missie, které konali v jeho rodišti redemptoristé. Zde si odpověděl otázku, k čemu jest na světě. Starší bratr byl členem řádu Srdce

Páně. Otec vzal sebou Josefa, pozdějšího Damiana, aby navštívil též svého bratra (v roce 1859). Josef otevřel své srdce staršímu bratru dokořán a oznámil mu, že vůlí jeho jest vstoupiti do řádu. Otec nekladl úmyslu jeho překážek, a Josef zůstal u svého bratra v kongregaci jako bratr laik. Zde se v 19. letech počal učit soukromě od bratra latině, neboť otec mu dal vzdělání pro obchodní život. V půl roce pokročil Damian v latině tak, že četl Cornelia Nepota. Pro své schopnosti určen k dalším studiím a došel později svěcení na kněze. Když bratr Damianův se roznemohl na horečku — právě v době, kdy měl býti poslán na ostrovy sandwichské v Tichém moři, mladší bratr na místě jeho zasvětil se témuž úkolu a vymohl si svolení představených. Když došla zpráva o svolení představených, Damian radostí skákal a tančil, tak že spolužáci se domnívali, že snad se minul rozumem. Navštívil rodiče a poutní místo Mointagu, odeplul na ostrovy austrálské. Toť předmluva ku veliké činohře hrdiny molokajského.

V kratinkém životopisku nelze líčiti bouře a útrapy cestovní, což lze čísti ve spisech jiných, kde cesta líčena péry dovednými. Tyto řádky jsou jen malý ukazatel skutků Damianových na ostrovech sandwichských, které kapitán Cook 1778 objevil a kdež od domorodců zabit byl. Hlavním ostrovem oné skupiny jest Havajiji a Honolulu, v poslední však době předčil ostrov Molokaj pověstí svou všecky

ostatní, protože zde působil hrdině a zemřel svatě 1889 P. Damian de Veuster, apoštol malomocných.

Každému křesťanu jest z evangelia známo malomocenství, které dosud nevyhynulo, ale ve východních krajinách dosud tisíce lidí jím trpí a na hroznou tuto nemoc umírají. Poněvadž malomocenství velice nakažlivé jest, usnesla se vláda ostrovů vykázati malomocným za příbytek severní svah neobydleného ostrova Molokaj, který jest příkrým horstvem od ostatního ostrova oddělen. Jejich bídny stav líčiti jest těžko, nebo nelze vypsati zkomoleniny údů, ohromný zápach, opuštěnost nemocných, a před příchodem Damianovým jich zpustlost tělesnou i duševní. „Na Molokaji neplatí žádný zákon,“ bylo heslem ubohých malomocných, kteří si hleděli svou opuštěnost jiným způsobem nahraditi. Na Molokaji dovoleno malomocným i sňatky uzavírat, pospolu bydlet, nebo malomocenství dlouhou dobu trvá, než následuje smrt, a nečiní z počátku člověka ku práci úplně neschopného. Proto v osadě Molokajské jsou rodiny, sirotci a vdovy, starci i mládež pohromadě. Vláda posílala jim občas pokrmy a něco šatstva a ponechala je samým sobě úplně odloučeně od ostatních obyvatelů. Sem dojížděl občas misijnář, aby jim posloužil sv. svátostmi, aneb aby nemocné na smrt připravil. Taký byl stav před příchodem Damianovým.

Damian delší dobu se přiučoval jazyku

domorodců a konal duchovní správu v okresejmu vykázaném s vytrvalostí neobyčejnou. Kdysi jel na koni po své „dioecesi“ a věděl, že směrem za horou, před níž stál, jest osada, které dosud nenavštívil. Slezl s koně a dal se na cestu, však nemálo byl překvapen, když na místě vesnice spatřil údolí a za ním novou horu. Nemeškal a pokračoval dále na své cestě, ale ani s druhé hory neviděl hledanou vesnici, nýbrž nový chlum. Jsa vytrvalý ve svých úmyslech, sestupoval pracně a vstupoval obtížně na třetí horu, aby navštívil osadníky v ní. Celý zkrvácen na rukou i nohou došel svého cíle. Odměnou jedinou byla mu radost, jakou dávali osadníci na jevo nad jeho příchodem a ukazovali mu hrob prvního svého kněze na Havajiji, P. Eustachia.

Aby všichni osadníci jeho aspoň slovo Boží v neděli slyšeli, když by nemohli býti přítomni mši sv., zařídil Damian po osadách „čtenáře“, kteří v den nedělní a sváteční měli předčítati epištolu a evangelium a řídití sváteční pobožnost, kterýžto způsob mnoho dobrého způsobil mezi domorodci. Zde také na své oči viděl spousty, které malomocenství působí v těchto končinách. Nevyzpytovaná tato nemoc ročně tisíce obětí vyžaduje. Důvěrnost, jakou se havajijští vyznamenávají, pomáhala ku rozšíření nákazy. Havajijští spí na téže rohožce, na které malomocný spal, kouří z jeho dýmky, jedí z jeho mísy, čímž se nákaza velmi šíří. Proto vydala vláda havajijská v r.

1865 přísný zákon, aby byli malomocní osamoceni. V r. 1873 i synovec královny byl odvezen od příbuzenstva svého, aby žil v kolonii malomocných. Damian vídal bolestné loučení příbuzných s malomocnými, a přemýšlel, kterak jim lze pomoci.

Při schůzce nově příšlých missionářů se svým biskupem r. 1873 slyšel Damian, jak těžce biskup nese, že nemá žádného kněze, který by se obětoval péči o malomocné. Velkodušný Damian nabídl sebe pro službu malomocných a svůj okres přenechat chtěl některému z nově příšlých missionářů. Nabídka Damianova byla přijata a v krátké době představoval biskup malomocným na Molokaji jich stálého duchovního správce slovy: „Až dosud, milé děti, jste byly samy sobě ponechány. Však nebudete déle samotny. Hle, přivezl jsem vám jednoho kněze, který chce býti vám otcem, a který vás miluje, takže pro vaše blaho a spásu duší vašich neváhá stát se jedním z vás, žíti a umříti s vámi.“ Slova biskupova dojala ubohé. Damian zůstal ihned na Molokaji a nevrátil se více na svou stanici, ba ani prádlo sebou nevzal, ale bylo mu teprve později zasláno. Velkomyslný skutek vykonán tajně bez hlučné pochvaly světa. Svět se o obětovném Damianovi dověděl teprve, když již po 13leté práci mezi malomocnými sám malomocným se stal. Molokai proslul svým hrdinou.

Celý ostrov má as 8 hodin po délce a severní jeho svah as 6000 akrů plochy, kdež

jsou osady malomocných, Kalanpapa a Kalávao zvané. Sem dováženi ubozí malomocní od r. 1865, sem zahnila hrdinná láska k bližnímu Damiana. Zde žili bez přístřeší, nebo listové boudy malomocných byly spíše doupata než příbytky. „Ki-root“, opojný nápoj, znemravňoval ubožáky stejně jako zahálka, které byli oddáni i zpola k ní nuceni; opuštěnost a beznadějnost budila v nich časem pocity zoufalství, ač malomocný má velikou touhu po životě a smrti se obává daleko více než všech obtíží, které mu nezhojitelná nemoc působí. Každá neřest byla zde domovem.

Damian byl právě 33 let stár, když stanul na břehu Molokaje a volal k sobě: „To jest tvůj životní úkol, Josefe.“ Zde přenocoval několik týdnů pod širým nebem, pod stinným stromem, než si pořídil příbytek. Těžké boje duševní bylo mu podstoupiti, než uvykly aspoň poněkud smysly jeho na hrozné a odporné vlastnosti nemoci. Často vycházel z boudy malomocných, aby poněkud nadýchal se čerstvého vzduchu, neotráveného tolik hnílobou malomocenství. Jeho příchod byl na ostrově velkým dobrodiním. Nečistota dosavadní podporovala malomocenství tak, že týdně 8 až 12 jich zmíralo z malé osady malomocné (čítající na 1000 duší). Nebylo lékaře, nebylo ošetřovatele, jediná pomoc byla loď vládní občas přivážející potřeby nejnutnější, které si malomocní mezi sebe rozdělili často ve velké nevoli. Damian staral se o své malomocné

spíše, než kterak by se on uhnul dešti a úpalu slunečnímu. Obětavost jeho otevírala srdce malomocných, nebo viděli jediného zdravého mezi sebou, který se jich neštítel, s nimi zůstával, o vše se dle možnosti staral a s nimi na ostrově zemřítí žádal.

Důvěra a poddajnost malomocných se počala ukazovati. Z osob méně nemocných vybral pracovníky, aby za jeho vedení a práce přičinili se o zvelebení své osady. Nedostatku čisté vody pitné odpomohl vodovodem, který na jeho náléhání vláda povolila, a on se svým sborem provedl; zavedením hojně vody zmenšila se úmrtnost, protože čistota tělesná se vzmohla.

Druhá péče Damianova věnována stavění příbytků pro malomocné. Brlohy malomocných hostily oboje pohlaví různého stáří na malé prostře. Z těchto smradlavých děr tahával Damian často sám mrtvoly zemřelých, aby je pochoval. Zde bylo práce stavební pro mnoho rukou zdravých. Damian byl jediný stavitel a jediný zdravý dělník. Vytrvalost jeho byla nezlomná. R. 1874 počal stavěti nové příbytky pro své malomocné za pomoci méně malomocných. Dílo jím započaté není ani dnes ještě dokonáno, ale svědčí o veliké pili jeho, nebo do r. 1886 postavil 300 domků, které tvoří osady Kalavao a Kalaupapa.

Vláda domnívala se, že učinila dosti, když dala malomocným několik koní, jalovic a vozíků, a očekávala, že bude osada sebe sama

vydržovati. Však rozpočty vlády ukázaly se špatnými. Šatstvo a prádlo ubohých bylo zcela nedostatečné, podobně strava byla nepřiměřená, nebo mléka sotva jedna desetina osady v několika letech obdržela. Damian počal s opravami nejnnutnějšími a pokračoval ku zařízením komfortním. K vůli většímu pohodlí malomocných zařídil nemocnici pro těžší případy. Nemocnice zde sice byla, ale jaká! bez lékaře, bez léků a bez ošetřovatelů. Do nemocnice nosili se umírající, nosítka byla mu také rakví. Damian zavedl léky a staral se o prostředky polehčující; sestry sv. Františka z Honolulu posílaly rozličné drobnosti, které měly ubohé potěšiti a jim polehčiti. Péčí o tělesné blaho malomocných našel cestu k srdci jejich. Kázeň se vzmáhala, nebo láska Damianova vládla. Tedy přikročil apoštol malomocných ku stavbě kostela, kde by malomocní mohli bráti posilu a léky duchovní. Po několik let shromažďoval materiál a pak přikročil ku stavbě kostela dle vlastního plánu. Za pomoci malomocných dokončil kostel v Kalavao; potřeby duchovní byly v Kalaupapa tytéž, a proto se odhodlal ku stavbě kostela i zde. Když stály oba kostely, pak pracoval o jich vnitřním zdobení dle své síly a dle vkusu malomocných ostrovanů. V každém kostele konal služby Boží, k nimž se scházeli osadníci, aby při nich zpívali a se duševně těšili. Vše bylo malomocné: od ministranta až do posledního účastníka a v posledních letech

i obětující kněz Damian. Denně kázal zde a předčítal z evangelia, denně přisluhoval sv. svátostmi v kostele i v nemocnici a po domech. Když dokončil služby Boží v jednom kostele, ubíral se cestou půl hodiny k druhému kostelu, aby zde podobně apoštoval.

Poněvadž na Molokai jest podržen systém rodinný, stává se, že malomocné dítky velmi záhy osiří. Postaral se proto Damian o sirotčinec pro ně. Vystavil dvě stavení po stranách svého příbytku pro sirotky; jeden pro hochy a druhý pro děvčata. Dům jeho jako dům otcovský stal uprostřed. Zde cvičí se sirotkové v práci pro osadu potřebné, zde pletou, šijí dle možnosti, perou a jinou práci konají. Ostatní dítky cvičíval zpočátku pod širým nebem, však v krátké době postavil školu poblíž svého příbytku, kterouž v r. 1880 rozšířil, aby mohla vyhověti většímu počtu žáků. Zde byl učitelem, katechetou a ředitelem v jedné osobě.

Jinou starost a práci mu dali zemřelí. Nedalo mu, aby jim nevystrojl též křesťanský pohřeb, na nějž nedávala vláda ničeho a proto bývali zemřelí pochováváni bez rakve, jestliže přátelstvo jejich nedalo rakve. Nedostatku tomu odpomohl zřízením pohřebního bratrstva mezi malomocnými. Postaral se o prostranný hřbitov poblíž svého „farního“ kostela, kterýž obehnal zdí a plotem, aby byl vždy jako místo posvátné zachován v čistotě a pořádku. Dokud mu stačil čas, hotovil rakve do zá-

soby sám pro chudé. Poněvadž úmrtnost na Molokai mezi malomocnými jest veliká, měl vždy práce více, než mohly zdravé a silné ruce jeho zastati. Do roku 1879 — tedy v 6. letech svého pobytu, pochoval 1600 zemřelých, při nichž často býval knězem, tesařem, hrobařem v jedné osobě.

Píše svému bratru Pamfilovi, který se byl pozdravil a v Evropě zůstal: „Jsem hrobařem a tesařem. Dovolí-li čas, dělám rakve, jinak je musím pochovávat v jich šatu.“ Výměna obyvatelstva na Molokaji jest dosti rychlá. Nebo někteří z malomocných rychle podléhají nemoci nezhojitelné; lodi přivázejí vždy nové obyvatele.

Den P. Damiana byl rozdělen přesně. Ráno časně posiloval se sv. obětí, pak dohlížel na své „podniky“ a „závody“. Navštívil sirotčinec a učil ve škole; přísluhoval svátostmi nemocným, a navštívil špitál, aby potěšil nejvíce stížené. Mezi toto zaměstnání přicházela i jiná duchovní správa: křtil novorozeňátka malomocných, a žehnal jich sňatkům. Byl to věru podivný pohled viděti snoubence malomocné radovati se, aby spolu žili snad 3—4 léta. V určité dny byla zpověď; mimo to zabíraly čas pohřby a jiné starosti o celou osadu malomocných. Hlavní a nejobtížnější práce jeho byla v nemocnici, kdež léčil tělo i duši. Mnohý, který býval dosti blízek zoufalství, umíral v tiché a klidné odevzdanosti do vůle Boží. Zde bylo bojiště jeho vítězné,

kde přemáhal sebe hrdinsky, kde krmíval ubohé, když je malomocenství zbavilo rukou, zde byl jim milosrdným samaritánem, otcem, bratrem a knězem. Sem přinášel jim různá občerstvení, která mu zasílaly sestry františkánky z Honolulu, kdež mají nemocnici, kam bývají podezřelé onemocnělé osoby dopraveny, aby zde se prozkoumalo, zda mají býti dopraveny do Molokaje, aneb puštěny býti na svobodu. Ze jediný zdravý muž v tak rozsáhlé nemocnici, za pomoci několika osob méně malomocných, měl stále mnoho co činiti, jest zřejmo. Zde měl na očích nejhorší případy malomocenství. Stůj zde líčení Stoddartovo („The Lepers of Molokai“ str. 70): „Cíp prostěradla se opatrně odhalil; dýšící předmět leží pod ním; tvář, lidská to tvář, pomalu k nám se obrací; tvář, na níž sotva stopa lidskosti zůstala! Temná kůže byla nafouklá a zčernalá, jakýsi druh mechu a lesklého slizu pokrýval ji; svaly ústní byly staženy a odkrývaly cenící se zuby; okoralý jazyk ležel jako fík mezi nimi; víčka oční byla těsně svinuta do zadu, vystavující vnitřní plochu a vystupující oční jablko bez tvaru a ztrhané, které podobalo se skoro prasklým zrnkům hroznovým.“ Tyto druhy bídy lidské byly předmětem lásky Damianovy po 13 let zdraví jeho, po 3 léta jeho malomocenství.

V neděli zpíval mši sv. v obou kostelích a odpoledne měl požehnání, ministranti byli sice malomocenstvím všelijak znetvořeni, ale

oděv jejich byl čistý a chování vzorné, jako ostatních nemocných. Píšeť Damian: „Moji malomocní jsou velice horliví. Plní kostel od rána až do noci a vylévají prosby své s vroucností takou, že by zahanbili mnohou řeholní osobu.“ Tak psal Damian o Molokajských, o nichž před nedávnem ještě se pravilo, že u nich neplatí žádný zákon. V roce 1879 dostal Damian pomoc v duchovním úřadě; jiný velkodušný řeholník Albert byl hotov s ním na témže poli pracovati. Damian se věnoval tím více správě duší a zakusil mnohou radost a mnohý příběh, který bude někdy předmětem pozorování, co bylo na něm nadpřirozeného a co přirozeného.

Malý domek apoštolův se zahrádkou a dvorkem bylo místo jeho oddechu a vyražení. Zde měl chov své krotké drůbeže a ptáků, kteří na jeho zavolání poletovali kolem něho a sedali na jeho ruce a hlavu dle libosti.*) Kuchyň obstarával sobě sám; prádlo čistil mu domorodec zdravý, aby tak předešel pokud možno nakažení. V zahradě volnou chvíli věnoval pěstování květin a ovoce. Do příbytku jeho nebyl pro malomocné vchod volný, ale opatření toto nemohlo zabrániti, aby dlouhé a časté prodlévání jeho mezi malomocnými nezpůsobilo konečné nakažení. V r. 1885 po návratu z Havajije, kamž chodíval ku sv. zpo-

*) V podobném poměru přátelském ku ptactvu a tvorstvu vůbec byl sv. František Ser.

vědi, cítil se nevolným. Jeho zkušený bystrozrak pozoroval, co to as znamená; dal si proto Damian přinést vařící vodu, aby si nohy koupal, pozoroval však, že citlivost v noze zmizela, což jest bezpečným znamením, že úd je malomocenstvím zachvácen. Dlouho očekávaný host zžírající se dostavil. Psal o tom svým dobrým přátelům: „Když jsem se přesvědčil o charakteru své nemoci, cítil jsem se spokojenějším a šťastnějším mezi svým lidem. Bůh jediný ví, co jest nejprospěšnější pro mé posvěcení, v tom přesvědčení denně se modlívám „Buď vůle Tvá“. Modlete se, prosím, za vašeho stíženého přítele a doporučte mne a můj ubohý lid všem služebníkům Božím.“ A jindy pravil ku příteli, který ho častěji v nemoci navštívil: „Nebyl bych uzdraven, kdybych za cenu svého uzdravení musil své dílo opustiti.“ Hrdinná mysl Damianova budila v Evropě obdiv a získala Molokajským mnohé dobrodince zejména v Anglii. Nalézaly se nové duše, které byly ochotny vstoupiti do svatých šlépějí jeho. Tři Sestry františkánky zřídily na Molokaji svou řeholní stanici, aby také ony měly podíl na vznešeném díle Damianově. Molokaj bylo místo, o něž se zajímali mnozí slovutní muži a kladli sobě za čest viděti hrdinu Molokajského; tak Stoddart, Edw. Glifford a jiní. Damian nepřestával ani v nemoci pracovati a stavěl třetí již kostel. Tělo jeho a tvář byla znetvořena, ale duše klidně očekávala den osvobození a den od-

měny. Dne 19. února 1889 posledně psal bratru svému Pamfilovi: „Jsem dosud šťasten a spokojen a nežádám nic leč plniti vůli Boží... Mohu každého dne ještě sloužiti mši sv., ač s jakousi obtíží. Nezapomínám nikoho ve svých modlitbách... Kéž mne Bůh posílí, a dá mi milost setrvání a dobré smrti — Tvůj oddaný bratr Damian de Veuster.“ Sloužil denně mši sv., nebo prsty jeho, ve které Vel. Svátost bral, zůstaly od malomocenství až do poslední chvíle ušetřeny!

Pod křížem hřbitovním na Molokaji odpočívá tělo vznešeného bojovníka lásky křesťanské. Noví mužové zaujali jeho místo a kladou své zdraví na oltář Boží lásky k bližnímu.

Příklady podobné obětavosti — jsou v naší době — zajisté dílo milosti Boží — které nám mluví hlasitě. Také příklady vyvrací námitky důkladněji než slova. Totéž zakusil i Damian, nebo velmi mnozí z odloučených dítek církve žádali jej za přijetí do stínu stromu církve, nebo nemůže býti špatný strom, který také ovoce vydává.

Bývala druhdy oblíbenou písní v Čechách „V borovém na skále háji“ — a oblíbeným čtením „Poustevník na skále svatojánské“, zde v malinké prostora předvedl jsem neúplný chatrný náčrtek obětavého života Damianova, za tím účelem, aby čtenář přemýšlel o stromě, který takovéto ovoce vydává. — Dle ovoce poznán bývá strom. — Život Damianův jest

skutečnost a ne dílo fantasie, jako hrdinové jmenované písně a povídky.

J i s k r y.

Moudří lidé si umiňují pro budoucnost jen to, co nemohou vykonati dnes. Mnohé ba přemnohé duše ztratily království jen proto, že více si umiňovaly než konaly.

Skoro všeobecně se má za to, že vědu si třeba osvojiti v mládí, poněvadž pozdější doba jest pro ni ztracena. Toť falešná theorie. Starý Cato se počal učit řečtině; Galileji v pozdním věku bádá, Pressl šedesátník počal se učit na housle, osmdesátník Gladstone studuje teď jako mladík. Přiučiti se něčemu dobrému, není nikdy pozdě.

Jeden ze dvanácti vyvolených zradil Spasitele, jedenácte žilo a pracovalo a zemřelo pro Mistra svého. Totéž jest ve kněžstvu; jeden odpadne a jedenácte je věrno až do smrti; jeden v době pokušení podléhá, jedenácte zbožností a sebeobětováním vzdělávají věřící obcováním, láskou, věrou, čistotou; však taková jest převrácenost lidské přirozenosti ba i mnohých katolíků, že chtějí spíše viděti, posuzovati a uveřejňovati chyby jednotlivců, než pozorovati horlivost a obětavost sta věrných kněží, kteří žijí toliko pro Boha a bližního.

Dr. O'Sullivan.

Důvěřovati někomu jest větší čest než milovati někoho.

Mnozí lidé jedí mnoho a ztráví málo, i mnozí čtenáři čtou mnoho a neztráví skoro nic.

Ctnost není jako houba, která naroste za jedinou noc, aniž bychom se jí všímali, ale ctnost jest jemná květina, která roste pomalu, vyžaduje mnoho starostí při pěstování, mnoho pečlivosti při hlídání, mnoho času ku dozrání.

Kdo z lidí má co proti víře — leč své vlastní chyby? Lacordaire.

Pius X.

Dne 4. srpna 1903 o třech čtvrtích na dvanáctou vystoupil kard. Macchi na balkon vatikánský, aby oznámil shromážděnému zástupu výsledek volby papežské. Učinil to obvyklými slovy: „Zvěstuji vám radost velikou, máme nového papeže Jeho Eminenci nejdůstojnějšího kardinála Josefa Sarto, který přijal jméno Pius X.“

Zástup dole v tisících čekající přijal zvěst s jásotem. Přijal jej jako nástupce, jenž přichází ve jménu Páně. Teď nastal shon po zprávách o nově zvoleném. Jeho činnost, jeho rod a životopis staly se předmětem nejčilejší poptávky. Této zvědavosti místné chci též českému čtenářstvu vyhověti a kratince nastítni život nástupce Petrova.

Předchůdci v úřadě

byli ze všech vrstev věřících. Pán a Spasitel náš podle těla, ač Syn Boží, byl pokládán synem tesaře, prvního náměstka svého vzal z rybářů bethsajdských a nástupcové jeho, dle jména jich soudíc, byli často z nejnižších vrstev,

totiž z rodů otrockých, poněvadž jména jejich poukazují na taký původ. Ovšem i v nejprvnějších dobách pronásledování někteří z papežů našich byli spřízněni i s císařskými a nejprvnějšími rody. Tak svatý Klement, jehož ostatky naši sv. apoštolové Cyrill a Methoděj našli, byl spřízněn blízce s císařskou rodinou Flaviů. Sv. Kornelius, papež, pocházel z rodu šlechtického Kornelů. Vystřídali se na stolci Petrově všechny takřka vrstvy věřících.

Sixtus V. býval pasáčkem a pak slavným pastýřem věřících, jehož jméno proslulo v dějinách církve sv.; Alexandr V. na Krétě jako hoch sirotek bez otce a matky žebrol, od Františkánů z milosrdenství vychován byl, stal se později papežem, a zvolil si heslo: „Povýšil mne Bůh mocí ramene svého.“ Hadrian IV. pro chudobu svou přijal místo sluhy v klášteře, kdež poznali vlohy jeho a dali jej vzdělati. Chudý tento sluha o úřadu papeže se vyjádřil, že trůn papežský jest pobit trním a plášť že jest těžký pro nejsilnější ramena. Provedl mnohé opravy v kázni, jimiž si mnoho nepřátel získal.

Řehoř VII. byl z tak chudého rodu, že těžko o něm zjistiti rok jeho narození, ba i místo. Jedni (2 kronikáři) praví, že byl synem tesařovým, jiní že byl z chudé měšťanské rodiny, ale na stolci papežském proslul tak, že jeho jméno patří k nejslavnějším papežům.

Benedikt XI. pocházel z téže vesnice jako Pius X., rovněž z chudých rodičů. O něm

jest znám příběh, že když jej přišla navštívit matka, kterou dámy římské z úcty k Sv. Otci oblékly do nádherných rouch a šperků a přivedly ji k synu k audienci, Benedikt nechtěl se znáti k vystrojené matce, která pochopila ihned příčinu a odložila hned šat nádherný, aby vzala své prosté šaty. Teď se k ní hlásil Benedikt: „teď poznávám svou matičku“ a vzdal jí synovskou čest. Podobně Jan XXII., Pius V. a jiní z rodu občanského, ano jak se říká „nizkého“, možno-li tak mluvit.

Rodiště Pia X.

Sv. Otec narodil se roku 1835 z chudé rodiny jako rakouský občan ve vesnici Riese v benátském kraji, který do r. 1866 náležel ještě k naší říši. R. 1848 poprvé začali se bouřiti občané trevisští, způsobili povstání a zřídili prozatímní vládu. Avšak náš polní maršálek Radecký v krátku přiměl je k poslušnosti, dobyv mnohých a skvělých vítězství. Nicméně rakouské poddanství již nemělo dlouhého trvání, protože se šířila myšlenka o sjednocení Italie. Rakousko ztratilo po válečném roku 1859 v míru s Itálií, vyjímajíc Mantovu, celé Lombardsko, když pak Italie našla spojence v Prusku, který Rakousku ve válce r. 1866 vpadnul do zad, ztratila rakouská koruna poslední italskou državu Benátsko, které připadlo ovšem diplomaticky zatímně francouzskému císaři Napoleonu III., od něhož bylo přenecháno pak italskému králi Viktoru Emanueli.

Vykonána byla pak formalita všeobecného odhlasování lidu, tak zvaný plebiscit, kterým měla projevena býti spokojenost lidu s nastalým stavem po uzavření míru. Tou dobou byl Sv. Otec kaplanem v Tombolo a stal se tak italským občanem.

Riese leží v obilím osévané rovině na křižovatce dvou hlavních silnic, vedoucích z Padovy do Osolo a z Ralforno do Montebelluny, na úpatí pahorkoviny, posázené olivami a oranžovníky, za níž na západ jeví se vlnité obrysy vrchu Monte Grappa (1779 m.) s jeho výběžky. Z Riese jde se do nejbližšího města Castelfranka 7 kilometrů cesty dlouhou, širokou, pohodlnou silnicí, stíněnou stromoradím obrovských platanů. V Castelfranko je též nejbližší stanice dráhy. Vzdálenější ale povšechně u nás známější a nejbližší města kolem Riese v úrodném tom kraji benátském jsou: Benátky, Treviso, Vincenza, Verona, Padova.

Vesnice Riese čítá asi 1000 obyvatel, náleží k diecesi biskupství trevísského, z kterého již r. 1303 byl zvolen papež Benedikt XI., rovněž z chudé venkovské rodiny, a samotná Riese měla již též chudého rodáka svého Monicu, syna kováře, kardinálem a patriarchou benátským. Obyvatelé jsou rolníci většinou nezamožní, málo jich má tolik půdy, aby dobré živobytí rodině poskytl. Výživu jim skýtá pěstování žita, chov dobytka, ovocné stromy a réva, jež se bohatě daří.

V této vesnici žije dosud jediný člen ro-

diny Sartů, sestra papeže, která je provdána za hostinského „u dvou mečů“ („due spade“). Jednoduchý, čistý a jednopatrový domek a hospodářství, právě vedle rodného domu Pia X., který nyní jest neobydlený a prázdný; dosavadní to a také jediný majetek Sv. Otce, který nechal nedávno teprve opravit pro sestry své, které mu domácnost do jeho volby spravovaly a svobodnými zůstaly. Jest to bývalý malý selský stateček, nyní jen jednopatrový dům, číslem 5 označený, pod nízkou střechou, po 4 oknech v přízemí a poschodí, mřížemi a dubovými okenicemi opatřený. Okolo domku jsou topoly a moruše. Na polední straně je vchod, nad ním v poschodí okna světničky, kdež poprvé spatřil světlo světa Giuseppe Sarto — vyvolený, aby se stal světlem církve, papežem.

Kdo tušiti mohl dne 2. června r. 1835 o 11. hod. dopolední, že v malém Sartovi, synáčku obuvníka a obecního posla, narodil se příští papež? S jak jinou slávou vítá se prvozenec mocnářů, nástupce trůnu a majorátní princ! V Riese nikdo netušil předurčení Boží, jen okolí nejbližší všimlo si toho dne obyčejné rodinné události mladých manželů, kteří 13. února 1833 v manželství vstoupili. Za to nyní tam z daleka chodí podívat se na prostou tu světničku, nyní jen několika židlemi opatřenou a ozdobenou třemi svatými obrazy na vybílených stěnách. Riesští nedali si ujíti, aby po volbě svého rodáka neozdobili dům věnci s obrazem a slavobránou.

Jednoduchý farní kostel v Riese s vysokou štíhlou věží je ozdoben jen hlavním oltářem. Kostelíček tento prostý vítal 3. června nového člena církve, jemuž svátost křtu udílel tehdejší kaplan Don Pellizari a v matriku zanesl novokřtence jménem Giuseppe Melchior Sarto. — Kmotrem křtenci byl strýc jeho Antonín Sarto ze San Vito de'Asolo.

Rodina Sarto.

Otec Pia X. jménem Jan Baptist Sarto, byl obecním sluhou a roznašečem pošty, kteráž místo převzal po svém otci Giuseppe Sartovi. Tento děd Sv. Otce narodil se r. 1762 v Godego, odkudž se přestěhoval do Riese a zde jako „agente“ a obecní výběrčí daně též poštu obstarával. Měl tři syny: výše uvedeného Jana Baptista, který se dne 13. února 1833 oženil s 20letou Margaretou Sansonovou; Hyacintha, jenž pojal za manželku Mariettu Sansonovou, tetu nynějšího papeže, kteráž manželství zůstalo bezdětným; Antonína, zmíněného kmotra křtence a manžela Lucie rozené Pellizzariové v San Vito, která mu 4 syny a dceru povila. Tito bratřanci Sv. Otce jsou: Josef Sarto, jenž se oženil s Marií Barbiroliovou, Petr a Ludvík, oba zůstali svobodni a Jakub Sarto, kněz v Asolo; sestřenice pak Matilda provdala se za Antonína Gaetana.

Poměry rodiny Sarto jsou lehce vyjádřeny. Devět dítek a málo polí, za to však byli otec

i matka cennější než mnoho korců pole. Pracovitost a šetrnost, kázeň křesťanská a zbožná výchova byla věnem větším než poplužní dvůr, který odkázal otec lehkomyšlný synu bez kázně.

Mnozí lidé vstupující do života obtěžkaní majetkem rodičů, nečiní kariéru. Většina lidí vstoupila do života s holou rukou, ale neměli-li hlavu a srdce prázdné, dopracovali se postavení, jímž se mohou slušně živiti. Četná rodina Sartů neoplývala bohatstvím, ale všichni domohli se postavení samostatných svou silou, bez pomoci bratra. Ovšem, že bohatství jejich jest v příčinlivé a šetrné ruce jejich. Jako zvláštní tah povahy přátelstva Sv. Otce třeba vytknouti, že sestry jeho neodložily jednoduchý kroj venkovský a nepřestaly konati práce nejprostší.

Madame de Stael pravila o sobě: „Nejsm hrda na své spisy, ale že se vyznám v desátech věcí, z nichž každá mne může uživiti a tak sama se dovedu žitím protlouci.“

Rodina Sartů byla dle všech zpráv rodinou práce, šetrnosti a kázně, a každý člen její pracoval pilně a užíval šetrně. Tím bylo dáno každému dítěti znamenité věno. Mladý Josef jako školák rieský po škole nebyl prost povinnosti pásti kravku, která dávala poloviční živobytí rodině, při tom byl k vůli úspoře bos, za to však vzal si na pastvu knížku, z níž se učil. Bylo učení se milým zaměstnáním mladého pasáčka. Dětská hra s „kolíky dřevěnými“ nebyla mladému Sartovi neznáma, ale nebyla

náruživostí. Souvěkovci ve vesnici pamatují se, že s nimi chvíli hrával, načež se chopil své knížky. Způsob života mladého Josefa Sarta jest způsob většiny venkovských hochů, bohužel však ne vždy tak užitečně, ctnostně a pilně ztráveného jako jest mládí Pia X., jež na pastvu provází knížka učební.

Ve škole seznal pan učitel Gecherle záhy vlohy jeho. V Riese byly jen dvě třídy obecné, které malý Josef Sarto vychodil, kde byl nejlepším a nejpilnějším žákem. Jeho nadání a vlohy dovedl jedině řídící učitel Gecherle oceniti, který zároveň s jakýmsi občanem Monicou, jehož bratr byl tehdy kardinálem, přemlouval obecního sluhu, aby dal syna na studie. Otec sám učil děti prvním základům víry, ve škole se učilo počtům. Doplnkem ke vzdělání z obecné školy byly malému Sartovi morální romány Františka Soave, které jako student čítal.

Cestou chudého studenta.

Studie nepovažují se v Itálii za prostředek k lepší existenci, naopak mnozí vystudovaní nenalézají ani zaměstnání ani výživy a často bíději plahočiti se a hůře živořiti musí než nejchudší rolník. Tak i otec Sartův, zbožný, řádný a přičinlivý, uvažoval, i nebylo snadno získati ho pro tuto volbu, neboť otec spíše si přál, aby z nejstaršího Josefa byl řádný rolník, který by jemu i ostatním pomáhal.

K domlouvám zmíněného Gecherle a Mo-

nica odhodlal se otec, že pošle oba syny Josefa i Angela na studie do koleje v Castelfrancu. Staříčský farář arcikněz Don Ciro Fusarin sám připravoval mladého Josefa do první třídy latinské a v těchto soukromých hodinách přesvědčil se o jeho talentu, takže nemalou měrou přispěl v definitivní rozhodnutí otce. Vskutě nebylo to tak snadno obecnímu sluhovi vydržeti syny na studiích. Do ústavu (pensionátu), na byt a stravu platiti na ně při své chudobě nemohl. Dobrý otec, když viděl vlohy synovy a domluvy vážných lidí, vzal na se starost se studii nejstaršího z dítek. Dvě hodiny od Riese jest města Castelfranko, kdež jest vyšší učiliště. Zde Pius konal gymnasiální studia způsobem chudých studentů z okolí velkých měst. Každý den docházel do města se svazkem učebnic a potravou na den, kteráž záležela v kuse domácího chleba aneb polenty. Po škole odpoledne ubíral se zase zpět k domovu, aby se učil úloze a po ní aby pomohl v pracích domácích.

Výborné vysvědčení, které přinesl, sebezapírání hochovo rozplašily obavy otcovy, takže se nebál druhého syna Angelo dáti na vzdělání, ač byl v každém ohledu slabší Josefa. Výborné vysvědčení dodalo mu vážnosti u všech bratří, takže měl nejrozhodnější mezi nimi slovo. Mladší své sourozence pečlivě choval, a rád k vůli pamlsku pro ně uložil si újmu.

Prospěch Josefův pobádal otce ulehčiti

své chloubě denní cestu do školy. Koupil malého osla, na kterém měli oba synové Josef a Angelo se vystřídati cestou 7 kilometrů dlouhou do Castelfranca, a to dvakrát denně do školy a ze školy. Měl každý střídavě vésti osla a seděti na něm, ale dle vypravování žijícího mladšího bratra Angela chtěli oba vždy raději vésti osla než seděti a obyčejně v sporu vyhrál starší a silnější, Beppo. Přes oběd zůstali v Castelfranco. Josef dostával pak oběd u rodiny Finazziovy, za nějž za poledne jich 3 děti učil a zopakoval s nimi úlohy. Jednu výhodu časté cesty měly pro Josefa: otužil tělo své více než každým tělocvikem.

V té době byl patriarchou benátským Monico, rodák z Riese, syn tamního kováře, který v podobně skrovných poměrech vystudoval. Monico z učitele rhetoriky v semináři v Trevisu později stal se farářem v San Vito a pak biskupem v Cinedě a r. 1827 jmenován patriarchou v Benátkách, u něhož byl též strýc Josefův služebníkem. Josef nechtěl však pomocí svého strýce dožadovati se přízně vznešeného hodnostáře církevního, spoléhaje na své vlastní přičinění. Farář Fsarín sám z vlastního popudu sdělil patriarchovi obavy o další osud nadaného studenta své farnosti a prosil o pomoc pro něho. Pomocí kardinála Monico dostal Josef zdarma zaopatření v semináři v Padově, což ho velikou radostí překvapilo. Bez tohoto kardinála nebyl by snad mladý Sarto mohl vystudovati a státi se papežem Piem X.

Vždy prvním.

Na stolci sv. Petra zasedl muž, o němž možno právem napsati „vždy prvním“.

Mezi dítkami poprvé přistupujícími ke stolu Páně, ač byl z nepatrné rodiny, patřil k prvním, kteří se co nejhorlivěji r. 1846 při svátcích velikonočních připravovali k sv. přijímání. Dosud žijí, dle svědectví obecního starosty Andrearzo, hospodáři, kteří tehdy s Josefem Sarto poprvé přijímali Tělo Páně. Dosud žijí pamětníci prvního přijímání Pia X. V dětské jich živé paměti vryl se příkladný život jedenáctiletého Sarto, jenž poprvé přijímal. Doba 57 let nedovedla smýti vzpomínku na první sv. přijímání v paměti sousedů rieských.

Sv. biřmování přijal v kostele v Asolo, kdež byl biskup na visitaci. Slib svůj biřmovací vyplnil tak slavně, že se stal prvním bojovníkem sv. církve, papežem — otcem věřících.

V obecné škole obrátil první pozornost učitelovu Josef Sarto a byl první, kterého doporučoval k studiím.

Na studiích vesnický hoch závodil s jinými žáky z jiných rodin a jiných poměrů. Mnohý z jeho spolužáků měl rodiče učenější a vzdělanější než Josef Sarto a většina jeho spolužáků, ne-li všichni, měla bohatší rodiče než Beppo, jak doma říkali Josefovi rodiče, ale v závodě o mravy, o prospěch v učení, synek venkovského zbožného ševce dostal „palmu ví-

těžství“. Josef Sarto byl prvním žákem ve třídách, které studoval v Castelfranco, ač denně chodil domů, denně ještě doma pracoval při skrovném hospodářství jako nejstarší dítě.

V Castelfranco Don Gaetano Marco vědecky ho připravoval a tak vystudoval nižší gymnasium. Svou pílí stal se miláčkem učitelů. Zkoušky na konci každého čtvrtého roku musil skládati v Trevisu, kde vždy obstál s výtečným prospěchem jako primus (první).

Osudná rána.

Uprostřed studií stihla osudná rána snaživého a nadaného studenta, tehdy sedmnáctiletého, která byla bu musila vytrhnouti ho ze studií a zbaviti ho touhy po studiu a naděje k dosažení cíle svého, kdyby byla Prozřetelnost sama nad ním nebděla. Bylo to 4. května 1852, kdy zemřel otec jeho v stáří 59 let. Nejmladší dceruška Marie čítala teprve 4 roky. Ze semináře odešel k umírajícímu otci a zdálo se nevyhnutelným, aby jako nejstarší byl nyní nápomocen doma k výživě četné rodiny a nebylo pomýšlení, aby dále mohl studovati. Avšak matka, ač chudá a samojediná nyní vše měla na starosti, jako pravá statečná žena nechtěla vytrhnouti pilného syna ze studií. Jehla v ruce matky stala se za pomoci dospívajících sester pramenem výživy pro celou rodinu.

Farář Fusarin v Riese, jsa — jako všem svým žákům — příznivcem Josefa, sám svými známostmi o něho se postaral.

V padovském semináři.

Padova je 24 mil vzdálena od Trevisa. Biskupství treviskému vyhražena byla stále dvě bezplatná místa v semináři padovském. Jedno bezplatné místo obdržel příslušník diecése treviské, Josef Sarto v Riese a sice na přímlovu zmíněného již patriarchy Monica a biskupa Fariny v Trevisu. Na podzim roku 1850 vstoupil výtečný žák a primus z ústavu v Castelfranco do semináře v Padově, který r. 1664 založen byl od biskupa Gregora Barbarigo.

Uzavřený život klášterní v ústavě, ohraženém vysokými zdmi, jako vůbec ve všech italských seminářích, kde duch vzdálen víru života vznáší se k Bohu, mysl soustředěna k studiu a zbožnosti, zdokonaluje duše kandidátů kněžství pro povolání duchovních. V seminářích italských vyučuje se vedle odvětví theologické vědy ještě řečem a všeobecné vzdělání důkladně doplňuje se realiem. Malý (chlapecký) jako je na př. u nás v Budějovicích a velký (theologický) seminář bývají v Italii spojeny, a v těchto seminářích je studium nastávajícího duchovního takto rozděleno: 5 let gymnasia, 3 roky filosofie. Prefectem semináře v Padově byl r. 1850 Don Agostini a třídní učitel humanistické třídy v semináři či 5. třídy gymnasiální byl profesor de Pietro, později infulovaný opat v Montefelice. V druhé třídě humanistické čili první lycea hlavními učiteli: Sa-

lami de Rossi a Don Anselmi, který jediný dožil se volby papeže Pia X. a nad zvěstí tou radostí plakal. Stařeček 80letý dosud působí v Padově, nyní jako docent theologie. Sarto absolvoval 7. a 8. třídu gymnasia. Po celé 4 roky v Padově byl rovněž primusem a z 39 abiturientů odbyl maturitu nejskvěleji, zůstal i zde prvním. Budtež zde dokladem jeho vědomosti, nadání a pilnosti známky jeho maturitního vysvědčení:

v náboženství: vynikající s vyznamenáním a v živém zájmu ve všech oborech vyučování;

ve filosofii: výborný jako dobrý myslitel, získal potřebných znalostí v nejvyšším stupni jak v rozsahu tak v hloubce vědomostí;

vitalské řeči: výtečný jak ve snadném výkladu klasiků, tak korektnosti v slohu a v nejobsáhlejší znalosti literatury;

latinské řeči: výtečný přesným výkladem a překladem, jakož i skvělým slohem;

řecké řeči: výborný obsáhlými znalostmi gramatiky a velkou přesností ve výkladu a překladu;

zeměpis a dějepis: výtečný nejobsáhlejšími a jasnými znalostmi vzhledem k dějinným událostem nové doby a jich časového postupu;

matematice: výborný nejchvalnějšími vlohami k této vědě, neobyčejnou zběhlostí v řešení algebraických a geometrických úloh;

ve fysice a přírodních vědách: výborný jasností pojmů, bohatými, precizními a dobře urovnanými znalostmi též pokusy matematickými.

V předsíní oltáře.

Se skvělým výsledkem absolvoval Josef Sarto roku 1854 gymnasium. Obohacen všeobecnými vědeckými vědomostmi nejhojněji, vyzbrojen již z domova zbožností a vrozeným nadáním, zdokonalen v asketickém životě semináře, nastoupil theologická studia v Padově, kde navštěvoval přednášky též slavné university, zvláště v době renaisanční velkého významu nabyvší.

Již 19. září 1850 dovoleno bylo mu nositi kněžský oblek, jako mládenci teprv patnáctiletému. Po roce udělena byla mu současně se čtyřmi theology tonsura biskupem Farinou v dómě v Asolu, od něhož dostalo se mu pak v Trevisu nižších svěcení: podjáhenství a jáhenství.

Po 4 roky theologie důstojně stoupal k vrcholku duchovního cíle svého, až po stupních dospěl k oltáři Páně, jehož hodným sluhou býti si přál. Byla to léta nejsvědomitější askese, která je nezbytně důležitá pro nastávajícího duchovního, jakož i ustavičného, důkladného studia. Malé přerušení prázdninové v tomto odměřeném a uzavřeném životě sloužilo Sartovi k tělesnému zotavení i otužení

vycházkami do hor ve své domovině, kde prázdniny u milované matičky v kruhu rodinném trávil. Že byl v Padově prvním mezi bohoslovci, netřeba podotýkati.

Kněz.

V Castelfranko byla zvláštní slavnost roku 1858 dne 18. září. V městě mladším i starším dobře známý student Josef Sarto svým zvláštním povozem, pro sebe i svého bratra, měl býti v městském kostele na kněze posvěcen. Biskup Farino visitoval právě město a poněvadž se zde měl déle zdržeti, chtěl zde též rodáka z okolí v jeho druhém domově posvětit na kněze za účastenství nejen všech přátel, ale četných známých, kteří se živě pamatovali na přespolního studenta z Riese, kam jezdíval se svým oslíkem. Den svěcení Sartova na kněze byl skutečným svátkem. Byl sice ještě příliš mladý, ale biskup rozhodl se jej světit, znal jeho vzorný život a výtečný prospěch.

Dne 18. září byl na kněze v Castelfranko posvěcen a druhý den ve farním kostele v Riese sloužil první mši sv. se slávou, jakou věřící lid katolický novosvěcenci rád dělává. Matka Markéta Sartová dožila se velké radosti zbožných matek, viděti syna u oltáře Páně a přijati z jeho rukou se všemi svými přáteli a známými Tělo Páně.

Nač se byl připravoval celý svůj život

a co bylo předmětem prosby matčiny, stalo se. Po četných křížích a lopotách nastal radostný den — svěcení a první mše sv.

Kaplan v Tombolo.

Tak vzorný kněz, bývalý eminentista student po svém vysvěcení byl poslán do Tombolo, zapadlé vesnice, o níž svět něco se dověděl po 4. srpnu 1903, když byl znám výsledek volby. Minulo 45 let, kdy byl ustanoven kaplanem (roku 1858) a odešel po devítiletém kaplanování z vesnice r. 1867 na faru v Salzano, ale kaplanování jeho není zapomenuto. Úsudek lidu byl: „neslyšeli jsme nikdy tak pěkných kázání jako od našeho velebného pána. Každý mu rozumíme, co chce říci, a přece jest to vše tak hezké, že chodí na kázání i ti lidé, kteří už dlouho nebyli viděni v kostele při slově Božím. Ve škole s dětmi jest jako dítě; u nemocných jest jako anděl, jenž nese útěchu, kleká si vedle lože a předřikává modlitby tak zbožně, že nemocný nabývá důvěry a útěchy a těší se na příští návštěvu velebného pána.“ — Tombolo byla chudá fara a kaplan byl ještě chudší a přece dával rád almužnu chudým.

Práci byl přivykl záhy a práci si zamiloval. Aby mohl svým nejbližším příbuzným a chudým něčím přispěti, kaplan Sarto našel si prostředek: vyučoval v zámožné rodině, která poblíž Tombolo měla své letní sídlo. Vyučovat musil jako student, vyučoval též jako

kněz, aby si svůj chatrný příjem zlepšil. Na tomto zastrčeném místě byl první vždy žák ponechán devět celých let, a nenaříkal. Zajisté duše pokorná, důvěřující v prozřetelnost Boží, v tu neviditelnou ruku, která bezpečně a něžně vede všechny, kdož se v ní oddevzdají. Tombolo nezapomnělo na kaplana svého. — V den korunovace Pia X. tombolští osadníci uspořádali si svou slavnost, jíž oslaviti chtěli svého kaplana-papeže.

Žaloba z kaplanských dob

Pia X. byla jediná a tu vedla vlastní sestra Piova, která dle obyčeje tehdejšího vedla bratru domácnost. Žaloba zněla: bratr můj spotřebuje mnoho svíček denně, což jest zbytečné a velké vydání. Ovšem, kdo má svítiti světu, musí býti napřed osvícen sám.

Devět let farářem.

Po devítiletém kaplanování stal se Sarto farářem v Benátsku v městě Salzano, kdež měl širší a volnější pole působnosti než v Tombolu. Z Tombola předcházela jej výtečná pověst a tuto zde záhy potvrdil a srdce si získal. Jakž by mohlo také jinak býti, když faráře svého viděli plného horlivosti a sebeobětivosti. Zde několik obrázků:

Hrobníkem.

Na pohřeb chudého nepřišli než dva muži a kostelník s farářem. K nesení mar hodný

kus cesty musí býti čtyři muži. Sarto si věděl pomoci. Kostelník a on v rouše obřadním byli cestou nosiči. Bylo po rozpacích; úcta k faráři stoupla. Služba lásky jest kus bohoslužby. Pochovávání mrtvoly konal tak krásně a vážně, že hrobaře, jenž kdys v době cholery „posilnil“ se poněkud více kořalkou, nepřipustil ani k rakvi, řka: „nejste hoden toho výkonu.“ Osadníci byli s přísností jeho zcela spokojeni.

Vrátným a zvoníkem.

Jedním z nižších svěcení jest svěcení na vrátného kostela, jak bylo v starých dobách církve. Faráři Sarto často se v Salzano přihodilo, že kostelník jeho zaspal a Sarto byl prvním v kostele, otevřel a připravil vše ke mši sv. sám. „Prosím, pane faráři,“ nabízel se osadník, „doběhnu pro kostelníka a vzbudím toho spáče.“

„Nech toho,“ odvětil Sarto, „což myslíš, že nedovedu otevřít kostel a zatáhnout zvonek? Nech toho starocha spát a mně přej radost, že mu prokáži malou službičku.“

Almužníkem.

Již v Tombolo čekali po každých křtinách na kaplana chudí, faráře nepustili zdarma a čekali na něho tím vytrvaleji. V tomto ohledu stal se sv. Otec proslulým již dříve, než byl zvolen. I liberální list „Piccolo“ psal po volbě: V Salzanu, kde byl nynější papež farářem,

získal si svým vřidným chováním a dobrotou všeobecnou sympatii. Byl důvěrným přítelem poslance státního podsekretáře v ministerstvu vnitra, Romana Jakora, israelity, který měl v Salzanu velké bohatství. Aby mohl pomoci chudým, prodal kdysi Sarto svůj vůz a koně a dvě léta měl farářské prsteny v zastavárně. V Salzanu a okolí měl Sarto veliký vliv. Když byl jmenován biskupem v Mantoně, chystal se lid tamější uspořádati proti němu demonstrace, protože kolovali o něm pověsti, že jest nesmiřitelným. Jakmile však vystoupil z vlaku, postačil jeho upřímný a otevřený pohled, aby předsudky o něm šířené byly odstraněny. Byl uvítán a nebylo slyšeti nepřátelských projevů.

Osadníci v boji za faráře.

Jakou láskou lnuli farníci k svému faráři, ukáže následující příběh. Též v Salzanu Sarto si pořídil vozík a oslíka, aby mohl častěji navštěvovati nemocné po roztroušené osadě, která čítá 5000 duší. Chuť to byl povoz, který byl mnohému světáku směšným, ale faráři ctnostnému nezaal ve cti. Kdysi farář Sarto jel po své oblíbené objíždce nemocných. Jakási ekvipáž bujných vraníků, kteří táhli dva nadutce, předejela faráře a překážela schválně povozu jeho. Pak jej pustili na chvíli, aby zase mu jízdu zkazili, což se opakovalo několikráte tak, že úmysl bylo znáti. Osadníci na poli viděli povoz farářův v posměchu od na-

dutců. Učinili krátký proces. Sehnali se kolem povozu posměváčků, dali hole a pěstě vzhůru a ústa jejich dala jim notnou porci hubné polévky. „Vy chcete se našemu faráři smát?“ Farář Sarto měl co činiti, aby je utišil, aby svůj hloupý žert neplatili modřinami, jimiž by je častovali jeho osadníci, kteří byli hradbou a ochranou svého milovaného faráře.

Ma beveva sempre pochissimo.

Často na obchůzkách svých nemocných zdržel se dlouho přes poledne. Poobědval v nejbližším stavení, kde byl vítaným hostem, posadil se s domácími za stůl a jedl dle evangelia: jezte, co vám předloží. „On se k nám,“ pravili osadníci salzanští ke zpravodajům novinářským, „on se k nám posadil jako náš domácí přítel a jedl s námi, ale cd vína okusil vždy jen velmi malounko“ (ma beveva sempre pochissimo).

V osadě své zřídil Raifeisenku, z níž na laciný úvěr farníci mohli si v nouzi vypůjčiti peníze. Osadě své zachránil soudně značnou fundaci pro chudé dívky, kterou kdysi jeden z předchůdců založil.

Kostel salzanský zaskvěl se v novém rouše. Pořízena nová podlaha a varhany, postaven sál pro vyučování náboženství, zavedena jednota ustavičného klanění, při níž farář Sarto tak krásně kázal o milostném Ježíši s námi ve Velebné Svátosti stále na oltáři přebývajícím.

Hlučných slavností nekonal nikdy, vyžádal si, aby mohl obnos, co by podobné výdaje stály, věnovati chudým. Salzanští hleděli se odsloužití svému faráři, když se stal

po devíti letech kanovníkem

v Trevisu, koupili mu kanovnické šaty, poněvadž neměl jich farář tolik peněz, když od nich odcházel. Nezapomněli ani později na něho; když se stal biskupem v Mantoně, koupili mu berlu biskupskou, když se stal patriarchou, koupili mu krásně pracované klekátko, jako znamení vděčnosti. Láska věřících nejkrásnější poklad církve a kněze. Obětivost Pia v době cholery jest dosud v nejlepší paměti.

Přísný zkušební komisař

při farních zkouškách byl kanovník Sarto, který jako učitel i jako generální vikář doprovázel biskupa na visitačních cestách, při nichž navštívena každá kaplička a každá škola.

Kanovník treviský byl hledaným kazatelem při slavnostech církevních, kterýžto úřad rád na se brával. Jeho přísnost ve vykonávání úřadu způsobila, že Mantovští byli předpojati, když se Sarto stal

biskupem v Mantově,

(Od 10./XI. 1884 do 15./VI. 1893.)

kde byla diecése takřka bez biskupa, protože vláda italská odepírala trvale uznání předchůdci

Sartovu, jenž proto měl značný kus práce než uvedl vše do pořádku. Na konci devítiletého biskupování v Mantově mohl napsati anglický list „Tablet“: „diecése mantovská stala se za biskupa Sarto vzornou diecézí“ (od 10. listopadu r. 1884 do 15. června 1893).

Patriarcha benátský (1893—1903)

dle souhlasného soudu všech listů, ano i socialistického „Avanti“ líčen jest as takto:

Sarto záhy sobě dobyl srdcí všeho obyvatelstva benátského svým prostým, milým zjevem a upřímným lidumilstvím. Neskrýval se v nádherných komnatách svého paláce, miloval lidi a rád viděl zástupce různých vrstev u sebe — rád mezi lid vycházel a rozmluvou srdečnou jasných informací získával. Neuzavíral se také společensky, mnoho s rodinami občanskými se stýkal. Zástupcům italské vlády jak občanským tak vojenským sluchu i přátelství dopřával. Pokud mu čas dovoloval, plul v barce své lagunami, anebo se procházel vždy sám a sám, úzkými ulicemi benátskými.. Měl ve své bytosti — jak o něm tvrdí svět — cosi z povahy dobrého biskupa Myriela z velké povídky Viktora Huga. Vždy měl v jedné kapse množství drobných peněz, ve druhé velikou zásobu bonbonů. Chudým dětem, malým, snědým otrhancům, kteří jej obskakovali, daroval centesimy, dětem lépe ošaceným bonbony. Tím sobě srdcí rodičů rázem dobýval.

Stávalo se, že jej na procházkách pojednou obklopily zástupy žen a dětí i měl vzácný dar trpělivosti i ochoty, vyslechnouti stesky a pomoci dle možnosti, když nouzí stížení malí lidé, obuvníčkové, krejčí i rybáři, staré pradleny na zlé časy sobě stěžující, všecken žal svůj, všecky trampoty domácí, zadluženost, nouzi o práci i neshody rodinné mu sdělovali. Měl kardinál Sarto ctnost řídkou velice, viděti v neznámých ubohých lidech samé známé, jimž jako by on sám byl dlužníkem. — A tak i kapsy jeho se vyprazdňovaly, ale jméno „buono cardinale“ (dobrý kardinál) jej provázelo do Říma s požehnáním tisíců chudých a strádajících.

Kdož by tak milému zjevu odolal, kdož by jej nemiloval? Popsati činnost jeho jako biskupa, kardinála a kněze nepatří do této knížečky, která má jen ten účel, katolickému lidu povědět, čím jeho sv. Otec byl, kterak se dostal až k nejvyššímu stupni v církvi, veden jsa neviditelnou rukou boží Prozřetelnosti, a získati mu obdiv a spíše ještě upřímnou lásku věřících.

Nápis na hrobě matky

sestavil kardinál Sarto sám a bude zajisté s povděkem přečten od nejedné matky, která nalezne v něm útěchu pro nejednu starost v mateřství svém. Prostá ta duše má zásluhu o výchovu syna svého a o církev svatou větší

než mnohá slavená žena, která nedbala svatých povinností mateřských. — Nápis zní:

Markéta Sartova, vzor manželky, žena moudrá, matka nevyrovnatelná, po ztrátě milovaného manžela Jana Křt. Sarto, dne 4. května 1852 zesnulého, v žalosti i radosti oddána a klidná, s mužnou myslí křesťansky odchovala svých devět dětí a dokončila dne 2. února 1894 ve svém 81. roce smrti spravedlivých prací a obětmi korunovaný život svůj. — Drahým rodičům vyprošuje Josef kardinál Sarto se svým bratrem a sestrami odpočinutí věčné.“

O povaze sv. Otce

píší i listy církvi nepřátelské co nejuctivěji a velebí jeho bezúhonnost, horlivost a ráznost.

V jednom jsou si všechny zprávy o Pioví X. svorny: Prohlašují, že vše, co známo jest z jeho života, staví soukromý charakter téměř bez výjimky do nejlepšího světla. Chválí se u něho zejména dobrá správa církevního jmění. Sarto vždy byl pamětliv chudoby ve svém mládí a kdykoli byl předmětem nějaké pocty, vždy připomínal, že jej to těší, protože přece jen je dítkem chudých lidí. Že v jeho domácnosti zachovávána byla stále skromnost, vysvítá také z okolnosti, že u něho dlíci sestry nikdy ani v Benátkách nešatily se po měst-

sku; žádná nenosila ani klobouku a hlavy jejich zahaleny byly vždy malým šátečkem žen venkovských. Berlínský „Local-Anzeiger“ oznamuje z Říma, že nejvýznačnější vlastností Sartovou byla dobročinnost, pro kterou ocitl se mnohdy v takové peněžní tísní, že musil prý si peníze vypůjčovati od židů, s nimiž dobře vycházel.

Židovský berlínský Tagblatt píše, že dosavadní život Pia X. byl mravně bezúhonný, ba asketický, že jeho organismus jest zdravý a silný, ale že papež stížen jest srdeční vadou. Při veškeré své laskavosti jest velice energickým, dovede rozkazovati a má rád, když rozkazů nemusí opakovati.

O prstenu patriarchy benátského jest známo, že býval velmi často v zastavárně, aby půjčený takto obnos vypomohl někde chudíně. Všechny tyto známky ukazují jasně, jak šlechetný duch jest sv. Otec Pius X. Obětavost jeho jest tím záslužnější, že sám vedl život a stůl velice jednoduchý.

Pozdrav Benátek — buď pozdravem věřících.

Hned jak došla zpráva o volbě kardinála Sarta papežem, sešla se městská rada benátská k mimořádnému zasedání a zaslala papeži Piovi X. následující telegram: „Benátky vzpomínají kněžství svého patriarchy, plného lásky a ctnosti, s jásavým srdcem přijaly zprávu o Vašem zvolení k nejvyšší hodnosti v církvi

a projevují Vaší Svatosti pocity své nejhlubší úcty.“

Bud' všem katolíkům sv. Otec Pius X. drahým a milým jako svým Benátčanům.

Hrob Pia X.

jest zdoben od věřících denně nejen květinami, ale modlitbami velikého počtu věřících, kteří věří o něm, že umřel v pověsti svatosti, ano neschází těch, kteří doufají, že Pius X. bude účasten cti oltáře. V tak malé vzpomínce na hlavu církve nelze očekávati výčet jeho velikých akcí po okrsku zemském. Není možno zde líčiti díla jeho pontifikátu: kulturní boj ve Francii, kde exulanty se staly všechny kongregace, že nebyl zákon moderního Drakona proveden do poslední litery, zabránila válka, která přivedla vyhnance zpět do vlasti a zákopů a lazaretů. Jen doteknouti se lze akce misijní, která měla v Piovi X. pravého Pavla, který si získal nesmrtelné zásluhy o Čínu, kde v době jeho pontifikátu vzrostl počet katolíků ze 762.758 na 1,622.000 duší, podobně v Africe a jiných končinách. Také nelze nám psáti o vydání kodexu církevního práva, o boji jeho proti modernismu, ale chceme na jeho hrob položit nezabudky, za něž jest lid katolický nekonečně vděčen.

Papež častého sv. přijímání.

Poznámka. (Dekret Sacra Syn Tr.) Časté a denní sv. přijímání ať jest přístupné a volné

všem věřícím, kteréhokoliv stavu neb povolání, protože si je velmi přeje Kristus Pán i církev katolická, a to tak, aby v něm se nesmělo brániti nikomu, jenž jest ve stavu milosti Boží a přistupuje s čistým a zbožným úmyslem k sv. přijímání.

Pius X. svým heslem obnoviti vše v Kristu, doporučoval nejvřeleji časté ba denní sv. přijímání a odstranil zbytky rigorosnosti jansenistické, která tolik duší oddalovala od častého spojení se svátostným Spasitelem. Dílo, které má význam větší pro reformu církve než vše ostatní. Pius vydal také nepatrnou na oko knížečku: Katechismus, který bude jednou sloužiti za podklad jednotného katechismu pro celou církev. Autor byl katechetou praktickým a poznal obtíže a závady při vyučování nejmenších. Katechismus, malá knížečka, má význam větší než velká mnohá díla. Jako Bellarmin a sv. Kanisius touto prací se proslavili, tak Pius X. svým katechismem.

Papež tisku.

Jako patriarcha benátský věnoval Pius X. veškeru péči tisku. Založil tiskárnu, sám sbíral podpory na šíření tisku. Prorockým zůstane jeho výrok o důležitosti tisku: „Jest závažnou povinností každého, katolickým listům pomáhati a to podle zvláštních prostředků.“

Ještě názornější jest výrok jeho, že marná jest vaše snaha o chrámy a misie a školství, nebude-li dosti výborného katolického tisku.

Zde jest třeba každému, aby se zpytoval, zda v domácnosti jeho není třeba reformy křesťanské. Dokud nepřivede lid náš k tomu, aby netrpěl v domově svém list nekřesťanský, jest dalek ducha Kristova.

Papež míru.

Na závěr stůj zde výrok Pia X., když dožadován byl, aby žehnal zbraním rakouským. Odmítl, řka, že může žehnati jenom míru a nikdy válce.

V roce 1908 požádán byl sv. Otec, aby udělil odpustky na povzdech zbožný: „Nejsvětější Srdce Ježíšovo, vládni v Čechách.“ Sv. Otec vlastní rukou připsal udělení odpustků. Jaké blaho a štěstí by bylo, když by se stal skutkem zbožný povzdech:

Nejsvětější Srdce Ježíšovo, vládni v Čechách.

Sestra Rosalie.

*„Sestře Rosalii od vděčných přátel bohatých
a chudých“,*

tak zní nápis na kamenném pěkném kříži, postaveném v koutku hřbitova na Mont Parnasse. Kdo byla sestra Rosalie, že jí bohatí i chudí z vděčnosti pomník postavili? Rusové dali svému výtečnému bájkáři pomník s krátkým nápisem: „Krylovu.“ Muž ten psal bájky, jimiž ukazoval, jakými lidé jsou a jakými by býti měli. Na sestře Rosalii uvidíme větší zásluhu, než psáti krásné bájky — protože psala skutky svými v srdce lidská. Kdo byla sestra Rosalie? Povím napřed, kdo měl s ní co dělati, aby čtenář pro ni nabyl patřičnou úctu, protože se lidé nejdříve ptají, kdo to je, a ne, jaký člověk to jest. Rosalie měla co jednati s králem Karlem X. a královnou Marií Amalií, jí děkoval často revoluční generál Cavaignac, jí navštívil Napoleon III. 18. března 1854, aby jí zavěsil „kříž čestné legie“. Této sestře jsou věnovány tyto řádky; snad bude mnohého čtenáře těšiti dověděti se, kdo a jakou ženou byla sestra Rosalie.

Byla jednou ženou z řady mnohých žen, které jsou známy po celém světě pod jménem „sester lásky“ z řádu to sester, založených od sv. Vincence de Paula. Je znájí chudí ve svých příbýtcích, dítky ve školách, vojáci na bojištích; nemocní točí oči své po jich pláštích a po bílé pokrývce na jich hlavě. Veliká řada životopisů by mohla býti psána o jednotlivých členech řádu z krajin missií zámořských, z dob cholery a nakažlivých nemocí. Život Rosalie jest tedy životem jedné z mnohých.

Jméno její původně bylo jinaké, totiž: Johanna Marie Rendu, které v řeholi změnila za jméno Rosalie. Rodištěm jejím jest městečko Comfort na svahu hor Jurských (v hrabství Gexském, nyní departement Ainský). Rodiče byli zámožní občané třídy střední. Johana nejstarší dcerou ze 3 dítek. Mravy obyvatelstva jsou jednoduché, pohostinnost patriarchální, vychování venkovské a ryze křesťanské.

Vynechám líčení jejího mládí a jejích her, jen jednu náruživost její uvedu, totiž: lásku k chudým, ku které byla již doma vedena. Viděla-li chudáka na cestě, ráda mu podala ruku, aby jej vedla do domu, neb něco jíst mu podala. Podobně láskyplně chovala se i ku čeledi, které nechtěla zbytečnou práci dělati. Narodena jsouc r. 1787 dne 8. září, čítala sedm let, když zuřila bestiální revoluce francouzská. V této době, kdy předstírána byla

svoboda, rovnost a bratrství, byl každý trestán smrtí, kdo do domu svého přijal kněze katolického, aneb dovolil, aby v jeho domě byla mše sv. sloužena. Matka Johanky odvážíla se tohoto skutku a přijala do domu svého biskupa z Annecy, který byl převlečen za žebráka. Z té okolnosti poznáváme, že vyrůstala v ovzduší podobném době prvních křesťanských mučedníků a panen. Johanka nebyla zasvěcena v tajemství cizího žebráka, protože byla mladá. Však čilé děvčátko pozorovalo, že se se žebrákem zvlášť úctyplně nakládá, a proto ve své dětské žvatlavosti prohodila: „Počkejte, já řeknu, že Petr není Petr.“ (Biskup převlečený za žebráka.) Proto bylo jí dáno vysvětlení, do jakého nebezpečí by uvrhla domácí, kdyby něco vyžvanila jinde. Dívka pochopila vážný stav i při svém mládí, nebo věděla, že její příbuzný starosta v Annecy byl zastřelen na náměstí, protože nechtěl dovoliti, aby ostatky sv. Františka Saléského byly zneuctěny a spáleny.

Duchovní Comfortský neopustil své stádce a tajně přísluhoval sv. svátostmi; chodě převlečen, ve slujích lesních sloužil mši sv. Johanka svůj první počátek katechismu křesť. slyšela na takovýchto místech při službách Božích. V jedné jeskyni přijala poprvé Tělo Páně, při čemž se odvážili toliko jedinkou svíci rozsvítiti, aby nebyli prozrazeni. Při takovémto přijímání a přípravě nedivíme se, že duše její rostla v podobu sv. Anežky a Agathy

a jiných sv. našich mučednic a panen. Že víra její byla daleko živější, než v jiných okolnostech bývá.

Pronásledování skončilo. Matka poslala Johanku na 2 léta na vychování k Uršulinkám. Zde pro svůj pevný charakter, vybroušený v bouřlivém útlém mládí, byla považována spíše za novicku budoucí, než za chovanku. Milost Boží však ji volala ku jinému řádu. S dovolením matčiným směla přisluhovati v nemocnici, kterou řídily sestry. Její srdce toužilo po čilé službě lásky k bližnímu. Úmysl svůj vyjevila toliko duchovnímu v městě Gex, který později se stal biskupem orleanským.

Tou dobou jedna z jejích příbuzných Sacquinot oznámila jí, že vstoupí do řehole sester lásky sv. Vincence v Paříži, kterýžto ústav byl znovu povolen a otevřen. Při této zprávě zmizely všechny rozpaky Johančiny. Šla ku své matce, přednesla svou prosbu, odpovídala ku všem námitkám matčiným, až konečně obdržela mateřské svolení i požehnání. Matka ovšem domnívala se, že mladistvá mysl její při mnohých obtížích služby řeholní brzy vystřízliví, a že se pak vrátí domů. Zde bylo však povolání opravdivé.

Loučení bylo těžké pro něžně se milující srdce. Když Johanka z domoviny odcházela, zvolala matka za ní: „Obrať se ještě jednou, mé dítě, ať tě ještě vidím.“ Povaha Johančina, citlivá a živá při každém loučení

svém s osobou známou dlouho a těžce truchlivala.

Roku 1802 zaklepala Johanka na dvěře domu sester lásky, aby tam konala svůj noviciát. Horlivost její připravovala jí velké obtíže. Každý úkol svůj konala přesně a s velikým sebezapíráním. Byla však útlého těla a proto brzy upadla v těžkou nemoc a musila změnit dům, aby změnila vzduch. Tou dobou byla miláčkem všech. Po roce přijala jednoduchý šat sester lásky a jméno Rosalie a ku přání představené byla ustanovena pro Paříž pro čtvrt Fauborg St. Marceau. Tato část města jest dodnes částí chudiny a té doby byla její střediskem. Jak vypadaly byty, oděv a potrava, nebudu zde líčiti. Horší byl však ještě stav duševní. Žádné dítě neumělo čísti, ani muži ani ženy nepřiblížili se ku kostelu a nevzpomenuli na své modlitby. Zde byly zničeny revolucí všechny základy křesťanské vzdělanosti a vychován lid v „chátru“. Smutný rozhled po její „diocesi“ (tak nazývala ona svůj okrsek působnosti) nevzal jí odvahu a zmužilost. Ona byla odhodlána počítí od začátku. Odvahu měla, ale scházely jí prostředky, ano ona byla sama cizinkou v Paříži, a v její čtvrti nebylo boháčů, kterých by se mohla dovolávat a mimo to po revoluci nebylo majetných lidí vůbec, neboť revoluce ožebračila všechny.

První péčí její bylo učiniti komité, v němž by byly přednější osoby z farnosti, které by

na sebe vzaly úlohu rozdělovati státní pomoc mezi chudé a pomáhaly vyslíditi případy nej-
krajnější bídy, aby tito ubožáci mohli býti
dopraveni do špitálu sester, který byl v domě
Faubourg St. Marceau. Tamtéž zřízena škola
pro dítky a skladiště prádla pro nejchudši.
To byl počátek. Komité brzy seznalo neoby-
čejnou moudrost, vtip a schopnost sestry Ro-
salie. V rukou jejích se zdály podpory pe-
něžité množství. Rozdávajíc podporu, byla záro-
veň rádkyní a těšitelkou jich. Chudí pak byli
opravdovostí její tak unešeni, že když ve
věku svém 28 let byla jmenována představe-
nou v domě onom, učinili slavnost na její
počest.

Nová revoluce r. 1830 hleděla zmenšiti
vliv sester a komitétu vůbec, proto dala do
komitétu lidi, kteří byli nepřáteli sestrám. To
však nevadilo sestrám, tím méně sestře Ro-
salii. Obětavost její, zkušenost a moudrost vy-
nutily i u nepřátel obdiv, tak že odkládali po-
malu své předsudky. Ač se její „vrchnost“
státní často měnila, přece lid považoval vždy
sestru Rosalii za původkyni všeho dobrého a
moudrého, co se v domě onom pro chudé
stalo. V živé víře nalézala odvahu i útěchu.
Ona uměla potěšiti chudé svým slovem více
než poukázkou na uhlí, chléb a pokrm, který
rozdávalo komité. V její ruce nabývala almuž-
na dvojího požehnání.

Dlouhým obcováním s chudými sestra po-
znala chudinu úplně. Nepotřebovala získávati si

teprve její důvěry, ona přicházela sama a otevírala jí srdce. Často se stávalo, že mnohý ubožák také chyby a poklesky své musil pověditi; sestra Rosalie nebyla nikdy rozhořčena na ně, ale snažila se povznésti duši takových ubožáků, aby se pro budoucnost varovali podobných špatností.

Pravá láska její měla útrpnost na místě hněvu. Nezdár ji nepřekvapil. Příčinu zdaru hledala v jiných, nezdár přičítala sobě. Sestra Rosalie v chudém okrsku pařížském obnovovala divy zemí missijních; nebo ve středu „křesťanské“ Paříže žila dospělá nekřtěňátka a neoddaní pohané. Rosalie je připravovala ke křtu a ku prvnímu sv. přijímání, a přiměla je, aby stali se katolickými manžely. Nikde neodmítla služby chudému, kdykoliv byla o ni požádána. Horlivost tuto zachovala si i ve své nemoci. Lékař kdysi jí nakázal přísný klid, a proto zakázal všechno přijímání osob. Dle lékařova rozkazu odmítla Rosalii ošetřující sestra chudého muže, který mermomocí chtěl s ní mluvit. Muž zapomněl se poněkud a počal násilím se domáhati přístupu ku Rosalii. Sestra Rosalie jej slyšela; dala znarení, aby jej připustily, vyslyšela jej a slíbila pomoci, načež vlídně domlouvala sestře, proč jej nepředpustila.

„Ale vždyť lékař zakázal, abyste koho přijala,“ zněla moudrá omluva.

„Dítě,“ odvětila Rosalie, „nechť lékař činí

svou povinnost a my svou. Příště mi vždy oznamte, když někdo přijde.“

„Ale sestro,“ divila se ošetřovatelka, „ten muž byl tak hrubý, impertinentní.“

„Ach, má drahá — chudý onen muž má jiné věci na starosti, než studovati krásné způsoby. Nesmíme být uraženi ostrým slovem aneb neuhlazeným jednáním. Jest o mnoho více dobrých vlastností v chudých, než se domníváme.“

Pro tuto vlastnost svou byla Rosalie všude dobře známa a ubozí vždy se k ní utíkali. Jí svěřili své starosti a nedostatky a tajnosti. Její srdce bylo jí útočištěm, její svědomí jich světlem, její duše jich domovem,“ jak píše paní Herbertová ve své brožuře věnované sestře Rosalii. Když se celý svět proti nim točil, když byli bez práce, aneb všecko již v zastavárně — aneb rodinné neštěstí je potkalo, syn neb sestra špatně se zachoval — běželi ku sestře Rosalii. Ona již hledala práci, uprosila pána, shledala podporu, uvedla nazpět zbloudilé dítě. Toť bylo denní její „vyražení“. Však při loži nemocného byla nejvíce obdivuhodnou.

Jakmile se doslechla, že některý ze známých chudých onemocněl, spěchala k němu, opatřila čeho bylo třeba, objednala některého lékaře a starala se vskutku jako „sestra“. Její ošetřování působilo obdivuhodně. Byl-li výsledek šťastný, spěchala rodina do chrámu děkovati Bohu za anděla, kterého poslal v oso-

bě sestry Rosalie; byl-li výsledek nešťastný, sestra Rosalie se stala otcem, matkou, dle toho, čeho bylo třeba, zdvojnásobila svou péči o pozůstalé. Důvěra v ní byla veliká. Důkaz toho následující příběh:

Starý hadrář, který opustil ženu a pohoršlivě žil, cítil konec svého života. Poslal děvče své pro sestru Rosalii, kteráž přišla hned.

„Sestro Rosalie, umírám, chci vám dát pod ochranu peníze pro svou holku.“

„Ale to nepatří mně, nýbrž advokátovi,“ odpoví Rosalie.

„Nemám co mluvit s advokátem, důvěřuji jenom vám. Vezměte peníze, abych mohl umřít v pokoji bez starosti o dítě.“

„Ale také abyste se smířil s Pánem Bohem, zavolejte kněze.“

„Nepotřebuji kněze, vy jste tu a nikdo neumí lépe mluvit o Bohu, nežli vy.“

Hovorem dalším přiměla ubohého, aby učinil pořádek s Pánem Bohem a zemřel v díkučinění Bohu. Podobných příběhů mnoho jest v jejím životě.

Rosalie se starala o výchování dětí chudiny. Byla nepřítelkyní všech přepjatostí u výchově, nenáviděla drnkání na pianě a pod., ale pečovala o jednoduché křesťanské výchování. Dívky, aby se naučily velmi dobře šít a ručním pracem, číst, psát a dobře počítat. Lidé se divili krásným způsobům dětí z jejích škol. Zbožnost dala smysl pro pořádek,

zdvořilost, mysl veselou a ostatní drobné, ale nutné ctnosti.

Postarala se, aby v různých okresích byly otevřeny podobné školy, které se nazývaly útulnami. Mimo podobné školy starala se o „jesle“ pro malé dívky chudiny. Těm, kteří namítali, že má matka se o dítě postarat, odpovídala: „Proč odsuzujete chudé, že zanedbávají mateřské povinnosti, kdežto ženy vyšších tříd, které se nestarají o chléb, dávají dívky své na celé měsíce chůvám a kojným, ač nemají jiných starostí.“ Jest viděti, že měla ducha církevního, který ovládal Janem Zlatoustým.

Aby se o dívky dospívající mohla trvale postarati, založila tak zvanou „ochranu“. Dívky po týdenní práci v neděli sešly se v domě sester, aby se poučily, pobavily a s nimi pobavily a s nimi poradily. Z vytrvalých dívek sestaven sbor pod ochranou Panny Marie dobré rady, které měly povinnost v týdnu přispívati dívkám v nebezpečí se nalézajícím, aneb vykonati nějaký jiný skutek křesťanského milosrdenství, ku př.: jedna přijde ku stařence slepé a bude jí chvíli předčítati z knihy, druhá donese jídlo nemocné, třetí dohlédne na ony dvě mladé dívky, čtvrtá vyčistí prádlo onoho ubožáka, atd. Večer dávaly dívky účet z vladářství svého sestře Rosalii. Tehdy spolek ochrany byl v Paříži nový, vynálezkyň jeho byla láskyplná sestra Rosalie. Od té doby skoro každá farnost pařížská má svůj ochranný sbor,

a dle nich zřízeny i ochranné sbory v Anglicku pro katolickou mládež obého pohlaví. Vznešená paní Herbertová, pisatelka životopisu sestry, jest horlivou podílnicí v tomto díle ochranném.

Jiným dílem sestry Rosalie byla péče o chudé nemocné starce. Té doby ještě nebyl založen řád „malých sester chudých“, a proto scházelo zde mnoho, čím by se ulevilo těmto ubohým. Sestra Rosalie se postarala, aby byl zřízen dům, kam by se starci mohli utéci a shledala potřebné nářadí do něho, kteří mohli drobet pracovati, mohli v práci pokračovati a svým výdělečkem částečně věc nahraditi. Pečlivé oko její přihlíželo ku velké změně jejich, která je čeká každé chvíle ve vysokém jich stáří. A dům starců stal se jim branou nebeskou. Sproštění starosti o život, obraceli rádi oči své k nebesům, což bylo sestry Rosalie potěšení. Říkávala v nemoci poslední: „Ráda bych zemřela, kdybych věděla, že moji stařečkové zůstanou na dále v domě po mé smrti.“ Její přání se vyplnilo. Ctitelé této šlechetné duše r. 1856 po smrti sestry Rosalie dali úctu svou na jevo tím, že zakoupili onen dům k témuž účelu, aby byl pomníkem svaté zakladatelky jeho.

Činnost její se vztahovala na celou Paříž a ne toliko na její diocesi. Aneb lépe řečeno, přicházeli k ní lidé z celého města na poradu a potěchu. Měla sestra velikou trpělivost a dovedla s upřímnou soustrastí na-

slouchati stejné žalobě, která přicházela z různých stran, ale vždy na jedno vyznívala. Měla jednati s lidmi všeho druhu. Jak jsem již v počátku napověděl, s králem a královnou, revolucionářem a revolucionáři, s úředníky a chudinou. Byla ženou statečnou, která měla srdce citlivé, ale nijak citlivůstkářské. Rozoznala záhy, kde se chudoby zneužívá, aneb kde se se žebrotou vede obchod, což nebývá právě nejřidším případem. Žádala, aby každý vykonal, co na něm bylo. Známých svých používala ku skutkům dobročinným různým způsobem. Ku př. jeden známý mohl psáti několik listů v zájmu aneb v záležitosti chudých. Rosalie neomeškala získati jej na hodinu neb dvě, aby svým psaním vykonal skutek milosrdný, jiný studoval medicinu a již se drobet vyznal, použila jej, aby tu a onu osobu nemocnou navštívil a tak svou vědomostí almužnu udělil, jiný potřeboval nějakou práci, a sestra Rosalie měla dělnictvo různých zaměstnání k disposici, hleděla sprostředkovati věc tak, aby vždy umenšila bídy největší. Zvláštním předmětem vyučování sestry Rosalie bylo, naučiti známé své dávat almužnu svou osobou a poučovati sebe pohledem na ubohé a připomínati si své povinnosti a učiti se býti spokojeným a šťastným, když jsme vykonali svou povinnost. Rosalie byla bezpodmínečnou advokátkou chudiny. Ona nedopustila na chudé žádné žaloby. Jich hrubost, chyby, nevďek a co všechno možného naléztí lze, vždycky mezi

svými přáteli omlouvala. „Kdybychom my byli prošli podobnou zkouškou, kdyby naše mláď bylo bývalo jako jejich, naše okolí bylo nás vysadilo toliko zhoubným a špatným vlivům, nebyli bychom bývali horšími než oni?“

Proto u sestry Rosalie bývalo viděti muže nejlepších povah a vysokých postavení. U ní se soustředili živlové, které v Paříži chtěli žít život opravdu křesťanský. Ku sestře Rosalii docházel universitní profesor Ozanam, slavný zakladatel konferencí sv. Vincence, aby se s ní radil o pravidlech pro nový spolek tento, aby od ní se učil brániti křesťanské náboženství proti nájezdům liberálních svých soudruhů. Skutečným křesťanským životem chtěl šlechtitný Ozanam ukázati vznešenost a praktičnost naší sv. víry. Sestra Rosalie má veliký podíl při práci konferencí vincenciánských. Tato nepatrná žena byla osobou, o jejíž schválení některého podniku zamyšleného ucházeli se biskupové a kněží, protože věděli, že má větší znalost ze života a sv. rozjímání než lze nabýti z knih.

Obětavost Rosalie byla veliká a této odpovídala vážnost, jaké se těšila. Na důkaz toho tvrzení několik příkladů z jejího života.

Nikdy neklesá vážnost tak hluboce, jako v době revoluce. Rosalie zažila několik revolucí. Roku 1814 Paříž byla obležena cizinci. Voják jeden dopustil se jakéhos malého přestupku proti disciplíně. Rozsudek ruského generála zněl: smrt. Sestra Rosalie ode-

brala se ku generálovi ruskému, aby prosila za odsouzeného.

„Což vy ho znáte a staráte se o něho?“ tázal se generál.

„Ano,“ odpovídala Rosalie, „já jej znám a miluji ho jako bratra, za něhož náš Pán prolil předrahou krev, a jsem hotova dáti život svůj za něho.“

Generál pohnut, pardonoval odsouzence, a sestra běžela ku zarmoucené matce oznámit jí záchranu jejího syna.

Jindy syn, který živil celou rodinu, vykoupil se z vojny, a zjednal za sebe zástupce. Ten však syna podvedl, peníze zpronevěřil a zmizel. Rodina byla bez majetku a živitele. Sestra Rosalie byla prostřednicí a tlumočnicí při vojenském úřadě a dosáhla zproštění živitele od povinnosti vojenské. V podobných případech byla Rosalie na svém místě vždy sestrou lásky.

I c politiky se také míchala, ale vždy jen jako sestra lásky. Měla co jednati s monarchií, republikou, revolucí, bezvládím. V dobách revoluce a bezvládí byl dům sestry Rosalie domem útočiště všem, kteří byli v nebezpečí. Sama lůza dbala na hlas sestrin a nedopustila se ničeho, čím by byla poněkud zneuctěna.

V době revoluční se učiní více bezpráví než práva a bezpráví bývá výsledkem přemáhlení. Jistý muž v revoluci r. 1830 pro politickou svou barvu byl stíhán praefektem policie. Stíhaný utekl se do domu sestry Rosalie,

kdež našel úkrytu. Byl vypátrán a praefekt policejní nařídil zatčení sestry Rosalie. Agenti praefektovi zrazovali ho, aby tento krok nečinil, nebo pak nelze nijak ručiti za pořádek nejen v oné čtvrti, ale v celém městě. Celý poradní sbor mluvil stejně: „Nesahejte na matku chudých.“

„Tato sestra musí býti zvláštní ženou,“ zvolal praefekt, „na tu se musím sám podívat.“ Šel. Nalezl světničku plnou lidí, čekajících, až na ně přijde doba audience „matky chudých“. Také na praefekta policejního přišla řada, a ten nepřednášel prosbu, ale hrozbu.

„Kterak jste se mohla opovážiti vzíti v ochranu muže onoho, kterého zákon stíhal, a tak neposlechnouti zákonů?“

„Pane,“ zněla odpověď, „já jsem sestrou lásky. Nepůsobím pod žádnou politickou vlajkou. V ochranu беру všechny, kteří jsou v soužení. Mou povinností není souditi je. Slibuji vám, že kdyby nastal obrát a vy jste potřeboval ochrany, že ji v mém domě také najdete.“

Policejní praefekt poznal, že vlastně jedná správně. Nebo v době revoluce každý hlásal míti právo, kdo měl moc, a ta přecházela z ruky do ruky. Snad si vzpomněl „dnes mně — zítra tobě“. Pohnut výkladem sestřiným, odešel jako nový přítel Rosaliin.

Že měla sestra pravdu, ukázalo se v krátkém čase. Lůza nabyla moci a stíhala policii,

zejména jednoho policejního agenta, kterého zachránila tatáž sestra ve svém domě.

Na rohu ulice, v níž sestra Rosalie působila, stála barikáda, na níž stál důstojník stráže se svými vojáky (v r. 1848). Déšť kulí povstalců a chumelenice kamení odstranila v malé chvíli všechno mužstvo důstojníkově s barikády, takže zůstal na ní sám jediný. Musil pomýšleti na svůj úkryt. Schránka jeho byla blízka dost: dům sestry Rosalie. Lůza přelezla barikádu, spěchala za důstojníkem do domu řeholního a žádala za okamžité vydání jeho. „Hněv muže nekoná spravedlnosti Boží,“ což hněv lůzy? Na místě důstojníkově objeví se ve dveřích slabá obstaralá postava ženy řeholnice Rosalie, prosící za milost pro důstojníka, prosba její nenašla přístupná srdce. Lid zuří a neústupně žádá okamžité vydání důstojníka. Sestra v rozhodném okamžiku pokleká na prahu domu řeholního a sepnouc ruce, volá k lidu: „Po padesáte let jsem zasvětila život svůj vám. Pro všechno dobré, které jsem učinila vám, vašim ženám, vašim dětem, prosím vás za tohoto muže.“ Po těchto slovech někteří ustoupili, jiní jí provolali slávu a důstojník byl zachráněn.

K velkým svízelmům revolučním přidružila se ještě toho času cholera. Lid bludně se domníval, že cholera dělají lékaři a páni. Zejména lékař dr. Roger Collard byl v tak nemilé pověsti. Právě doprovázel jednoho nemocného na cholera, neseného na nosítkách do nemocnice.

Lid se hromadil kolem nosičů, a ze zástupu lidu zaznívala slova: „travič“ — „vrah“ a podobně. Marně se snažil dr. Collard vyvrátiti blud lidu a přesvědčiti jej o pravdě, vyhrůžky rostly a se množily. Tu však lékař jako poslední důkaz pravdy svých slov volá: „Ale vždyť jsem přítelem sestry Rosalie!“ — „Pak jest to tedy jiná věc,“ odpovídal zástup, udělal mu cestu a sejmul klobouky před lékařem.

V době cholery zdála se býti sestra na všech místech ve dne a v noci, jakoby ani pro sebe odpočinku nepotřebovala. Neztrácela myšle, ani když v jejím okrsku farním jednoho dne 150 lidí zemřelo. Dodávala mysle sklесlým. Umírajícím slibovala býti matkou jich sirotkům. Přijímala jich vzdechy a jich jednání. Když minula cholera, zástupy sirotků valily se k ní. Za pomoci vznešené zbožné křesťanské paní Malletové byl otevřen dům pro sirotky sestry Rosalie, a přijato do něho prvního již dne 80 opuštěnců, a v krátkém čase stal se jedním z největších sirotčinců.

Kouzlem jejího života byla její vroucí láska a soustrast s chudými, ve kterých viděla očima víry trpící údy Pána našeho — dí paní Herbertová. — Byla vzorem sebezapírání, nadpřirozené zbožnosti a nepřemožitelné pokory.

„Kdo vás, sestro, nahradí, až umřete,“ upřímně pravil její ctitel.

„Ale jaký to povídáte nesmysl,“ zněla odpověď, „já jsem stará střepina, která až se dolomí, bude nahrazena hned lepší a silnější.“

Protože nemohla všem vyhověti, poněvadž nebyli mnozí hodni, aneb nebylo jí možno tak učiniti, dostávala také utrhačná psaní. Aneb musila písemně některého pokárati pro jeho špatné chování; sprostý list byl pak jí odpovědí. Jí nebylo třeba potěchy, nebo ku těšitelům svým říkala: „Tito lidé mne znají lépe než vy, ony mne ve svých listech líčí tak, jak jsem,“ a přijímala nevděčná ponížení jako zasloužené pokárání, ač sama ve svém jednání úzkostlivě se vyhýbala ukázati nějakou nevrlost aneb drsnost i ku dotěrným žadonilům. „Bojím se, abych nebyla dosti vlídnou a laskavou ku chudým,“ říkala, a tuto lásku zachovala po celý život svůj, ano když nemohla pomoci ubohým, tu sama neměla chuti k jídlu a scházelo jí něco: „Něco mne nějak svírá,“ říkala v takovém případě. Ona pochopovala zbožnost s pravé její křesťanské katlické stránky. Byla-li v rozpacích, co má činiti dříve, zda konati své obvyklé modlitby a rozjímání, aneb pomoci ubohému, volila vždy službu lásky k bližnímu, která jest vznešenou modlitbou Páně a kterémuž druhu modlitby zasvětila církev naše celé řady. Tak vyučovala i své mladší sestry v duchu sv. Vincence: dejme třeba i hodinu naší modlitby trpícím úřům Páně.

Takovým byl život Rosalie po padesáti let. V té době neopustila svůj okrsek nikdy leč dvakráte a to z rozkazu. Jednou, aby doprovázela představenou svou do Versaillu, a

jindy, aby jela do Orleanu, kdež byl duchovní vůdce její — biskupem, aby tam pojednala o plánu jakémsi ve prospěch chudiny. Nikdy nešla se podívat po parcích a pomnicích pařížských, měla mnoho jiné práce. Heslem jejím bylo: „Milujte, chcete-li býti milováni.“ „Nemáte-li co dáti, dejte sebe.“ Stejnou láskou milovala i své spolusestry, a kdykoliv některá zemřela, truchlila tak, že si na to stěžovala známému knězi, kterýž ji potěšil slovy: „Kdybyste neplakala tolik pro své spolusestry, nemilovala byste tolik své chudé.“

Něco z duševního života jejího bude i širším kruhům snad vítáno a proto stůj zde aspoň něco.

Viděla-li, že některá ze sester k něčemu nemá právě chuť, říkala: „Drahá sestro, bojím se, že dnes s vámi nebude spokojen Pán, vidím tak ve vaší tváři.“ Odkládala-li některá ze sester s dopisem některého chudého, říkala: „Pojďte, váš anděl strážný drží péro pro vás, nenechte ho dlouho čekati.“ Jednou stěžovala si fortnice v klášteře, jak mnoho má práce se stálým přicházením a odcházením chudých do kláštera. Za útěchu jí dala sestra následující radu: „Když zazní zvonek, mé dítě, vzbud' víru v přítomnost Boží a pomysli, že Bůh přichází v osobě chudého ku našim dveřím; a pak si nebudeš stěžovati, že jsi čas v jeho službě trávila.“ Patrně, že tato zásada byla i jejím pravidlem v činném životě. Jiným zamilovaným příslovím bylo jí: „Aby-

chom se uvarovali pádu, musíme choditi o dvou berlich: důvěry v Boha a nedůvěry v sebe. Však když jsme klesli, činnme jako malé děti, když klopýtnou, křičí a dívají se po matce, a pak vstanou a jdou znovu pozorně. Mějme srdce dětské pro Boha, mateřské pro bližního, a soudcovské pro sebe.

Aby zabránila pýše, říkala sestrám: „I malé zrno samolásky stačí zničiti zásluhu i nejlepšího díla.“ Sama pak byla pokornou velice. Býti nepoznánou, konati tajně dobré skutky, a zastávati nejnižší práce, bylo její libůstkou. Její oblíbenost a důvěra, které se těšila, uloupily jí mnohou hodinu tiché pobožnosti, která jest zbožné duše nebeskou zábavou. Ale i nejčilejší život nepřerušil její obcování s Bohem. Okoloidoucí byli jí jako stromy v lese, a sebe jednodušší práce skytala jí předmět ku vznešeným myšlenkám. Kdysi měly sestry mnoho prádla a tak musily od obvyklé pobožnosti na chvíli ustati, aby předešla jich stesku a dala předmět ku rozjímání, podotkla Rosalie: „Můžete rozjímati zde při prádle. Pomyslete, že duše měly by býti čisté jako ta bublina a světlo, aby mohly ku Bohu se povznést: a že nikdy neučiníme je čisté ani jako toto prádlo bez čistění jich vodou pokání.“

Tolik jako na ukázkou z duševního života. Po padesáte let, co sloužila chudým, zřídka kdy byla bez nesnází. Její srdce působilo jí tlukotem obtíže, a často dostavovala se ho-

rečka. Však poslední dvě léta pokročila i v tomto oboru ku předu, nebo z dopuštění Božího oslepla. Napřed zdálo se, že operace jí dopomůže opět ku zraku, ale pak se ukázalo, že nejen zraku nenabyla, ale že i ten poslední paprsek světla ztratila, ač ji nejproslulejší lékaři pařížští operovali. Cítila pak již blízkost konce svého, o němž pravila zcela odevzdaně do vůle Boží: „Kdyby Bůh chtěl, abych zde ještě několik let plížila se na zemi, nechtěla bych ji opustit.“ Smrt její byla tichá, jako všech duší milosrdných.

Ještě něco o pohřbu. Jakmile se roznesla zpráva o smrti její, žal zmocnil se lidu všech vrstev, nebo byla ve všech vrstvách dobře známa. Tělo její vystaveno v kapli, oblečeno jsouc v jednoduchý šat „sestry lásky“, který od svého útlého mládí přes půl století nosila. Zástupy valily se ku její rakvi, aby ještě jednou pohlédly do tváře té, kteráž mnohému byla více než matkou. Tvář její byla nezměněna a podržela příjemný úsměv, který býval klíčem ku srdci lidskému. Smrt dodala — jak dí pí. Herbertová — tváři její oné velebnosti, která zdobí duše, které vznešený duchovní život vedly. Lidé si přáli mítí něco od ní na památku, a když to ne, aspoň chtěli se zbožným předmětem nějakým dotknouti jejího těla, které tolik služeb lásky k bližnímu vykonalo, aneb aspoň posledním políbením loučili se se svým miláčkem.

Druhého dne byl pohřeb. Zástup, který

sčítati se nedal, hrnul se ulicemi pařížskými, aby doprovodil jednoduchou rakev sestry Rosalie. Bohatí i chudí, učení i dělníci, vznešení hodnostáři církevní a státníci šli za rakví, pohříženi v žal a velmi mnozí stírajíce slzu. Mnozí měli vzpomínati na mnohou službu jim prokázanou. Průvod pohřební se ubíral „diocesí“ sestry Rosalie. U dveří domovních stály matky chudé, držíce na ruce dítky své, a chtěje aspoň takto se účastniti posledního průvodu. Ukazovaly dítkám dobroditelku svou, kterou nesli ku odpočinku na hřbitov a andělé Boží duši její v náruč Boží. Zvláštní zjev při průvodu pohřebním byl, že obchodníci a prodáváci na počest sestře Rosalii beze všeho vyzvání zavřeli krámy své, jakoby zemřela hlava některého vysokého úřadu. Dělnictvo a řemeslnictvo v ten den truchlilo a mělo smuteční svátek: nepracovalo, aby mohlo se účastniti pohřbu sestry Rosalie, sestry lásky z řádu sv. Vincence de Paula. Průvod ubíral se na hřbitov Mont Parnasský, kdež v jednom koutku bez nádhery a bez ozdob mají své svaté pole „sestry lásky“. Na témže místě postaven sestře Rosalii pomník opravdu od lidu a od chudiny.

Tak uctil pařížský lid r. 1856 řeholnici.

Den před smrtí sestry Rosalie zemřela její matka bez nemoci a bez zápasu smrtelného ve věku 88 let. Před očima svýma měla obraz milé své Johanky, která byla její slávou a útěchou.

Na konci životopisku sestry Rosalie dodává anglická spisovatelka, kteráž je pramenem tohoto životopisu, následující úvahu závěrečnou. Co bylo tajemstvím jejího vlivu? Bylo to konání nejjednodušších povinností způsobem nejdokonalejším. Pravá zbožnost jest pokorná, tichá, bez zvláštnosti, osobivosti, plná nedůvěry v sebe, plná horlivě jednoduchá a obyčejná pravidla (jak dí sv. Jan z Kříže). To bylo náboženství sestry Rosalie — a to jest jádrem naší pravé zbožnosti. Velké skutky vykonati naskytuje se zřídka kdy a také nebývá vždy k nim síly, ale konati malé, nepatrné skutky, lze každému a příležitost k nim jest přiležitelná. Nebo malé služby vykonané často nemají menší ceny než skutek jeden velký, vykonaný zřídka. Učený muž jeden pravil, že nízké, nepatrné práci lopotné dělníka na poli vlastně děkujeme za největší úrodu a že jest největším požehnáním; a jako oné neumělé práci na poli děkujeme denní svůj nevyhnutelný chléb v různé podobě, tak jednoduché křesťanské učení v nepatrné škole venkovské, vštípené ve vnímavé srdce dítěte více působí v obrození lidstva, v utišení bídy, v konání dobra, než všechny sáhodlouhé učené promluvy výmluvných profesorů a domýšlivých doktorů.

Nepatrná sestra Rosalie, vychovaná zásadami křesťanské víry živé, poučená o tajemstvích víry v lesní kaverně, v životě svém usušila více slz svými návštěvami, slovy, denní

soustrastí a pomoci, než všichni lidé, kteří vykonali snad velmi slavené skutky a třeba hrdinství.

Tak rozumuje i slavný Weiss ve své obranně křesťanství. Ne neobyčejné skutky jsou svědky duševní dokonalosti a výše, ale obyčejné skutky vykonané s neobyčejnou dokonalostí.

A na konec ještě slovo, proč o této sestře Rosalii i v češtině má vyjít pojednání. Sestra Rosalie není Češkou, není z naší země, proč o ní psát? Ona jest ale katoličkou, jest sestrou u víře, ozdobou naší církve, a proto zasluhuje od nás čest. Ona nebyla herečkou slavnou, ani baletkou ani zpěvačkou, ani básnířkou, ani spisovatelkou románů, vynálezkyň nových střihů, ale proto snad neztratila práva, aby o ní se mluvilo a psalo aspoň s takovou úctou, jako se píše o mnohé herečce aneb jí podobné „umělkyni“. Zajisté jest Sara Bernhardtová dovednou herečkou a kdybychom měli sebrati o ní jen v češtině vyšlé chvalořeči, bylo by jich svazek dosti veliký. Sara Bernhardtová obveselovala svou hrou lidi zdravé a bohaté za znamenité peníze. Co jest v tom tak zvláštního? K tomu není třeba přílišného zapření sebe a zřikání se, jako jest třeba jen jeden rok věnovati službě a obveselení chudých, nemocných a opuštěných beze vší naděje na potlesk, pochvalný posudek v novinách a pod. Kdo stojí výše v mravní ceně, výtečná herečka a pěvkyně, nebo láskyplná Rosalie? Má snad

perla jejího rázu zůstati nepoznanou? To by právě bylo nespravedlností a osudným všem lidem. Nespravedlností, protože čest máme vzdáti, kdo cti hoden jest. Čestnou legii byla korunována ve Francii, cti zaslouží však i jinde, nebo i jinde jinak proslulé Francouzky a jiné cizinky se slaví. Bylo by to však osudné, kdybychom nevzdávali zaslouženou čest podobným hrdinkám, protože příklad táhne. A kdyby neměly se nikdy na oči stavěti vznešené příklady sebeobětavosti katolické z doby přítomné a nejnovější, kde by se našli následovatelé? Společnost lidská lehce by se obešla beze všech hereček a zpěvaček nej přednějšího rázu — těžko by se asi vůbec obešla bez osob sebeobětavých rázu Rosalie a osob podobných. Herečky a podobné osoby věnují se jen veselícím se lidem a hledajícím zábavu, duše obětavé věnují se plačícím a stísněným, hledajícím útěchu a srdce soustrastné.

Příklad Rosalie mnohé přiměl ku následování vznešeného života jejího a konání dobrého, nevím, jestli nejslavnější umělkyně světské pohnuly všemi svými výkony jedinkou osobu ku jedinkému sebeobětovnému skutku vznešené lásky k bližnímu. Nevím a velice pochybuji, protože se člověk více dočítá o opačném působení než o povznášejícím a polepšujícím. Když tedy ctí lidé osoby podobného rázu, jako jsou umělkyně zpěvu a hry, kdo smí odepřít právem úctu ženám, které se věnují úlevě chudých?

My Čechové zvláště plýtváme úctou ku mnohým osobám nepatrným a jsme hrubými ku osobám vznešeným, zejména jsou-li křesťanskými velikány. Četl jsem o jednom zemřelém českém spisovateli, jako zvláštní zásluhu v jeho životě, že byl jedním, který první tančil „besedu“ — škoda, že tam ještě nedodal spisovatel oné chvalořeči, „stvoření. klekni“! Je-li již ta okolnost, že někdo v Čechách v mladých zdravých letech tančil besedu, tak záslužnou, že krátký životopis nemůže jí pomlčeti, jakou asi zasluhuje chválu, kdo se vznešenějším, užitečnějším a lidumilnějším věcem věnoval? Ale právě světské listy, které přinášejí zprávy o zemřelých lidech, členech spolků, z nichž málo a vlastně nic lidstvu užitečného nepochází, mlčí o lidech, kteří si získali nepopíratelné zásluhy o lidstvo a třeba v Praze pracovali, trpěli a zemřeli. Tak ku př. jeden obrázkový list český přinesl podobiznu mladíka jednoho, který nebyl spisovatelem ani umělcem, ale jen horlivým členem spolku. Jako chvalořeč o něm uvedli čtenářstvu na paměť, že měl „všechny ctnosti sokolské“. Pod těmi si pak myslete, co kdo chcete. Blíže označeny nebyly — o žádných také nevím. Hledejte však v obrázkových listech podobiznu dobroditelky a sebeobětovné dámy Gabriely Swerts-Sporkové, která před 10 roky v Praze dobročinný život svůj skončila a nenajdete o ní ani slovíčka, tím méně podobiznu. Konala ctnosti křesťanské a tyto nepadají nikdy tolik

na váhu před světem jako „sokolské“. Kdyby nosila červenou košili a tančila „besedu“, snad by se jí větší pozornosti dostalo.

To nás ponižuje a škodí našemu životu, že věnuje veřejnost česká obdiv svůj, co není vznešeného a mravně velikého, a mlčí, když nepronásleduje, o všem, co jest křesťansky dokonalého. Mluvit o osobách, sebeobětavých a mravně dokonalých jest jen tolik, jako spláceti dluh, který dluhuje lidstvo každé osobě vznešené povahy. „Některým jest život zábavou, jiným útrapou; ti nejlepší však z lidí nežijí pro sebe, ani pro slávu svou. Nejlepší dílo povinnosti konává se v úkrytě a bez lidských svědků. Tam konává povinnost své dílo, obětovně, neřídíc se po světsku obratně moudrou mravností a neohlašujíc se v novinách,“ dí Smiles, a jiný spisovatel anglický praví: „že nejslechetnějším životům nedostalo se vždy životopisce, byli mužové velicí, kteří se namáhali denně svými povinnostmi a trpěli a sebe obětovali a neporušenost zachovali; kteří sloužili Bohu, pomáhali svým bližním...“ My můžeme totéž tvrditi o nás, že česká naše veřejnost nevěnuje tolik pozornosti osobám a věcem, které jí zasluhují. Česká veřejnost dovede se zajímati o Babinského — Šenka — Schneidra — Ravachola a smýšlenou Barboru Ubrykovou, ale o vznešené povahy Boska, Rousella le Pailleura se nezajímá. Na nás katolicích jest, sbíratí ony zjevy osob, které žily život tichý ale dobročinný, nebo takových ži-

votů se právě nedostává, a jimi se povzbuzujeme.

Článeček tento jest jich začátkem.

J i s k r y.

Kdyby mohl některý starý plášť mluvit, kolik krásných věcí by vyprávěl o dobrém srdci, které tlouklo pod ním.

Nikdy nevíte, jak vás kdo miluje, dokud nevíte, kolik dovede pro vás trpěti, právě dle trpělivosti měří se láska.

Jdi z dílu světa do dílu světa, z království do království, z bohatství do bohatství, z radovánky do radovánky a nenajdeš štěstí. Celá země nemůže uspokojiti nesmrtelnou duši, jako nemůže utržený kvítek v ústech hladem mroucího utišiti jeho hlad.

Království Boží — praví sv. Pavel — jest spravedlnost, pokoj a radost v Duchu Svatém a praví nám též, že ovoce a světlo jest v dobrotě, spravedlnosti a pravdě. O služebníci Ducha Svatého, chodte jako dítky světla a žijte s Ježíšem ve velebné svátosti Oltářní, nebo Ježíš jest světlo světa.

Bůh jest naše světlo, čím dále jdeš od Boha, tím více jdeš do tmy. Když víra vadne, vadnou všechny ctnosti, když víra se ztratí, všecka ctnost se ztratí.

Vojáci dokazují věrnost a statečnost svou ne v míru, ale v boji!

Heslo slavného Kolumba, objevitele Ameriky bylo:

„Jesus cum Maria sit nobis in via.“ Ježíš s Marií budiž s námi na cestě.

Svatost nezáleží konati neobyčejné věci, ale konati obyčejné věci s neobyčejnou přesností.

Jest daleko lepší konati dobré nedokonalé, než opustiti dobré nadobro.

Bůh dělá brázdy do srdce, aby tam mohl nasíti své milosti.

Střídmost jest síla mysli, neboť zachovává rozum před zatemněním, vášněmi. Žádný člověk není svoboděn, který nemůže sobě poroučeti.

Plutarch.

Nechť kající jest vždycky smuten, ale ať se vždycky raduje ze svého zármutku.

Sv. Augustin.

Jak šlechetná práce jest, pokoušeti se každý den učiniti jiného šťastným. To znamená přibližovati se Bohu zvláštním způsobem; což není to stálým zaměstnáním tohoto dobrého Mistra?

Není nic bez zármutku v tomto světě! Musíme vůli svou uzpůsobiti tak, aby nehledala jen své pohodlí, aneb jestli hledáme pohodlí, abychom se také přizpůsobili onomu nepohodlí, které jest s pohodlím nerozlučně spojeno. Nemáme vína bez kvasnic. Musíme zkoušeti, je-li lépe míti v zahrádce trní, když tam máme růže, než nemíti žádných růží, abychom neměli žádných trnů. Sv. František Sal.

Poznání nepřichází do duše, aby nemělo nějakých důsledků s ní. Buď pozdvihuje duši k Bohu, aneb rozdmichuje v duši oheň zhoubný. Chcete věděti, jaký výsledek ve vás způsobily všechny hodiny, věnované čtení dějin, básní, povídek, časopisů a filosofie? Chcete-li, tažte se: „jsem moudřejší, lepší, šťastnější, když jsem to přečetl?“

Střídmost jediná činí nás schopné snášeti nedostatky; ona jediná může nás naučiti skutečné radosti. Střídmost přispívá ku povznesení mysle člověka, činí ho šťastnějším, a hovorů schopným. Nestřídmost, která nás činí neschopné ku snášení hladu, žízně, bdění, nedostatku a sebezapření, brání nám pro tutéž příčinu radovati se z rozkoše, plynoucí z přemožení všech obtíží, které nás nutně potkati musily.

Sokrates.

Přečtete-li třeba všechny knihy, které celá Praha v sobě má — kdyby vám ovšem čas stačil — můžete býti přece nevzdělanými a hrubými lidmi; přečtete-li z dobré knihy třeba 10 stran s pravou snahou a přesností — můžete více působiti na své sebevychování, než nerozumným hltáním potištěného papíru.

Theobald Mathew, apoštol střídmosti.

V Jednotě sv. Josefa katol. mužů a jinochů v Neveklově, dne 12. února r. 1893, přednesl Msgre Fr. Vaněček.

Ve válce rusko-turecké r. 1878 do 30. ledna t. r. napočteno padlých a raněných na 89.304 mužů; v červnu dle „Polit. Correspondenz“ napočteno však 321.000 mužů padlých a raněných a následkem skvrnitého tyfu a jiných nemocí zemřelých. Kdo by neželel obrovskou hekatombu, kterou zde válka vyžádala za oběť? Však válka skončila mírem a vraždění přestalo, mužové z tábora vrátili se do svých příbytků a rodin ku své práci.

Při krimské válce ztratila Francie 150.000 mužů; v německo-francouzské válce r. 1871 139.000 mužů a tak bych mohl vypočítati velké oběti, kterých si vyžádala válka v různých zemích a v různých dobách. Mým účelem není vypisovati oběti války. Volil jsem za předmět řeči své život tichého válečníka, který přemohl 5,600.000 mužů a žen bez meče a pušky, bez krveprolití a násilí, toliko mocí slova svého. Zajisté tento tichý výtězný

válečník zasluhuje nemensší úcty od lidstva než nejlepší válečníci, kteří proslavovali se krví lidskou. Opovředěti válku neřesti jest větší hrdinství, než vypovředěti válku nejmočnějšímu státu na světě.

Abychom velikost vítězného muže mohli pochopiti, předvedu několik čísel, jimiž se označuje oběť, kterou ročně si vyžaduje velmoc, proti které bojoval Theobald Mathew.

Dle dra Normanna Kerra ztrácí ročně v zemích království anglického následkem nestřídmosti na 60.000 osob život a v celku na 12.000 osob ročně trpí následkem této neřesti. Pánové, toť jest každoroční krutá válka. Tato válka nezuří jen v Anglicku a Severní Americe, ale vyžaduje si obětí ve všech zemích zeměkoule, někde více, jinde méně.

Ano, ona rok od roku více zuří; tak na př. spotřebováno na jednu hlavu:

	roku	kořalky	piva	vína
ve Francii	1830	1.09 litrů	8.45 as	60 litrů
„	1875	2.75 „	20.95 as	119 „
v Belgii	1830	4.42 „		
„	1870	85.60 „		

Abych Rakousko nepominul, připomínám, že připadlo na hlavu

roku 1860—3	6.5 litrů
roku 1890	as 1 zl. 40 kr.

státní daně z lihu na hlavu, takže i u nás spotřeba lihu se zdvojnásobila.

Celkový obraz Evropy r. 1860—3 ohledně lihovin byl následující (Hausner Vergl. St.): Spotřebováno lihovin ročně v té době 26 mil. 720.000 litrů v ceně 1.205,500.000 fr. Na čemž největší podíl mělo Anglicko a Rusko, které spotřebovalo pro 1 obyvatele 25.2 litrů.

Mecklenbursko	16.6 litrů
Polsko	17.8 „
Prusko	13.6 „
Hanoveránsko	14.8 „

V r. 1091 kona se ve Vídni sjezd proti alkoholismu od 9. do 14. dubna, na němž referovali o rozšíření alkoholismu v Čechách dr. Presl, vrchní okr. lékař v Jičíně, dr. Jindřich Matiegka, univ. docent a dr. Vileminský. Z jich referátu vyjímám pro posouzení stavu alkoholismu v Čechách následovní:

V království českém při počtu obyvatelstva 5. 7 mil. bylo úředně zjištěno 25.292 pijáků (to jest jistě to minimum, ježto se vada pijáctví tají). Na 10.000 obyvatel připadalo 47 notorických pijáků. Výroba piva byla:

v roce 1891 a 1892 5,231.306 hektol.
v roce 1897 a 1898 8,514.453 hektol.

Výroba lihu v Čechách obnášela:

v roce 1881 21 mil. hektol.
v roce 1897 již 43 mil. hektol.

Na hlavu přišlo roku 1881 50 litrů piva
roku 1891 65.5 litrů piva
roku 1898 145 litrů piva

V přítomné době se spotřeba piva na hlavu značně zmenšila.

Prostřední spotřebu vykazovalo Rakousko (6.5 l.); malou spotřebu mělo

Španělsko	3.9 litrů
Bavory	3.6 „
Francie	2.2 „

Nejmenší spotřebu lihu měla Itálie (0.28 l.).

Tolik jsem uvedl, abych poukázal ku obrovské moci, jakou v různých končinách má lih.

Anglie a Irsko v tom ohledu stály s Ruskem v popředí a zakoušely hlavně všech následků lihovin na sobě. Jak Frère Orban udal ve sněmovně belgické, připadá v Anglii na vrub nemírného pití lihovin: 9 desetin veliké chudoby, 3 čtvrtiny zločinů, polovina nemocí, třetina šílenství, 3 čtvrtiny zpustlosti mládeže, 1 třetina ztroskotání lodí.

Potěšitelným zjevem pro nás jest, že při tomto smutném stavu jsou méně zúčastněny země katolické, a že katolíci vykazují menší procento pijáctva.

Není mou úlohou líčiti zlé následky nestřídmosti, ale vycobraziti vám muže, který se s touto velmocí vítězně potýkal. Jakých výsledků se dodělal, během řeči uslyšíme.

* * *

Roku 1890 slavila Anglie a Irsko stoleté narozeniny Theobalda Mathewa s největší oká-

zalostí. Byl toho zajisté tento muž, lidu svého irského opravdový milovník, hoden vší měrou, protože mravně povznesl rodáky své a chránil je před horšími bědami, než ve kterých již tonuli, a zachoval přece část majetku ochuzených Irů a uvedl nový život do svého národa pomocí střídmosti.

Theobald Mathew byl narozen 10. října 1790 v Thomastownu. Otec jeho byl šlechticem spřízněným s mnohou rodinou vznešenou. Matka jeho byla šlechtná dáma obzvláštní krásy osobní a výborného charakteru. Vychován ve vznešeném kruhu rodinném, osvojil si Mathew zvláštní uhlazenost ve svém chování, která později velmi mnoho jemu v apoštolské činnosti napomáhala. Od matky své zdědil šlechtnost srdce, které se radovalo, když mohlo někomu něčím posloužiti. Nebudu vás unavovati dlouhým líčením jeho mládí, ale uvedu jen vzpomínku jednoho z jeho spolustudujících na Theobalda Mathewa: Neschopen byl hněvu a prudkosti, prost všeho sobectví, vždy starostliv rozděliti se s ostatními o svůj majetek, žárlivý na lásku osob mu oddaných, něžný v obcování a u výrazech. Raději vyslovoval se úsměvem než slovy, dalek hlučivého způsobu mladých studentů. Přednost dával tichým procházkám na břehu řeky a zelenavých ohrad ve společnosti dvou neb tří důvěrných přátel svých. Nicméně nebyl přece povahy zamklé, ale veselé, kteráž při malíčkosti propukala v radostný srdečný smích.

Ani v mládí svém nezdál se žíti pro sebe, ač nehledal nějakého vlivu u svého okolí — takovým býval v mládí.

Mysl jeho toužila po kněžství a vstoupil proto na studia theologická a později do řádu kapucínů, kdež vykonal veliké dílo své životní, k němuž se cítil povolán.

Působišťem jeho bylo město Cork, kdež byl miláčkem celého okolí pro svou vlídnou povahu; zde se chudina k němu tulila jako k otci, čímž vskutku byl a pečoval o jich duši i tělo. Irové vynikají svou úctou ke knězi vůbec a proto nelze se diviti, že vliv dobročinného a obětavého šlechtice řeholníka byl veliký. Zpovědnice jeho bývala obležena a na svátky a neděle neměl chvíle pokoje. O trzích v městě se říkávalo, že kolik košů a soudků je na trhu, tolik návštěv nejméně obdrží Mathew, nebo každý chtěl se s ním poradit a potěšit. Jeho srdečná řeč lákala posluchačstva více, než mohl kostel pojati. Uměl vylíčiti každou podrobnost tak, že diváci v ní žili.

Uhlazený zevnějšek a krásná postava i tvář přispívaly k jeho popularitě. Prozřetelnost Boží obdařila jej všemi dary, kterých potřebuje populární vůdce lidu. Cizí spisovatel (Kohl) pozoroval Mathewa v činnosti a shledával na něm upomínku na Napoleona jak v obrovské vědomosti, tak v pevné vůli, však bez sobectví a pýchy, které označovalo Napoleona.

V době, do které činnost Mathewa spadá, bylo pronásledování katolíků v Irsku ještě ve

květu a nutný toho následek byl, že vedle horlivých bylo také mnoho nevědomých katolíků a že mravnost nebyla na vysokém stupni. Ujímal se nejdříve mládeže opuštěné, která bez školního vychování toulala se po ulicích a navykala lenosti a zpustlosti. Jeho cella bývala zároveň školou. Za pomoci některých šlechtitných paní zřídil oddělení školy pro dívky a hochy. V oddělení hochů v nepřítomnosti jeho vyučoval nejspolehlivější žák. Tak odchoval řadu hodných hochů, kteří by bez něho byli obtíží vlasti. Hoši sloužili také v kostele a při loži nemocných, někteří z nich pak dopracovali se i hodnosti učitelské.

Mathew zorganizoval společnost ku podpoře chudiny, která se podobala našim konferencím vincenciánským, zřídil knihovnu pro lid a založil nový hřbitov pro město Cork, který se nazývá „hřbitovem P. Mathewa“.

Co dosud jsem pravil, jest jen předchozí činností ku obrovské činnosti jeho, kterou v pozdějším věku rozvinul. Již dříve sice v Americe mnozí upřímní lidumilové vidouce nesmírné spousty, které působí nestřídmost vůbec, zvláště však lihoviny, snažili se učiniti zlu přítrž. Nescházelo na přísných zákonech v Americe, nescházelo na zdražení lihovin, ale výsledek byl přece nepoměrný. Počaly se zakládati „spolky střídmosti“, jichž účel byl naváděti členy ku mírnému požívání opojných nápojů, ale ti, kteří by měli na prvním místě býti členy, ti zůstávali oddáni nestřídmosti dále.

Jako v Americe tak bylo i v Irsku a Anglii. Chudoba byla namnoze matkou nestřídmosti, a nestřídmost matkou chudoby.

Také v Anglicku a Irsku zakládány spolky střídmosti, ale i zde zůstal počet členstva nepatrný i přes uznání hodnou horlivost velmi mnohých poctivých vlastenců, kteří se snažili učiniti národ střízlivým, mravným a tak zámožným a samostatným. Jiným nedostatkem bylo, že mnozí z členů zapomínali míry v nápoji opět a opět, neboť nebyli zavázáni k úplné zdrženlivosti.

Též ve městě Corku, kde Mathew působil, byl spolek střídmosti, ale aby se členové vyhnuli pokušení nestřídmosti, přeměněn byl spolek střídmosti ve spolek úplné zdrženlivosti opojných nápojů. Tak byl zřízen již r. 1832 od Johna Liveseye a jiných nadšenců v Prestonu spolek úplné zdrženlivosti.

Členové spolku (zvlášť Quaker Mr. Martin vulgo Billy Martin) přemlouvali Mathewa, aby se stal příznivcem spolku, neboť očekávali od jeho popularity větší působivost v nejširší vrstvy lidu.

Po velkém přemýšlení odhodlal se zbožný Mathew postaviti se v čelko spolku stávajícího již, a tím rozhodnuta budoucí jeho životní činnost, která jej učinila slavným v době své a zachová paměť jeho po věky, jako upřímného lidumila a vlastence pravého.

Mathew byl tehdy již 47 let stár. Začal pořádati schůze spolku střídmosti, při nichž

řečnil. První schůze odbývána 10. dubna 1838 ve škole Theobalda Mathewa, kdež mluvil o zhoubě, která plyne z nestřídmosti a požehnání střídmosti. Členové přítomní nebyli náruživí pijani, ale aby příklad dali a jiné povzbudili, proto ujímali se této otázky. Po skončení řeči vzal připravenou knihu (do níž měli se zapisovati všichni, kteří chtěli se zavázat, že se úplně zdrží opojných nápojů, buď doživotně, buď určitou dobu) a napsal na prvním místě sebe: „Ve jménu Páně Rev. Theobald Mathew, CC. I. Cove Street, Cork“ a za ním 60 jiných mužů vážených. Že nescházelo posměchu, není třeba připomínati. Byli to však muži a ne slaboši. Dvakrát do téhodne odbývána schůze a vždy noví členové přistupovali. Škola byla již málo prostorná, neboť vzrůst byl veliký. Schůze odbývány denně večer a vždy předmětem rozprav byly utěšené ovoce úplné zdrženlivosti a smutný stav opilců. Též jiní členové mluvili a pomáhali v řečnění Mathewovi. Po 3 měsících, kdy Mathew se v čelo postavil, čítal spolek 25.000 členů, kteří následovali jeho příkladu a během 5 měsíců dostoupil čísla 130.000 a než slavili první výroční památku, spolek měl již 156.000 členů v okolí města Corku. Nadšení bylo všeobecné. Ti, kteří seznali sami na sobě, že zdržení není tak těžké, jak by se na první pohled zdálo, stávali se horlivými apoštoly. Závazek, který na sebe brali, byl vyjádřen formulí, kterou přistupující říkali: „Já slibuji

s Pomocí Boží zdržeti se všech opojných nápojů a zabrániti dle možnosti napomenutím i příkladem nestřídmosti u jiných.“ Poněvadž nával byl veliký, brával Mathew vždy skupinu 10 nebo až 30 osob, načež každému ruku na hlavu položil a čelo křížem poznamenal a krátké povzbuzení připojil.

Tyto schůze nebyvaly bez veselých příhod. Členové se snažili řeči i skutky dokázati, že člověk může býti velmi veselým, třeba by opojných nápojů nepožíval. Všichni chtěli v ruce Mathewovy složiti svou záruku (slibem se žádný nezavázal, nýbrž jen čestným slovem). Mnohdy násilím vedla žena svého muže jen na blízko Mathewa, aby jej slyšel a pak před něj poklekl a se zaručil.

Ano, dobromyslní opilci přicházeli v kuráži před Mathewa a s pláčem prosili, aby je sprostil zlého návyku. Mathew ani těch neodmítal, ale povzbudil je, učinil z nich střízlivce zcela zdrženlivé. Jednou žena na ulici tahala se se svým mužem, který nechtěl nikdy vyčkati blízkost Mathewovu. „Pločkej na svatého kněze a neboj se,“ volala ze vší síly, aby hlomoz překřičela. Muž však mermomocí se chtěl vyhnouti jemu. Tu přispíšil Mathew, položil mu ruku na rameno a vyzval ho, aby poklekl. Zpola volky zpola nevolky poklekl, formuli odřekl a povstal — jako vyměněný muž.

Mnohý za těžší považoval věc, než skutku byla. Činnost Mathewova každým dnem

stávala se známější a lidé přicházeli vždy ze vzdálenějších míst a měst, aby dali zaručení v ruce apoštola střídmosti. Ulice města Cor-ku se hemžily rancemi na zádech mužů a žen. Cílem jich cesty byla cela bratra Theobalda, aneb místo, kde právě přijímal členy.

Docházela nová pozvání z měst irských, aby i tam zavítal Mathew a spolek střídmosti zorganizoval. Dlouho otálel šlechetný muž a nechtěl opustiti Cork. Ale stálým uvažováním a modlitbou nabyt přesvědčení, že by tímto způsobem dalo se velmi mnoho dobrého prokázati lidu irskému, který v útiscích svých hledal zapomenutí bezpráví na něm páchaných v kořalce a nestřídmosti. Odhodlal se proto vyplniti přání některých měst a tím započala nová činnost Mathewova.

Prvním irským městem, kde další činnost bratr Theobald započal, bylo město Limerick, kam jej biskup tamnější pozval. Pobyl zde čtyři dny za tak velikého návalu lidu, že úřadové otevřeli veřejné budovy, aby zde příchozí mohli přenocovati, a počalo se nedostávat potravy. Lid mezi sebou zápasil o přístup do domu, v němž bydlel Mathew. Železné zábradlí postavené před domem neodolalo návalu zástupu a bylo strženo. Ano, očití svědkové tvrdí, že jízdná policie, která v tomto zástupu měla udržovati řád, byla tak obklopena lidem, že jezdci i s koni vlnili se v tu stranu, kam lid se ubíral. Tomuto návalu odpovídal výsledek, neboť během 4 dnů přijato

125.000 úplně zdrženlivých členů. Bylo to v měsíci prosinci, kdy začal křížovou výpravu proti nestřídmosti i v dalším kraji irském.

V témže měsíci přišel do Waterfordu, celkem menšímu městu, kdež doufal získati 3—4000 nových křížáků střídmosti. Však jméno jeho přilákalo celé okolí do města a ve 3 dnech získal neméně než 80.000 mužů, kteří se zavázali k úplné zdrženlivosti.

Na vánoce se vrátil do Corku ku svému povolání. Zde dílo jeho každým dnem pokračovalo kupředu. Bazar, který byl střediskem členů, nestačil, aby pojal všechny příchozí, a proto byly otevřeny nové místnosti pro členstvo, aby zde užitečné věci čítalo, se pobavilo, nebo nevinným hram oddalo, ale vše při úplné zdrženlivosti od opojných nápojů. To vše rozmnožovalo práci a starost šlechtěného muže, který byl i v jiných věcech brán na radu, takže mu ani odpočinku nezbývalo.

Po vánocích odebral se do Parsonstownu, kdež dle líčení očitého svědka bylo následovní přijetí:

V průčelí kaple postavena silná řada policie, reprezentující značnou vojenskou sílu, ven ze řady vojska vystupovaly zbraně ležící na ohnutých kolenou, aby byly ohradou proti návalu množství, kdežto mimo toto živé vojenské zábradlí, oddělení jízdy v plné parádě čestné války s vlajícími prapory nad hlavami udržovalo přístup a cestu volnou. Až kam oko vidělo, byl zástup lidstva každou chvíli sem a

tam se vlnící, jehož spojené hlasy podobaly se hukotu moře. Uvnitř farního domu, pravý opak ku hlučivé scéně venku, seděl tichý, skromný, neobyčejný muž, který kolem sebe shromáždil nepřehledný tento zástup. Zdálo se, že není si vědom rozruchu, který způsobil a mluvil a jednal tak, jakoby byl nejnepatrnějším mužem toho věku.

V roce 1840 navštívil hlavní město Irska Dublin. Zde se opakovaly vypsane již výjevy poznovu a tisícové mužů skládali v ruce Mathewovy slib střídmosti, aby od něho vzali požehnání. Zde přišel Mathew též ku přesvědčení, že by bylo velikým prospěchem věci spojeno, kdyby i ženy ku hnutí temperančnímu se připojily, nebo i ženy, byť v menším počtu, přece dosti značně byly stíženy neřestí opilství.

Uspořádána schůze výhradně pro ženy a 500 vznešených paní učinilo počátek, aby daly dobrý příklad.

Následující návštěva platila kněžské koleji irské, kdež chtěl získati nový rodost pro hnutí temperanční. Vroucí dvě promluvy získaly 250 studentů, 8 profesorů a v městě a okolí 35.000 temperancleřů.

Ted' — praví jeho životopisec — bylo by třeba projíti všechna města irská, vesnice a samoty nevyjímaje, kam Mathew šel, aby bojoval proti nestřídmosti, při čemž opět a opět navštěvoval velká města, Limerick a Dublin, kde již položeny základy.

Že to byla práce nesmírná, lze lehce nahlednouti. Však tím podivuhodnější se nám jeví jeho činnost, uvážíme-li, že přesný pořádek denní sám sobě přistříval postem. Nebylo v Irsku dědiny, aby v ní nebyl, aneb aby tam nečítal četné přátely a nebyl velmi dobře známou osobou. Jaký výsledek činnost jeho během 5 let měla, ukazují následující čísla: od roku 1838—43 vzal od 5,000.000 osob slib střídmosti. Připadá na každý rok skoro jeden milion!

Co znamená toto obrovské číslo, které reprezentuje takoruka celé obyvatelstvo království českého? To znamená nesmírné povznesení lidu irského, to znamená ucpání mnoha děr, jimiž se drala bída do národa, to znamená zachování mnoha osob při síle a zdraví, to znamená zesílnění potomstva! Abych též čísla naznačil význam činnosti, uvádím obrazec, kterak ubývalo zločinnosti v Irsku s ubýváním nestřídmosti. V roce 1839, kdy počal slavný Mathew působiti, bylo pro zločin odsouzeno 12.048 osob;

roku	1840	11.194	osob
„	1841	9.287	„
„	1842	9.875	„
„	1843	8.620	„
„	1844	8.042	„
„	1845	7.101	„

To znamená povznesení národa v pravém smyslu. Z uvedených čísel jde na jevo,

že každým rokem o 1000 skoro zločinů spácháno méně.

I počet poprav nápadnou měrou se zmenšil, nebo v roce 1839 bylo vyneseno 66 rozsudků smrti, a v roce 1845 13 rozsudků smrti! Toť zajisté činnost, kterou dlužno nazvati požehnanou činností vlasteneckou. S takovouto činností nemohou se pochlubiti tuctoví vlastenci, kteří vedou lid z deště pod okap.

Tím povznesen i blahobyť a zámožnost lidu, nebo spotřeba lihovin klesla o polovici a tím zůstala značná částka majetku v rukou obyvatelstva. Spotřebováno lihovin v Irsku jediném:

roku 1839	12,296.000 gal. lihu
roku 1845	6,451.237 gal. lihu

Což vyjádřeno v ceně peněz, znamená úsporu 7,000.000 zl. r. č., nebo vydáno za líc

roku 1839	1,434.573 lib. šterl.
roku 1845	860.151 lib. šterl.

Činností Mathewovou ovšem utrpěly některé závody lihovarnické, ale jiné, ku př. sýrařství, pekařství, mlékařství atd. zase získaly, hlavní ale věci zůstává, že lid, rodina získala mír, mravnost a zdraví.

Sám bratr Mathewův, který na svých statcích měl lihovar, byl nucen jej zavřít a utrpěl při tom škody 300.000 zl., kteréž mu ujmula horlivost bratrova. Požehnání střídmo-

sti bylo v celé zemi patrné, a proto nadšení pro střídmost všeobecné, až na některé kraje, kde se udržovalo požívání lihovin měrou dosti značnou. V červnu roku 1840 vydal zemský správce irský lord Ebrington následující provolání:

„Dobrodini, kteréž na Irsko svolalo hnutí střídmosti, dokázáno jest zušlechtěným mravem a zmenšením prostopášnosti, o čemž tímto veřejně a vděčně svědectví dávám.“ Sněmovny a vlády s úctou pohlížely ku Mathewovi a přidružili se mnozí členové ku jeho spolkům střídmosti.

Jak mnoho práce na šlechetného muže se denně hrnulo, vysvítá, že stále zaměstnával 5—6 tajemníků, kteří vyřizovali dopisy jeho. Lidé přicházeli z daleka, aby v apoštolovy ruce složili slib. Proto ulice i dům, kde bydlel Mathew, poznati bylo dle proudu lidu.

Ani Velká Británie nechtěla býti bez činnosti Mathewovy. Povolil častým pozváním a vydal se do Anglie, aby tam zejména mezi svými krajany působil ve svém směru. Chtěl i zde přivést rodáky své ku šetrnosti, střídmosti a tím i k vážnosti. Vystěhovalci irští v chudobě své oddávali se nestřídmosti a zaplétali se tak vždy více.

Mathew počal se Skotskem, kdež v Glasgově byl vroucně přivítán a započal ihned činnost svou, nejprve kázáním a pak přijímáním slibů. První den zaručilo se 12.000 osob, ale druhého dne upuštěno od sčítání, protože

byl nával veliký. Při banketuúčastnili se všichni hodnostáři města a okolí na počest apoštola střídmosti. O působnosti ve Glasgově psal presbyterian jakýsi ve „Skotish Temperance Review“ 1848 následovně: „Sotva jsem potkal některého Ira, který by nebyl buď opilý nebo zloděj. Výsledek práce tohoto dobrého muže byl znatelný v chudší čtvrti města, kdež bydlelo na 50 rodin většinou katolických Irů, kteří byli nepokojní a stále měli co činiti s policií. V úterý ráno 13. srpna 1842 však většina dospělých a mladíků složila slib v ruce P. Mathew; od toho dne však nebylo klidnější části. Mnozí ještě věrně stojí ve slovu, jich chování jest kontrastem k chování jich chybujících sousedů.“

Po návratu jeho do Corku přivítalo jej obyvatelstvo s neobvyklou nádherou. Lid oblečen v roucho sváteční, zdoben medaliemi střídmosti vyšel Mathewovi vstříc, a vezli jej v slavném průvodu do města.

V roce 1843 přeplavil se opět do Anglie a působil v Liverpoolu, v Manchesteru, Leedsu, Wakefieldu, Salfordu a neminulo dne, aby nemluvil ve veřejném shromáždění a nepřislouhoval slibem. Získal 200.000 osob střídmosti.

V Londýně započal v kathedrále, kdež se shromáždilo několik tisíc Irů. Zde z 50.000 posluchačů přes celý den přistoupilo 3000. Mathew setrval až do večera. Druhého dne bylo se Mathewovi brániti proti pomluvám o něm od nepřátel rozšiřovaným. Lidé, kteří neměli

dosti síly, aby zřekli se neřesti opilství, a lidé, kteří měli z ničemnosti jiných své živobytí, rozšiřovali o něm, že činí z celého temperančního hnutí jen obchod, a medaile stříbrné, které členům spolku střídmosti jako odznaky dával aneb někdy v náhradu něco od zámožnějších přijal, že jsou mu pramenem nesmírných příjmů, jimiž se obohacuje. Však obrana byla nadmíru lehká, neboť ctitelé jeho byli svědky jeho poctivosti. V Yorkshiru, kdež na 100.000 osob dalo záruku úplné zdrženlivosti, pozorujíc výtečné následky jejich mužného rozhodnutí, chtěli odměnu za práci a jako příspěvek k další činnosti temperanční dátí značný dar Mathewovi, on však nepřijal ani toho nejmenšího; naopak ze svého rodného jmění vydal na cesty po Anglii přes 300 liber st., což se rovná našim 3600 zl. Kdyby byl měl Mathew osobní a rodinný prospěch na paměti, pak by se nebyl stal apoštolem střídmosti, nebo hnutí, které vyvolal, stálo vlastního bratra 300.000 zl., čímž byl takorba zničen aspoň na čas, než nové podniky druhu méně škodného založil. Jeho vlastní švagr, irský statkář, následkem činnosti Mathewovy byl skoro přiveden na mizinu. Tím ovšem jasně dokázáno, že jiné pohnutky vedly šlechtěného muže, aby se stal apoštolem střídmosti.

Jak jsem pravil, rekrutovali se nepřátelé Mathewovi z lidí buď slabých k mužnému životu, buď z lidí, kteří měli z neřestí krajanů svých obchod a zlaté doby. Proto jim byla

činnost jeho trnem v oku a hleděli pošpinit osobu jeho, aby nezdáli se sami býti tak příliš velkými slabochy a špinavci. To se ostatně opětuje každého času i v sebe menších obcích a vesnicích, že lidé, kteří nemají dosti síly připojit se k mužům, jichž cílem jest mravní dokonalost, že hází po nich blátem, aby aspoň takto měli podíl na jich špíně.

Nicméně přece výsledek činnosti v Londýně nebyl tak velký jako v jiných menších městech. Lidé sice nejrozličnějšího druhu dali záruku zdrženlivosti, ale celkem jen 68.000 osob veřejně přistoupilo ku hnutí, což na největší město světa bylo málo. Tajně přistoupilo 6000 osob, které se bály pro nějaký úsměšek dáti jméno své do veřejných seznamů. Podobná bázlivost trvá také mezi námi. Mnohý, který jest přesvědčen o dobré věci některé, bojí se veřejně svému přesvědčení dáti výrazu, pro úsudek několika lidí, jimiž právem pohrdáme jako ničemy. To jest již během světa. Pokolení bázlivých Nikodémů nevymřelo a nevymře, musíme s ním míti útrpnost.

Mnohdy bývalo přijímání členů dosti veselé a zajímavé. Tak na příklad přistoupili v Londýně v jedné řadě před Mathewa, aby dali slib zdrženlivosti: španělský kněz, anglikán se svou paní, skotský dudák, presbyterián, dva policajti Irové, německý biskup a jiní ještě. Skotský dudák začal hned po slibu vesele na dudy hrát a poskakovat.

Vypisování činnosti v jednotlivých okresech londýnských pomínu. V Anglii potkal se Mathew celkem s odporem největším. Na př. v Bermoudsey najali sládci a vinopalníci asi 60 svých horlivých ctitelů, aby přerušili veřejnou schůzi lidu. Posilnění kořalkou a pivem ztropili pekelný hlomoz, až policie odstranila je za zámek. Hnutí však pokračovalo dále, proto páni vinopalníci jinou měrou chtěli překaziti úmysl obyvatelstva a najali muže, kteří by ve shromáždění nosili pivo a kořalku v soudku na sochoru zavěšeném, z něhož mohl každý zadarmo píti. To bylo však přílišné pokušení pro neotužené přátely střidmosti, proto horliví temperanciéři rozbili soudky a obsah jich vylili na ulici, načež nebyly schůze více znepokojovány.

Vidíme, k jakým prostředkům sahají lidé, jichž ziskem jest neřest jiných. Z Londýna odebral se Mathew do Norwiche a Birminghamu, kdež všude byl přivítán vřele. V Anglicku na své cestě získal celkem 600.000 mužů.

V době hladu, který vypukl v r. 1846 a 1847, nastala Mathewovi nová velká starost, kterak zmírniti všeobecnou bídu.

Zde ukázal tento vlastenec celé srdce své. Zorganizoval pomocný sbor, jehož byl duší: přátelé a ctitelé jeho z přebytku velkomyslně přispívali ve zlých dnech. Udržoval korespondenci s rozhodujícími kruhy, které ku vydatné pomoci nabádal. Slovo jeho mělo nesmírnou váhu. Chodil-li pilně po Irsku, když je

nabádal k střídmosti, teď takorůka létal, aby nesl pomoc. V jediném měsíci ze svého rodného jmění rozdal na 600 liber šterl. a povzbudil ctitele své k hojným sbírkám. Ovšem, jakmile se zahostí hlad v zemi, nedá se hned zapuditi několika miliony peněz, proto také Irsko ztratilo v těchto dvou letech hladových vystěhováním a jiným způsobem na 2,000.000 obyvatel.

Ale Mathewovi bylo největším dostiucněním a nejvyšším uznáním, že okresy, kde zapustil nejhlubší kořeny ke střídmosti, byly také okresy, kde hlad nejmenších spoust způsobil a kde obyvatelstvo zachovalo se mužně, v pořádku a bez výstřednosti. Kdežto okresy, kde hnutí střídmosti neproniklo až do základu, trpěly nejvíce, nebo obyvatelstvo oddalo se zoufalství a kořalce poznovu. Mathew byl v té době Josefem irským.

Podobně zachoval se Mathew v době asijské cholery, kde za pomoci svých školáků zřídil celý sbor ošetřovací, jehož byl on hlavou, aby v noci mohli ostatní kněží a ošetřovatelé si odpočinouti, sám převzal noční hlídku a službu. Příklad jeho povzbuzoval ostatní.

Není divu, že po uprázdňení stolce biskupského v Corku byl Mathew označen vůlí kněžstva i lidu za následníka biskupského. Však volba nepadla na něho, což bylo velmi moudré a dobré, neboť již v r. 1848 začaly se na něm jeviti známky vysílení po tak namahavém životě, a mimo to byl Mathew celý,

prodlužen, protože neznal meze dobročinnosti. To bylo, co si vysloužil. O dluzích zmíním se později, nyní ještě promluvím o jeho působnosti v Americe.

Zde chtěli přátelé střidmosti za každou cenu míti též Mathewa, o němž přinášely listy obšírně nadšené zprávy. Ač byl v roce 1848 již poněkud mrtvicí raněn, nedal se Mathew odstrašiti od cesty přes moře. Přivítání, jakého se dostalo v r. 1849 v Americe Mathewovi, nedostalo se leč největším mužům americkým. V průvodu dvou tajemníků, přes odpor lékařů i přátel, odebral se do Ameriky, kdež v New Yorku s největší poctou přivítán byl. Zde počala činnost jeho poznovu: nové cesty, nové schůze a nekonečné namáhání v řeči. On si nedal ani odpočinouti na lodi, která ho převážela do Ameriky a vyučoval své krajany irské, kteří byli zaměstnáni na lodi. K vůli přehledu činnosti uvádím, že navštívil také následující města v různých státech amerických: New Orleans, Washington, Charlestown, Mobile, Boston, Little Rock a jiných více.

Když přišel do Washingtonu, sněmovna dala mu sedadlo v parlamentě, čest to, které se nedostalo než Lafayette-ovi; president státu vystrojil hostinu jemu na počest. V lodenici Pensacolské přijat byl se všemi vojenskými poctami, nemocnice proměněna v kapli, v níž sloužil mši sv. a kázal. V St. Louis přijal 9000 členů, v New Orleansu 13.000 členů.

Ale Mathew nebyl již tím, čím býval. Síla jeho již se končila. Obrovské práce jej konečně zmohly, čemuž se není co diviti. Byla sice i v Americe činnost jeho nesmírná, ale přece již bylo znáti rozdíl mezi druhdy a nyní. Ztrávil 2 léta do roku 1851 v Americe a jeho cesty líčil „New York Herald“ takto: Hledíce na 21½ roční činnost jeho, hrozili jsme se námahy, kterou musil podstoupiti u vykonávání své těžké povinnosti. Přes 60 let stár, zeslaben na zdraví a otřesen ve své konstituci, přece s horlivostí a dřívějším ohněm konal dílo lásky. Od svého příchodu do Ameriky navštívil 25 států Unie, 300 hlavnějších měst navštívil, přes 500.000 obyvatelů učinil žáky svými, přes 37.000 mil cestoval po našich státech, což, přidáme-li 2 cesty přes Atlantický oceán, dělá více než dvojnásobnou cestu kolem zeměkoule. Tak pracoval při nemoci, při níž nejmenší podráždění mohlo býti mu osudným, ale neodstrašilo jej od dobročinnosti a lásky.

Zmínil jsem se o dluzích, do kterých zabředl a které byly v pozdějších letech jeho křížem. Neznal mezí v dobročinnosti. Již v Corku na počátku své činnosti vydal přes 1500 liber šterl. na agitaci střídmosti pomocí tisku a jinými prostředky. Dluhy rostly s úroky. Aby dluhy takto vzniklé uplatil, ač nerad, počal prodávati medalie střídmosti, kterými se ozdobovali členové. Ale co mu mělo býti zdrojem k uplácení dluhů, bylo mu no-

vým dluhem. Velkodušnost Mathewova rozdávala více medalií, než mu vynesl příjem za ně. Na př. na schůzi v Maynoothu rozdáno medalií za 200 liber šterl., od roku 1844 rozdával zdarma za 1500 liber šterl. medalií, za které zůstal dlužen. Při tom všem však cirkulovala báchorka o velkých příjmech z prodeje medalií. Celkem mimo peněz svých, které věnoval na hnutí střidmosti, zůstal mu dluh na 7000 liber šterl. v roce 1844 (t. j. asi 84.000 zl.). Přátelé jeho sbírkami uhradili celý dluh, takže byl prost zcela.

Však za nedlouho přišel hlad, a dobročinnost Mathewova zapomínala na meze a upadl v nové dluhy. Když se vrátil z Ameriky roku 1851, věřitel jeho chtěl násilím domoci se peněz dluhovaných za medalie střidmosti. Mathew byl právě zaměstnán přijímáním slibů střidmosti, když přistoupil policejní zřízenec a poklekl, aby učinil slib a vzal jeho požehnání; načež povstal a jménem zákona oznámil mu, že jej zatýká na zakročení jeho věřitele. Mathew zachoval přítomnost ducha a nevšímal si zatykače, což zachránilo život policejnímu zřízenci. Mathew byl v krátkce opět osvobozen, nebo přátelé jeho učinili kompromis s věřiteli.

Prvního února r. 1852 byl Mathew znovu raněn mrtvicí, ale záhy se zotavil, ale ne na dlouho, nebo následky dostavovaly se stále určitěji; v roce 1854 odebral se na radu přátel na Madeiru, kdež se zdržel přes léto.

Po návratu svém zdržoval se na statku bratra svého v Lehenagh, neschopen těžké práce. Poznával, že rozloučení jeho nastává a proto byl čas jeho věnován přípravě na smrt. Po několik měsíců nemohl sloužiti mši sv., což tak zbožnému knězi bylo velmi trpké, za to však vroucí modlitby byly mu náhradou.

Láska jeho, kterou nikoho nechtěl zarmoutiti, pudila ho, aby opustil Lehenagh a odebral se do Gubenstownu, aby ušetřil přátelům svým smutný pohled na své zmrzačené tělo. Zde jej také poslední mrtvicový záchvat přepadl z rána, když se oblékal. Několik dní ležel při úplném vědomí, ale bez řeči a vlády. Však do posledního okamžiku toužil konati dobře bližním svým a proto kdo přál si jej viděti, byl předpuštěn a kdo chtěl v ruce jeho složiti slib střídmosti, poklekl u jeho lože smrtelného a Mathew požehnal jej svatým křížem na čele.

Zesnul v den Neposkvrněného Početí 8. prosince roku 1856 jako horlivý apoštol střídmosti a dobrodinec země své. Podle přání svého pochován v Corku, městě, kdež nejdéle a nejvíce působil, na hřbitově, který založil a jeho jméno nese, uprostřed pod křížem hřbitovním. Pohřbu jeho zúčastnilo se na 50.000 osob. Vděční rodáci postavili mu pomník krásný, bronzový, jehož odhalení bylo národním svátkem irským.

Největší část z jeho ctitelů zachovala slovo dané. Ale během času vymřeli mužové, kteří

slovem se zavázali, mladší pokolení počínalo opět více hověti choutkám svým, a poznovu přecházeli ku právu svému zase vinopalníci a sládkové. Soudové počínali opět míti více práce, poněvadž se množily přestupky a zločiny.

Společnost lidská podobá se poli, které, je-li obděláváno, rodí užitečné ovoce, je-li zanedbáváno, hloží. Proto jest stále třeba, aby byli šlechetní, nadšení, ideální mužové, jichž snahou jest povznésti povahu lidu na vyšší stupeň. Proto zakládají spolky, jichž účelem jest sdružení osob stejně smýšlejících, aby jeden druhému byl posilou a příkladem. Proto zakládal spolky střidmosti Mathew, aby zde položen byl počátek, odkud by zdravé zásady vcházely v národ. A ti nejprvnější členové nebyli nijak lidé výstřední aneb nestřidní, ale byli to mužové pevné povahy, kteří chtěli jíti dobrým příkladem napřed. — Tak jest v každé době třeba, aby byla střidiska, v nichž by zdravé životní zásady byly pěstovány, aby byly ohradou proti útokům jalových pomíjejících moderních zásad. Proto jsou i spolky katolické takovými střidisky, jakým je i ctěný Váš spolek.

Pánové, na konci nemohu nedodati, že plovati s proudem jest sice lehké a rychlé, ale proti proudu, že vyžaduje síly i dovednosti. Spolků máme více než dost a více než žádoucno, ale spolků, jichž cílem jest opravdové vzdělání a zušlechtění jest málo. Tím

čestnější prací pro Vás, páni členové, jest, když věrni zůstáváte pevným zásadám svým. Zůstaňte jim věrni a buďte svorní — ve svornosti jest síla.

Tomu volám „Zdař Bůh“!

P o z n á m k a: Ku zpracování životopisu Mathewova použil jsem životopisu W. H. Colloganova, jak vyšel v publikacích společnosti Truth Society v Londýně „Father Mathew, the Apostle of Temperance“.

O Heckerovi a heckerismu.

Časová úvaha*) Píše František Vaněček.

I.

Životopis P. Isáka Tomáše Heckera.

Před dvěma lety jsem v řadě „Bohumilův a lidomilův“ hodlal mezi apoštoly tisku zařaditi Heckera, k jehož životopisu jsem se chystal. Jiné starosti mne od práce odvedly. Dnes však jest jméno Hecker velice často jmenováno, a proto je žádoucí zvědět jak jeho životopis, tak jeho snahy a práce.

Hecker jest jedním z četných konvertitů Ameriky v tomto století, avšak význam jeho jest tak veliký, že jen málokterí mohou se mu rovnati. Není na výši stylisty konvertity Henryho Newmana, není na stupni důstojenství Henryho Edvarda Manninga, ale je pružinou hnutí, které v poslední době dostalo jméno amerikanismus, jež má v sobě mnoho

*) Psáno r. 1899.

světlého a ovšem též ne jeden stín. Po Heckerovi marně pátráte v konversačních slovnících; v seznamu a podrobné historii Redemptoristů najdete jen jeho jméno, že byl v kongregaci několik let, ale jiného již nic. Teprve nejnovější doba postarala se o jeho životopis r. 1890; napsal jej horlivý jeho žák a stoupenec Rev. Walter Elliot, člen kongregace Paulistů, Heckerem založené. Krátký jeho životopisný nástin vyšel v „The American Cath. Quaterly Review“ r. 1894. Do podrobného životopisu se zde pustiti nechceme; není k tomu ani času ani místa. Chceme krátce nastíniti jeho život a význam, aby, kdož stopuje proud amerikanismu, mohl být spolehlivě a věcně informován. Za životopis Heckerův musím veřejné díky vzdáti vdp. Hesounovi, faráři v St. Louis, který s nevšední ochotou na naši prosbu, kde vyšel životopis Heckerův, ihned odpověděl a zaslal jej s laskavým přípisem, že spis mi věnuje. Nemohu jinak, než zde s díky jeho laskavou ochotu konstatovati.

Isák Tomáš Hecker narodil se v Novém Yorku dne 18. prosince 1819 z rodiny původem německé, do Ameriky z Elsassu někdy po odvolání ediktu Nantského vystěhované. Pocházeje z četné rodiny, měl za úděl hmotnou práci a tuhý život. Svou „kariéru“ započal jako pekařský učeň a skončil ji jako zakladatel Paulistů, tak nazvaných po apoštolu národů. Mladý Isák jevil známky snahy

po vyšších ideálech, toužil opravit sebe a opravit svět. Jako syn Ameriky jevil samostatnost ve smýšlení. Každá chvilka byla mu drahým penízem a užíval jí k svému vzdělání; činil tak, i když hnětl chléb pro lid. Ač neviděl v okolí svém touhy po vyšším vzdělání, přece se vzdělával, ovšem dle svého dobrého zdání. S dvěma bratřími svými, Janem a Jiřím, otevřel moučný a chlebový obchod. Když se obchodu nejlépe začalo dařit, opustil Isák pekařství a začal studovat filosofii, k níž si volil za základ Kantovy spisy, což ho vedlo k soukromému studiu theologie a metafysiky. Opustil svou řemeslnou a obchodní dráhu r. 1843 a přistoupil ku Brookské společnosti. Zde třeba bližšího výkladu. Ideální Hecker toužil po ideálním „komunismu“, o němž sv. Basil praví: „Dulcissima rerum obsessio communis.“ V Americe bylo mnoho společností, které chtěly zkusit možnost komunismu. Proto seskupovaly se společnosti, jež zakoupily si farmu a chtěly žít přesně dle komunistických zásad. Všechny ovšem zanikly, neboť drsná skutečnost všechny snílky vyburcovala z illusí.

Tomáš Hecker vstoupil do společnosti farmy Brookské a zde chtěl uskutečnit svůj ideál; peka horlivě chléb pro ostatní členy, chtěl spolu s nimi za vyššími ideály pracovat. Po devíti měsících této komunistické léčby byl Hecker z komunistických ideálů vy-léčen a opustil Brook spolu s výtečným trans-

cendentistou Henrym D. Thorem, který byl nad Heckera daleko starším.*) V muži Thorem našel Hecker spřízněnou ideální a, řekněme skoro správněji, utopickou povahu, což dokáže hned následující fakt ze života Isákova. Z Brookské farmy odebral se na farmu Fruitsland, kdež v jiné formě trávil komunistický život, avšak s podobným výsledkem jako dříve. Při slově komunismus nemyslí čtenář na hrubý, sprostý komunismus, nýbrž ideální. On chtěl zemi učiniti nebem a sebe učiniti hodným takového nebe. O tom svědčí sebezapírání, které bylo takřka jeho „sportem“. Byl nejen vegetariánem, ale i temperenclářem, jenž mimo vodu jiného nápoje nepil. Ve svých zápiscích uvádí příčiny, proč jest vegetariánem: 1. „Živočišná potrava neživí ducha“; 2. živí náklonnost; 3. bere život zvířatům, i když jiné potravy je dosti; 4. zabíjení sílí nízký instinkt a pod. Vše, co se mu zdálo nějak býti na závalu při badání a hledání pravdy, odstraňoval. „Veliký jedlík nebude nikdy veliký myslitel,“ říkával Elliotovi. Proto chtěl tolik jen se svým přítelem Thorem, jenž též byl transcendentistou, vypátrati, kolik by člověk nejméně mohl jísti a píti, aby mohl žíti a pracovati. Začali proto novou „kúru“. Práce a studium střídaly se jako zuby na

*) Biograf Elliot na str. 54. praví: „Více než co jiného, naučila Brookská farma jej znáti nedostatky lidské přirozenosti, i když je na výši své.“

kole, které jest hnáno pokud možno nejmenším množstvím vody. Studium bylo — „universální“: latina, filosofie, náboženská kontroverse, Goethe a pod. Již z toho jest viděti, že teprve hledal, kde by stanul. Všechny možné sekty a jejich zásady bojovaly o jeho protestantské dosud srdce. Mystika a filosofie chránily ho před atheismem a hnaly ho k pravdě a milování lidstva. Sám žil takorůzka výhradně život o chlebě a vodě, a se svým přítelem Thorem mohli ze zkušenosti světa říci, že se člověk může spokojiti potravou za 9 centů denně pro jednoho muže. V životopise Elliotově jest též podobizna jeho z té doby, kdy jeho strava nestála více, než devět centů denně. Na tváři znáti, že každá theorie není pro praxi.

Po tomto cvičení ducha a těla toužila jeho mysl seznati různé sekty. Odebral se proto z Fruitslandu. Methodisté, Baptisté, Episkopální a Kongregacionální církve byly jeho zkušeným polem. Po těchto výpravách za pravdou vrátil se zase ke svým dobrým bratrům, aby s nimi začal péci chléb a obchodovati pod jednou podmínkou: že vše budou míti společné, že žádný nic bez druhého nevydá a nebude míti společného majetku. Isák jediný měl řídit obchod a celý personál. Činil podmínku proto, že chtěl pro celý obchod zřídit knihovnu a chtěl býti učitelem ostatních. Vydržel zde jen rok a opustil zase obchod, aby započal novou formu socialismu: studiem velice tehdy oslavo-

vaného Fouriera (komunisty). Bystrá jeho mysl postřehla však brzy Fourierovu mělkost, kdyby měl býti základem pro praktický život.

R. 1844 započalo křížácké tažení presbyteránů a všech sekt anglikánských proti katolíkům — a Quakerům, kteří byli stejně nenáviděni. Romány a skandální historie à la Lille byly tehdy fabrikovány jako nejmodernější způsob literatury. Hecker o katolické víře nevěděl tehdy ničeho, ale tolik přece nahlížel, že je-li třeba útočiti na katolíky, že lze tak učiniti spíše rozumem než — tupením a nadávkou. Počal studovati katolickou věrouku, jak ji hlásá katolická církev. Podivno — bystrý, badavý Hecker shledal, že v učení katolickém jest úplná jasnost, důslednost, nekonečné pole lidskosti, lásky a dobra všeho druhu. To bylo jeho přesvědčení, když poznal katolickou nauku. Druhou otázkou bylo, jak by mohl v ní sloužiti lidstvu! I k té otázce měl brzy odpověď: v kněžství, a to v čilé obětivé kongregaci Redemptoristů, jak ji byl poznal. Proto vstoupil do kongregace.

Když jsem pátral po životopise tohoto podivného a badavého muže, dověděl jsem se, že by mně o něm mohl dáti zprávu český starý Redemptorista Fr. Krutil, který dlouho v Americe působil. Učinil jsem tak a dostal jsem r. 1896 odpověď.

Hecker vstoupil k Redemptoristům, noviciat ztrávil v Saint Troud v Belgii, studoval

bohosloví, máje vždy před sebou spisy sv. Alfonse. Na kněze byl vysvěcen r. 1849 v Londýně od kardinála Wisemana, který mylně považován bývá za konvertitu. Po ordinaci vrátil se do Spoj. Států a pracoval zde sedm let velmi horlivě na různých misiích. Jeho život, jak jsme jej dosud poznali, dokazuje, že toužil opravdově po vyšším a nejvyšším. Manning měl heslem „high — highest“ (vysoko — nejvýše). O Heckerovi toho sice nevíme, že by těmi slovy myslel svůj ideál, ale skutkem se snažil ho dosíci.

Jako Redemptorista, jehož první povinností jest poslouchati rozkazů představeného ve všem, co není hříchem, měl zajisté mnohou potíž se svou ohnivou, nadšenou a řekněme i nepoddajnou povahou. Došlo ku konfliktům mezi Heckerovými ideály a kongregačními předpisy, nad nimiž představený bdíti musí. Konflikty, ovšem v nejlepším smyslu, vedly k rozchodu. Neraď opouštěl Hecker kongregaci. Spor byl zkoumán v Římě, a Hecker sám v Římě meškal, čekaje rozhodnutí, ve všem se podrobuje předpisům církevním. Tím skutkem dal nejlepší důkaz o poctivé snaze a vůli své.

Původ sporu zdá se býti národnostní, neboť Hecker s jinými čtyřmi Redemptoristy hodlal zařídit v kongregaci N. Vykupitele americký dům, v němž by nebylo němčiny, který by se věnoval apoštolátu výhradně mezi protestanty a je církvi získával. Tomu ovšem

předpisy řádové odpíraly, neboť se nesou všeobecným směrem.

Hecker byl od generála kongregace se žádostí zamítnut a Hecker i se soudruhy byl suspendován od generála i jako řeholník, jednající proti předpisům. Od Pia IX. byl zbaven (1858) slibu a dovoleno mu se svými soudruhy zřídit dům v intenci, Heckerem naznačené. Tehdy nebyly spisy jeho předmětem úvah v Římě, nýbrž jen spor s generálem. Četné jeho spisy jsou výplodem velmi rychlé práce, on sám neměl hlubokého vzdělání theologického, a jeho mládí a první mužný věk byl ztráven v protestantismu, což lehce vysvětluje jeho mlhavost a místy zvláštní druh pietismu, abychom řekli aktivního. Spisy jeho zajisté svatá Stolica prozkoumá a jasně označí vše, co v nich snad nezdravého, jak částečně naznačila již v listě ku kardinálu Gibbonsovi. Proto nechceme se o otázce šířiti, ponechávajíce ji v plném rozsahu jedině kompetentnímu soudci.

V novém domě sodality, jím založené, zůstal představeným „Paulistů“ od r. 1858 až do své smrti r. 1888, mnoho vykonav ve prospěch sv. Církve mezi protestanty, z čehož kratince vyjímáme: 1. četné konverse; 2. katolickou společnost tiskovou; 3. měsíčník „Cath. World“ („Kat. Svět“); 4. dům Paulistů; 5. četné spisy, většinou náboženského obsahu; 6. konečným ideálem bylo mu zřídit společnost mužův i žen, kteří by všichni: písmem, tis-

kem, rozšiřováním tisku zasvětili péro, ruku, tisk službě Boží.

Četné práce, horlivá kázání a duchovní správa zlomila jeho duševní síly, že poslední léta trpěl nervosou, kterou nezahnal ani evropský jih. Vysílil tak, že sotva kdy mohl sloužiti mši sv. Zbožně skončil po přijetí sv. svátostí 22. prosince r. 1888, právě, když šeptem žehnal svou kongregaci. Toť život jeho v krátké kontuře.

II.

Snahy Heckerovy.

Mnozí mužové umírají s velikou slávou a pak zapadají nadobro v nepamět; Hecker umřel beze slávy, a jeho jméno teprve po smrti rostlo, což jest důkazem, že činnost jeho trvá za hrob. S jeho jménem spojili jiní lidé jiné věci, které vlastně k jeho jménu nenáležejí. Světla památka jeho má dodati světla i leckteré stinné stránce snah jiných mužů, kteří hlásají „amerikanismus“, jinak též „heckerismus“ zvaný.

Z národnostních jaksi třenic povstala kongregace Paulistů, ale třeba jim dáti tu barvu, jakou dal jim Hecker, rozený Američan, od mládí protestant, pak horlivý konvertita katolík. Jeho vroucí snahou bylo, působiti v návrat protestantů ke katolické církvi. V oboru tomto pokládal se za kompetentního znalce,

neboť lépe než kdo jiný znal všechny nesnáze a předsudky, které se staví v cestu konvertitům, věděl dobře, které kusy nauky činí největší potíže, který požadavek bývá nejhrůzněji pojmán, a proto chtěl jednati on se svými členy konvertity jako zkušený „Ruppert“, ježmuž mohou úplně věřiti. To byl vlastní jeho „heckerismus“, jež jiní rozšířili daleko více než sám Hecker, který sice viděl v anglosaské rase největší národ budoucnosti, ale dalek byl národního šovinismu jako každý muž křesťanských zásad.

O snahách a působení Heckerově svědčí dva dopisy kardinála J. H. Newmana. Píše k P. Hewitovi (Elliot, str. 422): Byl jsem velice zarmoucen, když jsem slyšel o smrti Heckerově. Vždy jsem cítil, že jest jakási jednota v našich životech — že jsme oba započali dílo téhož druhu, on v Americe, já v Anglii, a vím, jak horlivě je prováděl. Není tomu dávno, kdy jsem obdržel pádný důkaz toho v knize, kterou mi zaslal (Church and the Age = Církev a věk). Nyní jsem chudší o jednoho přítele...

Ve druhém dopise týž výtečný muž odpovídá p. Hewitovi na žádost, aby přispěl některými daty k životopisu Heckerově, a píše: Račoval jsem se velice, že se připravuje jeho životopis. Chovám velikou lásku a úctu k němu a cítím, že mnozí dobří katolíci se mnou cítili zármutek, když slyšeli o jeho nemoci a smrti...

Postačí zajisté podotknouti, že Newman patří vůbec mezi nejlepší anglické spisovatele poslední doby, a jeho úsudek o Heckerovi jest velice závažný. Avšak ještě závažnější jest úsudek sv. Otce Pia IX. V životopise Elliotově na str. 275 vypráví se o audienci Heckerově dne 16. března 1858 a biograf z dopisů vyjímá: „Včera, 16. března, povolal mne papež k audienci; při mém vkročení do síně opákoval mé jméno a požehnal mne; když jsem políbil jeho prsten, poručil mi, abych vstal a pravil: „Konečně vaše záležitosti jsou skončeny.“ — „Zajisté — odpovětil jsem — vaše rozhodnutí bude mi velikým dostiučiněním, a tuším, že dostiučiněním všem, jichž se týká.“ — „Nalezl jsem vás — pravil Pius IX. — jako Abraham Lota (a učinil pohyb rukou), řekl jsem jednomu, aby šel tím směrem, a druhému, aby šel druhým směrem.“

Pius IX. dovolil, aby Hecker po svém způsobu jako rozený Američan a protestant apoštoloval mezi nastávajícími konvertity. Odstranil v nové kongregaci, co se Američanu nezamlouvalo a naplňovalo jej předsudky, ponechal členům úplnou volnost beze slibu setrvatí neb odejítí, neboť měli členové jeho kongregace více vnitřním pudem býti udržováni než něčím jiným. Kongregace a jejich misie jako samých konvertitů a samých Američanů byla cosi nového a přitažlivého i v kruzích nejvzdálenějších. Básník americký Miles napsal list Heckerovi, který jest charakteri-

stickou známkou směru kongregace nové: „...Jak jsme se naposled rozloučili, stal jste se mi mužem, na nějž rádi vzpomínáme. Miloval jsem vás více, než si myslíte, neboť jsem cítil, že v přílišném zármutku a zkoušce jste vy, muž a kněz, k němuž mohu vzíti útočiště... Mně a mnohým nejste už ani Redemptoristy ani Liguriány, ale jen Heckerem, Walworthem, Hewitem, Deshonem, Bakkerem...“ (Jména prvních členů Paulistů.) Celý ráz kongregace nese se směrem individuality jednotlivců, jimž jest ponechána největší volnost přizpůsobovati se poměrům.

V předmluvě Irelandově, která stala se tak často citovaným laborátem, píše Ireland (str. IX.) takto: „P. Hecker byl typickým knězem americkým; dary jeho byly mysl a srdce, které jdou, aby vykonaly veliké dílo pro Boha a pro duše v Americe v přítomné době. Nescházely mu vlastnosti, které jsou nutným požadavkem charakteru dobrého kněze a velikého muže v každém čase a v každém místě. Ty jsou podstavcem kněžského vzdělání a není-li těchto, nikdo v Americe nemůže s výsledkem působiti, jako nepůsobí ani nikde jinde. Ty však ještě nepostačují. Musí k nim nad to přistoupiti praktická intelligence a povolnost vůle, porozuměti svému okolí, půdě, na níž má rozvinouti své síly a přizpůsobiti se k okolí a náhodám, jak Prozřetelnost stanoví. Vím, že slova má nedojdou všude souhlasu... Jest jasno jako slunce, že

země a národové mají své zvláštní potřeby a touhy, jako mají své zvláštní nadání, a že vstoupíme-li do duší, abychom je pozorovali, musíme jednati s nimi dle jejich stavů. Pravidlo kněžského života v Assyrii bude docela mimo pravidlo v Mexiku nebo v Minnesotě, a nepochybuji, že někdo, kdo působil slavně v Minnesotě, by při stejné metodě špatně pochodil v Leicesteru nebo v Bavorsku. Spasitel určil časovost (timeliness) v pastorači. Hospodář, pravil Pán, vynáší z pokladu nové a staré věci, jak jest potřeba jednoho nebo druhého. Apoštolové národů od Pavla před Aeropagem až k Patrikovi na hoře Tara sledovali touž zásadu. Tyto okolnosti katolíků jsou zvláštní ve Spojených Státech, a mnoho jsme trpěli v tomto směru. Katolíci většinou jsou Evropany, a takými jsou i jejich kněží, z nichž mnozí zůstali v srdci, myslí, ve způsobu jednání cizími Americe, jakoby se nikdy nebyli vzdálili od břehů Loiry a Rýna. Není třeba, aby se mi připomínalo dobrodiní, které nám vzešlo z vystěhovalectví, anebo že bez něho by církev americká byla zůstala malou. Nepřehlížím vzácný fakt, i když vzpomínám nahodilého zla, jež z toho vzešlo. Cizí kněží v dispozici i dle nemohou způsobiti příznivý dojem na nekatolické americké obyvatelstvo a v Americe narozené dívky katolíků snadno se vymykají jejich působnosti. Aby mi nebylo špatně rozuměno, pravím, že se výtku týká též duchovenstva z Irska jako z jiných

zemí. I kněží amerického původu, příslušující přistěhovalcům, nejednou upadají v pravidla svého okolí a málo prohnětávají církev životem americkým“ (str. X.). Citujeme delší část proto, že předmluva Irelandova jest pokládána za kredo amerikanismu praktického. Ireland pokračuje: „Tak nejednal Isák Tomáš Hecker. Zda vědomě či nevědomky, nevím, a také na tom nezáleží, patřil na Ameriku jako na nejkrásnější půdu pro pravdu a opásal se zbraněmi přiměřenými vzoru americkému. Mohu snad říci, že vydatný proud americký, tak zřejmý v příbězích posledního čtvrtstoletí, lze stopovati až ku P. Heckerovi a jeho prvním spoludělníkům. Říkalo se jim nadávkou „Yankeeové“ katolické církve, nadávka byla jejich chválou. P. Hecker rozuměl a miloval zemi a její zařízení. Neviděl nic, co by se mělo odvolati nebo změnit, netoužil nijak po hrncích masa a pecnech vlád a monarchií. Jeho oblíbeným místem ve spisech a řečích bylo, že konstituce Spojených Států potřebuje míti jen základem katolické pravdy o přirozeném stavu člověka, jako opak bludů Luthrových a Kalvinových.“ O této věci se šířeji rozepisuje Ireland v předmluvě a zmiňuje se o minuciálním rozlišování nauk, jež bylo ve středověku, a přechází na dobu přítomnou. „Každý věk vyžaduje si svůj typ křesťanské dokonalosti. Druhdy to bylo mučednictví, jindy pokora v klášteře. Dnes potřebujeme křesťanských pánů a křesťanských

občanů. Poctivá volba a sociální dekorum mezi katolíky učiní více pro slávu Boží a spásu duší, než půlnoční mrskání nebo Kampostelské pouti.“ Tak označil Ireland zásady Heckerovy pro Ameriku. Dodává pak dále str. XIII.: „Slyšel jsem kdysi kněze, jenž se modlil růženec a učinil prázdnotu kolem kazatelny špatným kázáním, kritisovati P. Heckera proto, že příliš mnoho spoléhá v člověka a nedosti důvěřuje v Boha. P. Heckera zbožnost, jeho vytrvalost v modlitbě, jeho osobní chování a sebezapírání vyvrací domněnku, že málo spoléhal v Boha. Avšak můj starý kněz — on má v církvi dnes jak v Americe, tak v Evropě tisíce společníků — více než z polovice viděl ve snaze lidské energie nedostatek důvěry v Boha. Často více spoléháme na Boha, než Bůh od nás žádá, a jsou případy, kdy novena je útočištěm pohodlí a pokrytectví. Bůh nás nadal přirozenými talenty, a ani jeden z nich nebude s jeho dovolením zabalen do šátku. Neučiní div ani nedoplní milosti, aby nahradil naše nedbalosti. Musíme pracovati, jakoby vše záviselo na nás a modliti se, jakoby vše záviselo na Bohu.“

Tímto způsobem ještě dále probírá Ireland způsob pastorače.

Přestáváme na těchto ukázkách a zmíníme se o kusech, které byly ze životopisu francouzského zavrženy. Musíme hned napřed vyznati, že přesnost zkoumání v Římě a výtečná orientace překvapuje. Apoštolský list mluví

zřejmě, že jde spíše o špatný překlad a výklad než o originál a osobu Heckerovu.

„Tablet“, list kardinála Vaughana, přinesl dva články: „P. Hecker a jeho kritikové“ (v březnu 1899), v nichž se zřejmě dokazuje, že francouzská kniha o Heckerovi, která jest na indexu, jak ji přeložil Abbé Félix Klein (Le Père Hecker), zcela nesprávně „adoptuje“ některá místa. Pro důležitost věci uvádíme zde dle „Tabletu“ následující. Dle listu papežského nelze učiti, že v duchovním životě stačí za vůdce Duch, bez vedení církve, což jest zřejmý blud. Originál anglický na str. 175 (Elliot) zaznamenává jiskru duchovní, jak ji napsal v New Yorku v červenci (27) v r. 1844 čtyři dny před svým křtem. „Začal jsem jednati. Mé spojení s katolickou církví jest můj opravdový skutek... při tomto vedení nepotřebuji žádného jiného.“ Zřejmě zde spojení: vedení církve. Felix Klein však přeložil: „Seul, l'Esprit me suffit“ „Le Père Hecker“ str. 159, což jest úplně nevěcný a bludný překlad, neboť originál toho nemá. Dále jest označena v listě apoštolském sentence, jíž nevážnost se ukazuje ku slibu a řeholím. Zde pochybil americký životopisec jednou a francouzský dvakrát. Elliot tlumočí nevěrně — názor Heckerův o slibech, jakoby podceňoval cenu a záslušnost slibů. Elliot píše o tom nesprávně: „Mužové pevné povahy nepotřebují slibu jako záruky, že dostojí Božímu povolání, a lidé chabé povahy mohou sebe za-

slibovati v zevnější stálost, však jest pro ně s malým osobním užitkem, a jejich nepohnutelnost jest často velikou příčinou zármutku jejich představených.“ V těch slovech by ovšem byl chybný názor, avšak Hecker své mínění o této otázce vzal z nejkompetentnějších pramenů a uložil je ve svých spisech „Questions of the Soul“ (otázky duše), a „The Excellences of the Oratory of St. Philip Neri“, kde opakuje myšlenky Avanziniho a Lallemantovy z Tovaryšstva Ježíšova. Však sám Elliot, který tlumočil názor dle jeho domněnky — Heckerův, vyznává, „že nikdy nepodceňoval význam slibů,“ kterážto slova vynechal francouzský přepracovatel životopisu Heckerova Abbé Klein. Z uvedených věcí lze poznati, že zde Hecker sloužil za zástěru jiných směrů, a že jméno jeho bylo stotožňováno s leckterým liberálním směrem, který se zde a onde v Americe zahrnil. Badání, jež v sporné záležitosti započalo v Římě, nebude před veřejností tajeno, a tak záhy můžeme očekávati spolehlivé, nestranné objasnění sporné věci.

Tím jsme naznačili jádro věci, která jest vlastně ve stadiu kvasu a sporu, a proto nevyniká jasností. Jednu však věc při této příležitosti nemůžeme nechat bez zmínky, totiž Heckerovu snahu, apoštolovati pomocí tisku.

III.

Heckerův apoštolát tiskový.

Elliot vypráví původ Heckerova záměru, zmocniti se tisku a jím apoštolovati. Jednoho nedělního odpoledne poblíž krásného protestantského kostela v New Yorku byly po obou stranách ulice vozy, na nichž všichni vozkové četli, a podle zábradlí ulice po obou stranách šli pěší, každý se svou četbou. Praktická mysl Heckerova ihned viděla pěšinku, po níž bylo lze dostat se až tam, kam Slovo Boží nezapadá. Pohled na čtoucí chodce newyorské byl mu podnětem pro „apoštolát tisku“. V tisku jest ovzduší vzdělaného lidstva, Hecker viděl, že z tisku pochází zlo, jímž trpí lidstvo; rozpoznal kořen nákazy v tisku, jako lékař vidí příčinu zimnice v nepříznivém podnebí. Zanesen pracemi misionářskými, chopil se péra a napsal od r. 1853—1858 dva spisy: „Questions of the Soul“ a „Aspirations of Nature“. Hecker celý svůj život činil si otázku, kterak by tisk mohl býti očištěn; toutéž otázkou zahrnoval všechny své známé. Proto byl odhodlán věnovati otázce tisku všechny práce své kongregace. Sluší však podotknouti, že sotva byl některý souvěkovec jeho více přesvědčen o důležitosti mluveného slova, které rozsíval hojněji než kdokoliv jiný a jímž ohnivě a srozumitelně apoštoloval. Však Hecker též cítil, že Prozřetelnost Boží, jež učinila tisk

dorozumívacím prostředkem naší doby, též žádá, aby tisk byl přívěskem mluveného slova. Byl přesvědčen, že náboženství musí se zmocnit tisku. Nepohlížel na tisk jako na mimořádný prostředek pro křesťanské vyučování, ale měl dva prostředky pro vzdělání křesťanské: řeč a tisk, ani kazatel bez tisku, ani tisk bez kazatele (Elliot, 349). Kdysi při lektuře „Mniši západu“ byl unesen výmluvností Montalembertovcu, jíž velebil lopatu jako nástroj civilisace křesťanské, kterou divoké hordy středověku předělány byly v pracovité zemědělce. „Daleko více,“ pravil Hecker, „lze velebiti tiskací stroj jako nástroj světla Božího pro všechno lidstvo.“ Věřil v moc sazečských typů, jako věřil v kazatelnu, a proto byl přesvědčen, že tiskárna patří k jeho konventu jako kazatelna do kostela. Tak může jeho malá kongregace shromáždit kolem sebe tisíce posluchačů, které by žádné kázání do kostela nedostalo. Celý svůj plán v životě svém už neuskutečnil.

Po založení své kongregace vydal tiskem „Paulist Sermons“ r. 1861. Válka zdržela další rozvoj. Ve snaze po zdokonalení tisku pojal myšlenku, založit veliký katolický deník. Začal s periodickým listem „The Catholic World“, jehož první a největší zásluhou jest, že spojil duchovně všechny katolické bojovníky Spojených Států, a druhou, že před nekatolickým obyvatelstvem představoval cítění a smýšlení církve katolické, a to takým způsobem, že si

získal úctu před nekatolíky, z nichž velmi mnohé pohnul ku konverzi. Velikého soupeře měl „The Catholic World“ v illustrovaných měsíčnících, avšak úloze své dostal věrně, podáváje solidní nauky katolické proti špinavým zkrouceninám nepřátel. Druhým zamilovaným podnikem jeho tiskového apoštolátu byl časopis pro mládež: „The Young Catholic“ (Mladý katolík), jímž chtěl od mladosti sobě odcho-ovati čtenářstvo pro budoucnost. Jeho myšlenka zrodila celý zástup soupeřů, z nichž každý ve svém směru chtěl si mládež získati. Jiní mu ukradli jeho myšlenku; důkaz, že nebyla špatná.

Dalším dílem jeho byla „The Catholic publication Society“ (katolické vydavatelské družstvo), jehož úkolem bylo, pomocí tisku katolického vyvracet předsudky a získávat konvertity. Odtud měla vycházeti tiskem praktická katolická pojednání, která obětivými osobami měla býti v každé osadě rozšiřována; cena letáku byla pouze výrobní. Každý leták byl kratinký: obyčejně 3—4 stránky malého formátu. Některé vyšly jedenkrát, jiné v mnoha vydáních, čítajíce miliony výtisků.

P. Hecker říkával: „Tři stránky pravdy obrátí celý bludný život.“ Nejznámějším jest jeho traktát: „Is it honest?“ (Je to poctivé?), v němž velikými literami uvádí nejobyčejnější pomluvy o katolické církvi a vyvrací je (o užívání bible, odpustcích, zpovědi atd.). Uvedený traktát získal mnoho konvertitů, kteří,

toužíce zvědět pravdu o katolické církvi, seznali, že byli podvedeni, a že výčitky a námitky proti církvi jsou pomluvou bídných lidí anebo překroutením pravdy. V letácích užíval všech forem: povídky, rozmluvy, jinotaje, důvodů, jak kdy uznal za dobré, ale vždy psal slohem prostým, snadně přístupným.

Odkud bral peníze? Poněvadž letáky měly býti velmi laciné, třeba pod cenou výrobní, rozeslal okružníky po všem duchovenstvu Spojených Států, ale odpověděli pouze někteří. Potom obrátil se na koncil Baltimorský r. 1866, který uznal jeho námahu a výborné zámysly, v § 500. svých usnesení doporučil „katolické družstvo tiskové“ a nařídil výroční sbírku v jeho prospěch. Hecker radostí plesal nad uznáním, které mu koncil Baltimorský vzdal. Měl se svým družstvem nemalou potíž, neboť při obrovském nákladu musil přece hledati podpory, jimiž by hradil schodek. R. 1871 jednalo se o koupi deníku za 300.000 dolarů. Hecker pracoval, aby sebral potřebnou sumu; pomocí arcibiskupa Mc. Closkeye, jenž značnou částku upsal, dařilo se věci dosti dobře. „Však,“ píše Elliot, „brzy do toho byli povoláni doktoři a věc uvízla.“ Bezpochyby, že chtěli míti vše náramně dokonalé a uvažovali nekonečně dlouho jako v Římě, když obléhali Saguntum.

Také tato myšlenka Heckerovta byla uznávána. James Farton v „Atlantic Monthly“ psal o skryté misionářské síle v církvi, jaká jest

v organisaci Paulistů. Píše: „Jak mocný to podnik! Dejme tomu, že 6 nejschopnějších Američanů žije tak (jako Paulisti), osvobození od všech světských starostí, ve svorné odloučené společnosti, a přece blízko centra se 12 horlivými, nadanými mladými muži, aby jim pomáhali a je obveselovali, spojení s tisíci organisacemi v zemi, které pomáhají rozdělovati jejich spisy, v každém městě prostorná budova, v níž lze snadně dosáhnouti slyšení posluchačům, kteří na rtech jejich visí. — Co by vykonalo za jeden život takové družstvo?“

Hecker meškal několik týdnů ve Švýcarsku r. 1874. Příčina jeho pobytu nebylo zdraví, jako pobyt u výtečného kanovníka Schordereta, apoštola tisku ve Švýcarsku. Biskup Mermillod žádal si dlouho, aby tito dva muži se setkali. Hecker píše o shledání takto: Msgr. Mermillod toužil už dávno, abych poznal kanovníka Schordereta při náhodilé snad návštěvě Švýcarska, poněvadž se též on horlivě tiskem zabývá. To byla první příčina, proč jsem navštívil místo. Mé překvapení bylo velmi radostné, když jsem poznal, že zorganizoval či začal organisovati společnost dívek, které sázely atd., žily ve společnosti a pracovaly z lásky k Bohu v apoštolátě tisku. Vydává několik časopisů a deníků. Schorderet již zemřel, jeho societa však prospívá a má značný dorost. Schorderet byl též znám s J. Em. nejdp. kardinálem Schoenbornem, s nímž stu-

doval jistý čas v Římě. Pozn. sp.) Dům, v němž žijí členové společnosti, jest také knihoskladem a tiskárnou. Každá dívka má svůj pokojíček. Patronem mají sv. Pavla. Kanovník Schorderet jest naplněn myšlenkou sv. Pavla, jako velikého ochránce tisku, prvního křesťanského žurnalisty. Co bylo dávno mým snem, zde jsem již shledal uskutečněno. Ná-zory naše o misii tisku, o nutném obíhání jeho na obranu víry byly stejné, viděli jsme, že jest to druh křesťanské oběti našich dnů. Můžete si pomyslit, jaký zájem, radost nám způsobilo naše shledání a naše rozmluvy! Dílo Schorderetovo jest doplněním „katolického tiskového družstva“ v New Yorku.“

Tolik o apoštolátu tisku.

Pravili jsme, že Hecker ve svých spisích, vyjádřil-li se mylně a bludně, sám již napřed se podrobil. Svědčí o tom jeho šestero pravidel tiskových, které dokazují jeho oddanost k církvi nade vší pochybnost. V jednom listě, psaném právě před koncilem Vatikánským, udává pravidla pro spisovatele:

1. Absolutní, úplná oddanost k autoritě církve, kdekoliv a kdykoliv vyjádřená, jako k autoritě Boží na zemi po všechny časy.

2. Hledati v také disposici pravého ducha církve a býti jím řízenu jako moudrostí Nejvyššího.

3. Zachovati mysl svou před každou náklonností ku školám, stranám a osobám v cír-

kvi, tak aby nic ve mně nemohlo brániti světlu a řízení Ducha Svatého.

4. Nastane-li nějaký konflikt o slovo, o spis, dílo nebo hnutí, v němž Hecker jest interesován, zkoušejte znovu. Je-li špatné, ať je hned odvolá. Není-li, pak se ptejte: jest věc tak důležitá, že vyžaduje obrany a odražení útoků? Není-li tak důležitou, pak bez odkladu a snad na újmu jiných prací odsudte Heckera k prostému mlčení.

5. Uprostřed nedokonalostí, zneužití a skandálů a pod. lidské stránky v církvi, nikdy nedovol sobě mysliti aneb vyjádřiti slovem, které by pochybovalo o katolické víře, aneb by chránilo ducha neposlušnosti.

6. To máje na zřeteli, buď vážným a horlivým přítelem každého pokroku a pracuj ze všech sil na jeho zdokonalení pomocí existujících organisací a autorit.

Šestero uvedených zásad Heckerových stačí, aby, co se dotýká jeho vůle, byla patrna dokonalá oddanost církvi, o které nemůže býti žádné pochybnosti. Tak psal Hecker před koncilem Vatikánským, po něm byl zajisté jen utvrzen v zásadě oddanosti a poslušnosti.

Hecker měl býti na koncilu Vatikánském zástupcem nemocného biskupa Rosencranse (konvertita, bratr generála Rosencranse, konvertity). Z doby jeho druhého pobytu v Římě jsou všechny jeho projevy plny oddanosti k církvi a plny víry v neomylnost papežovu.

Nežli šel na koncil, kázal v kostele Paulistů: „Vždy jsem slyšel hlas Říma jako hlas pravdy.“

Když Döllingerovci psali své fráze o obnovení církve, psal: „Döllingerovci nerozumějí sami, co líčí jako tužby své — obnova církve — může jediné být provedena vedením Duha svatého církví, a že to možno provést toliko synovskou oddaností k božské zevnější autoritě.“

Mohli bychom uvést více podobných míst, ale ustáváme, poněvadž uvedená úplně dostačují.

Na konci projevujeme přání, aby šestero zásad Heckerových bylo pravidlem všech katolických spisovatelů.

OBSAH.

	Strana
Svatý Prokop	5
Ctihodný Jan Kř. Vianney	33
Svatý voják	55
Damian, molokajský hrdina	63
Pius X.	79
Sestra Rosalie	108
Theobald Mathew, apoštol střídmosti	138
O Heckerovi a heckerismu	168
